37 020 VIII Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2027

Nr. 96 VERSLAG HOUDENDE EEN LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN
Vastgesteld 27 oktober 2026

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer verslag uit te brengen in de vorm van een lijst van vragen met de daarop gegeven antwoorden.

De vragen zijn op 8 oktober 2026 voorgelegd aan de minister en staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Bij brief van 22 oktober 2026 zijn ze door de minister en staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap beantwoord.

Met de vaststelling van het verslag acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Hamstra

Adjunct-griffier van de commissie,
Bosnjakovic

Vragen en antwoorden

1
Wat is de stand van zaken rondom de uitvoering van de gewijzigde motie van het lid Ceder over meer meesters behouden voor het onderwijs[1]? Zijn er afspraken gemaakt met het werkveld?

Het kabinet onderschrijft het belang van voldoende mannelijke rolmodellen in het onderwijs. De laatste jaren steeg het aantal mannelijke afgestudeerden. In 2025 behaalden 858 mannen een lesbevoegdheid voor het basisonderwijs, het hoogste aantal van de afgelopen jaren (DUO). Tien jaar geleden was één op de zeven nieuwe leraren man, nu is dat één op de vijf. Met de lerarenopleidingen zijn afspraken gemaakt: de pabo's hanteren een streefcijfer van 30% mannelijke instroom en hebben gezamenlijk aanbevelingen opgesteld hoe dit te realiseren.

Het behouden van mannelijke leraren voor het onderwijs is echter niet alleen een opgave voor de opleidingen. Studenten lopen al tijdens hun opleiding stage en zijn daarmee vanaf het begin werkzaam op scholen. Ook na het afstuderen is goede begeleiding van starters van belang. Daarnaast draagt de bredere inzet op het verminderen van werkdruk, professionalisering en loopbaanperspectief bij aan het behoud van mannelijke leraren.
Om breder in te zetten op behoud van mannelijke leraren worden momenteel gesprekken gevoerd met het werkveld over een ketenaanpak, waarin naast de opleidingen ook de rol van de werkgevers in het primair onderwijs wordt verduidelijkt. In november wordt de opbrengst van die gesprekken met ons gedeeld. In de Kamerbrief over de lerarenstrategie van december wordt uw Kamer geïnformeerd over de stand van zaken.

2
Hoeveel leerlingen worden in 2027 bereikt met het Programma Schoolmaaltijden en wat bedragen de gemiddelde kosten per deelnemende leerling en per verstrekte maaltijd?

Volgens de prognoses van het Jeugdeducatiefonds worden gemiddeld over 2027 395.000 leerlingen bereikt met maaltijden op school. De verwachte gemiddelde uitgaven per leerling per week zijn € 6,50. Hoeveel scholen per maaltijd uitgeven is niet bekend. Scholen bepalen binnen het maximaal beschikbare bedrag van € 9,00 per leerling per week zelf welk type maaltijd en frequentie past bij de eigen school. Volgens de prognoses van het Nederlandse Rode Kruis worden in het eerste kwartaal van 2027 51.000 leerlingen bereikt via de boodschappenkaarten. De verwachte gemiddelde uitgaven per deelnemende leerling zijn € 50 per maand.

3

[1] Kamerstuk 31 293, nr. 853

Welk deel van de € 153 miljoen die in 2027 voor schoolmaaltijden in het primair en voortgezet onderwijs beschikbaar is, wordt daadwerkelijk besteed aan voedsel en welk deel aan organisatie, personeel, administratie, logistiek en overige uitvoeringskosten?

Circa 94% van het totaal benodigde budget van het Jeugdeducatiefonds en het Nederlandse Rode Kruis in 2027 wordt besteed aan respectievelijk maaltijden op school en boodschappenkaarten. De resterende 6% wordt besteed aan uitvoeringskosten en overige kosten zoals onderzoek en monitoring.

4
Hoeveel wordt in 2027 in totaal uitgegeven aan basisvaardigheden, uitgesplitst naar directe bekostiging van scholen, subsidies, kennisinstellingen, programma's, onderzoek en uitvoeringskosten?

Het bevorderen van basisvaardigheden is een kerntaak van scholen. Zij ontvangen o.a. daarvoor jaarlijks basisbekostiging. In het po en vo tezamen € 27,6 miljard. Hier valt ook de aanvullende bekostiging onder die een deel van de scholen ontvangt, bijvoorbeeld voor het bestrijden van onderwijsachterstanden. In het po en vo tezamen is dit € 748 miljoen voor onderwijsachterstanden. In het po en vo tezamen € 508,2 miljoen. Vanaf 2028 is dat gerichte bekostiging, als het wetsvoorstel in werking is getreden. Daarnaast is in 2027 € 169,9 miljoen beschikbaar voor de laatste betalingen aan scholen vanuit de subsidie Verbetering Basisvaardigheden. Ook is er € 34,3 miljoen structureel per jaar beschikbaar voor scholen met een inspectieoordeel onvoldoende of zeer zwak (prioriteitsscholen).

Tot slot is in 2027 € 2,8 miljoen gereserveerd op het budget voor overige subsidies op art. 3 (voortgezet onderwijs). Dit is onder andere voor maatregelen uit de Versterkingsagenda Taal, zoals de uitbreiding en intensivering van het project inspiratiescholen. Op het budget voor opdrachten op art. 3 (voortgezet onderwijs) staat tevens € 2,8 miljoen geraamd. Dit betreft onder andere uitgaven aan onderzoek, monitoring en uitvoeringskosten ten behoeve van basisvaardigheden.

5
Kan de regering per provincie aangeven hoeveel basisscholen de afgelopen vijf jaar zijn gesloten en hoeveel scholen volgens de huidige leerlingprognoses tot en met 2031 onder een opheffingsnorm dreigen te komen?

In de onderstaande tabel staan het aantal gesloten basisscholen per jaar van de afgelopen jaren. Een groot deel van deze scholen sluit vanwege een fusie met een andere school. Om dit inzichtelijk maken staat het aantal fusies telkens tussen haakjes. Op basis van de leerlingentelling van 1-10-2025 zaten er 722 scholen onder de opheffingsnorm, in 2031 zijn dit er naar verwachting 949 op basis van prognoses. Niet al deze scholen

hoeven te sluiten, dit is alleen het geval als scholen drie aaneengesloten jaren onder de opheffingsnorm komen.

Provincie	2021	2022	2023	2024	2025
Drenthe	3 (3)	2 (2)	2 (2)	0 (0)	1 (1)
Flevoland	2 (0)	2 (0)	1 (1)	3 (3)	5 (3)
Friesland	5 (5)	3 (2)	12 (8)	6 (6)	4 (3)
Gelderland	6 (3)	5 (3)	8 (6)	9 (6)	6 (3)
Groningen	8 (8)	2 (1)	1 (1)	3 (1)	0 (0)
Limburg	2 (2)	3 (3)	2 (1)	4 (3)	0 (0)
Noord-Brabant	5 (4)	7 (5)	6 (4)	4 (3)	7 (7)
Noord-Holland	8 (7)	13 (9)	11 (7)	11 (8)	9 (7)
Overijssel	12 (10)	1 (1)	2 (1)	3 (3)	10 (10)
Utrecht	3 (2)	2 (2)	2 (2)	2 (2)	5 (2)
Zeeland	0 (0)	0 (0)	2 (1)	0 (0)	1 (1)
Zuid-Holland	10 (8)	5 (5)	10 (5)	1 (1)	6 (5)
Totaal	64 (52)	45 (33)	59 (39)	46 (36)	54 (42)

6
Waarom stijgen de uitgaven op artikel 25 Emancipatie van € 23,4 miljoen in 2026 naar € 46,5 miljoen in 2027?

De stijging van de uitgaven is voor een groot deel te verklaren door de toevoeging van middelen bij Voorjaarsnota 2026. In het kader van de implementatie van de EU-richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (2024/1385) is voor 2027 een bedrag van € 14,3 miljoen toegevoegd aan de begroting. Voor de versterkte aanpak lhbtiq+-veiligheid 2026-2029 is een bedrag van € 7,5 miljoen toegevoegd aan de begroting voor 2027. Daarnaast is de loon- en prijsbijstelling tranche 2026 uitgekeerd en hebben diverse overboekingen, zowel intern als interdepartementaal, plaatsgevonden.

7
Kan de regering de stijging van de uitgaven op artikel 25 Emancipatie van circa € 23 miljoen volledig uitsplitsen naar beleidsmaatregel, organisatie, subsidie, opdracht en bijdrage aan medeoverheden?

Een groot deel van de circa € 23 miljoen betreft een investering in de aanpak van geweld tegen vrouwen (€ 14,4 miljoen) en de versterkte aanpak lhbtiq+-veiligheid 2026 – 2029 (€ 7,5 miljoen). Een versterkte preventieve aanpak (€ 9 miljoen) van geweld tegen vrouwen is onderdeel van de implementatie van de richtlijn. Deze aanpak bestaat uit een combinatie van centrale en lokale maatregelen. Het betreft het nationaal actieplan (€ 2 miljoen), de subsidieregeling “Mannenalliantie tegen gendergerelateerd geweld en femicide 2027-2031” (€ 1 miljoen) en lokale maatregelen die worden uitgevoerd door de 35 centrumgemeenten voor vrouwenopvang. Zij worden ondersteund door een expertisebureau/kenniscentrum dat, onder andere, een interventiepakket samenstelt waaruit gemeenten interventies kunnen kiezen die aansluiten bij de lokale context (€ 2,2 miljoen). Het expertisebureau/ kenniscentrum draagt tevens zorg voor aanbod ter bevordering van de deskundigheid van relevante lokale professionals, bijvoorbeeld door middel van trainingen en kennisverspreiding.

Daarnaast heeft het kabinet met de Voorjaarsnota 2026 geïnvesteerd in de versterkte aanpak lhbtiq+-veiligheid 2026–2029 (€ 7,5 miljoen). In een eerdere analyse die met uw Kamer gedeeld is (10 december 2025) is de problematiek en onveiligheid waar lhbtiq+ personen mee te maken krijgen nader toegelicht alsook de onderliggende oorzaken. Met deze meerjarige incidentele intensivering wordt invulling gegeven aan de bredere interventiestrategie zoals beschreven in het rapport. Het betreft hier onder andere een versterking op gemeentelijke/regionaal niveau en van het maatschappelijk middenveld, publiekscampagnes, extra impuls voor kansrijke projecten en onderzoek. Het is het streven om uw Kamer medio november verder te informeren over de precieze uitwerking van de versterkte aanpak lhbtiq+-veiligheid 2026-2029.

Aanpak geweld tegen vrouwen 2027	€ 14.373.000
Versterkte aanpak lhbtiq+-veiligheid	€ 7.500.000
Overig	€ 1.527.000

8
Kan per museale instelling worden aangegeven hoeveel rijksbijdrage zij in 2027 ontvangt, hoeveel bezoekers zij in 2025 heeft ontvangen en hoeveel eigen inkomsten zij in 2025 heeft gegenereerd?

31 instellingen ontvangen op grond van de Erfgoedwet subsidie voor collectiebeheer, waaronder huisvesting, en publieksactiviteiten. Daarnaast ontvangen 12 instellingen als onderdeel van de culturele basisinfrastructuur subsidie voor aanvullende publieksactiviteiten.

Naam instelling	**Rijks-bijdrage 2027**	**Aantal bezoekers 2025**	**Eigen inkomsten 2025**
Erfgoedpark Batavialand	€ 1.376.351	75.242	€ 1.069.799
Eye Filmmuseum	€ 12.042.464	121.525	€ 8.666.338
Haags Historisch Museum / Gevangenenpoort	€ 725.809	60.301	€ 639.908
Nederlands Openluchtmuseum	€ 18.228.017	598.893	€ 17.112.717
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid	€ 435.982	193.178	€ 7.306.342
Nieuwe Instituut	€ 11.418.202	138.539	€ 1.319.196
Rijksmuseum	€ 49.620.347	2.303.662	€ 72.475.000
Joods Museum	€ 5.682.269	127.737	€ 3.638.318
Keramiekmuseum Het Princessehof	€ 2.152.428	68.576	€ 1.573.990
Mauritshuis	€ 5.851.105	516.750	€ 10.731.700
Kröller-Müller Museum	€ 12.819.424	290.563	€ 9.124.880
Museum Catharijneconvent	€ 7.836.724	195.101	€ 2.325.034
Museum Slot Loevestein	€ 1.497.606	97.651	€ 2.473.257
Nationaal Glasmuseum Leerdam	€ 698.020	69.944	€ 865.358
Wereldmuseum	€ 24.782.183	239.509	€ 4.988.022

Naturalis Biodiversity Center	€ 28.159.164	541.077	€ 12.702.000
Nederlands Fotomuseum	€ 4.026.086	17.555	€ 2.542.230
Nederlands Literatuurmuseum	€ 4.595.716	133.216	€ 1.727.554
Scheepvaart-museum	€ 11.299.934	297.629	€ 4.902.662
Paleis Het Loo	€ 20.422.428	414.656	€ 10.514.755
Panorama Mesdag	€ 1.866.873	111.000	€ 2.284.767
Rijksmuseum Muiderslot	€ 1.092.005	152.404	€ 2.302.776
Rijksmuseum Twenthe	€ 4.031.603	53.562	€ 1.402.531
Rijksmuseum van Oudheden	€ 10.412.645	195.285	€ 3.598.530
Teylers Museum	€ 4.605.653	159.064	€ 3.883.000
Rijksmuseum Boerhaave	€ 6.762.523	99.522	€ 1.306.965
Rijksmuseum Meermanno	€ 1.881.519	19.431	€ 546.653
Huis Doorn	€ 1.612.958	44.059	€ 575.218
Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie	€ 7.581.906	2.105	€ 338.067
Van Gogh Museum	€ 10.752.435	1.867.342	€ 66.788.822
Zuiderzeemuseum	€ 11.935.720	301.891	€ 6.829.528
Centraal Museum	€ 336.733	416.641	€ 6.985.000
Drents Museum	€ 336.846	164.443	€ 4.996.580
Frans Hals Museum	€ 336.846	112.790	€ 5.127.119
Fries Museum	€ 336.791	106.575	€ 3.715.841
Groninger Museum	€ 336.846	147.484	€ 3.476.000
Kunstmuseum Flevoland	€ 336.733	36.000	€ 37.239
Museumfabriek	€ 336.733	42.839	€ 914.400
Museum het Valkhof-Kam	€ 336.733	19.007	€ 2.621.000

Noordbrabants Museum	€ 316.394	191.000	€ 3.312.892
Bonnefantenmuseum	€ 336.733	135.000	€ 2.513.370
Stedelijk Museum Schiedam	€ 336.733	78.359	€ 1.480.487
Zeeuws Museum	€ 336.846	43.450	€ 1.137.647

9 Hoe is de € 295,224 miljoen aan museale bekostiging geografisch over Nederland verdeeld, uitgesplitst naar provincie?

Provincie	**Instellingen EW**	**%**
Flevoland	Erfgoedpark Batavialand	0,5%
Friesland	Keramiekmuseum Het Princessehof	0,8%
Gelderland	Nederlands Openluchtmuseum Kröller-Müller Museum Museum Slot Loevestein Paleis Het Loo	18,5%
Noord-Holland	Eye Filmmuseum Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid Rijksmuseum Joods Museum Scheepvaartmuseum Rijksmuseum Muiderslot Teylers Museum Van Gogh Museum Zuiderzeemuseum	37,5%
Overijssel	Rijksmuseum Twenthe	1,4%
Utrecht	Museum Catharijneconvent Huis Doorn Literatuurmuseum *	4,9%
Zuid-Holland	Haags Historisch Museum / Gevangenenpoort Nieuwe Instituut Mauritshuis Nationaal Glasmuseum Leerdam Wereldmuseum ** Naturalis Biodiversity Center Nederlands Fotomuseum Panorama Mesdag Rijksmuseum van Oudheden Rijksmuseum Boerhaave Rijksmuseum Meermanno Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie	36,4%

10
Welk percentage van de totale rijksbekostiging voor museale instellingen komt terecht bij instellingen in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht en welk percentage bij instellingen buiten deze vier steden?

Van de subsidies die aan musea worden verstrekt op de grond van de Erfgoedwet en als onderdeel van de culturele basisinfrastructuur komt 46,7 % terecht bij de steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht en 53,3 % bij instellingen daarbuiten. Deze gemeenten hebben een breder verzorgingsgebied dan alleen de eigen inwoners. Musea in deze vier steden hebben een (inter)nationale uitstraling en trekken bezoekers uit het hele land. Daarnaast wordt bij tentoonstellingen samengewerkt met instellingen buiten de randstad om zo de collecties toegankelijk te maken in heel het land. Het Rijksmuseum ontwikkelt momenteel een locatie in Eindhoven in samenwerking met de gemeente Eindhoven.

11
Hoe beoordeelt de regering de geografische spreiding van museale instellingen met een wettelijke taak over Nederland en welke criteria hanteert zij daarbij?

De geografische locatie van de museale instellingen met een wettelijke taak komt voort uit de ontstaansgeschiedenis van de musea en hun collecties. Rijksmuseum Twenthe bevindt zich bijvoorbeeld in Enschede, omdat deze zijn oorsprong vindt in een schenking van de collectie en het museumgebouw aan de Nederlandse Staat door de Twentse textielfabrikant en kunstverzamelaar Jan Bernard van Heek in de jaren twintig van de vorige eeuw. Anders dan de Wet op het Specifiek Cultuurbeleid, kent de Erfgoedwet geen spreidingsopdracht. Musea dragen met veel verschillende publieksactiviteiten, online aanwezigheid en bruikleenverkeer bij aan de nationale toegankelijkheid van de museale cultuurgoederen van de Staat.

12
Welke mogelijkheden bestaan er binnen de huidige Erfgoedwet om nieuwe museale instellingen met een wettelijke taak te belasten en daarmee voor structurele rijksbekostiging in aanmerking te laten komen?

De wettelijke taak op grond van de Erfgoedwet is erop gericht de zorg voor de Rijkscollectie goed te regelen. Als er noodzaak is om het beheer van een deel van de Rijkscollectie bij een nieuwe instelling onder te brengen, kan een instelling op grond van de Erfgoedwet hiermee worden belast. Nederland kent zeer rijke museale collecties, die in het beheer zijn bij veel verschillende instellingen en niet alleen bij Rijksmusea. De zorg voor de museale collecties is een gedeelde verantwoordelijkheid van het Rijk, andere overheden, bedrijven en particulieren.

13

Welke criteria moet een museum concreet vervullen om te worden belast met een wettelijke taak op grond van de Erfgoedwet en wie kan het initiatief nemen tot een dergelijke aanwijzing?

Bij het besluit tot belasten spelen de overwegingen zoals genoemd in artikel 2.8 van de Erfgoedwet een rol. Deze overwegingen zijn onder meer over de deskundigheid van het museum, de verantwoordelijkheid die andere bestuursorganen al voor de collectie hebben genomen en een doelmatige besteding van middelen. Het is niet mogelijk om een aanvraag in te dienen om belast te worden met de zorg voor het beheer van een deel van de Rijkscollectie. Het besluit hierover is aan de minister van OCW op grond van de Erfgoedwet.

14
Is bij de regering een verzoek of initiatief bekend om het Watersnoodmuseum in Ouwerkerk te belasten met een wettelijke taak dan wel anderszins structureel vanuit het Rijk te bekostigen? Zo ja, wat is de stand van zaken?

Nee. Er ligt binnen het ministerie van OCW geen formeel verzoek van het Watersnoodmuseum om te worden belast met een wettelijke taak binnen de Erfgoedwet of op een andere manier te bekostigen.

15
Aan welke voorwaarden voldoet het Watersnoodmuseum momenteel wel en niet om in aanmerking te komen voor een wettelijke taak op grond van de Erfgoedwet?

De wettelijke taak is bedoeld voor het belasten van een instelling met de zorg voor een deel van de Rijkscollectie. Het Watersnoodmuseum beheert op dit moment geen Rijkscollectie. Ook is er geen aanleiding of voornemen de zorg voor een deel van de Rijkscollectie bij het Watersnoodmuseum te beleggen. Het Watersnoodmuseum komt daarom niet in aanmerking voor een wettelijke taak op grond van de Erfgoedwet.

16
Kan de regering aangeven hoeveel structurele rijksmiddelen voor musea in 2027 per provincie beschikbaar zijn, zowel via de Erfgoedwet als via de culturele basisinfrastructuur en de Rijkscultuurfondsen?

31 instellingen ontvangen op grond van de Erfgoedwet subsidie voor collectiebeheer en publieksactiviteiten. Daarnaast ontvangen 12 instellingen als onderdeel van de culturele basisinfrastructuur subsidie voor aanvullende publieksactiviteiten. De Rijkscultuurfondsen verstrekken geen structurele subsidie aan museale instellingen voor de exploitatie. Wel ondersteunt het Mondriaan Fonds de museale sector in het hele land met verschillende regelingen, bijvoorbeeld voor het realiseren van tentoonstellingen of het doen van aankopen. Er is voor het Mondriaan Fonds daarom geen overzicht te geven van de beschikbare middelen per provincie in 2027.

Provincie	**Instellingen**	**Beschikbare bedrag**
Drenthe	Drents Museum	€ 336.846
Flevoland	Erfgoedpark Batavialand Kunstmuseum Flevoland	€ 1.713.084
Friesland	Keramiekmuseum Het Princessehof Fries Museum	€ 2.489.219
Gelderland	Nederlands Openluchtmuseum Kröller-Müller Museum Museum Slot Loevestein Paleis Het Loo Museum het Valkhof-Kam	€ 53.304.208
Groningen	Groninger Museum	€ 336.846
Limburg	Bonnenfantenmuseum	€ 336.733
Noord-Brabant	Noordbrabants Museum	€ 316.394
Noord-Holland	Eye Filmmuseum Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid Rijksmuseum Joods Museum Scheepvaartmuseum Rijksmuseum Muiderslot Teylers Museum Van Gogh Museum Zuiderzeemuseum Frans Hals Museum	€ 107.803.655
Overijssel	Rijksmuseum Twenthe Museumfabriek	€ 4.368.336
Utrecht	Museum Catharijneconvent Huis Doorn Literatuurmuseum Centraal Museum	€ 14.382.131
Zeeland	Zeeuws Museum	€ 336.846
Zuid-Holland	Haags Historisch Museum / Gevangenenpoort Nieuwe Instituut Mauritshuis Nationaal Glasmuseum Leerdam Wereldmuseum	€ 104.502.768

	Naturalis Biodiversity Center Nederlands Fotomuseum Panorama Mesdag Rijksmuseum van Oudheden Rijksmuseum Boerhaave Rijksmuseum Meermanno Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie Stedelijk Museum Schiedam	

17
Hoe heeft het aantal mbo-studenten zich sinds 2015 ontwikkeld en hoe wordt het aantal studenten tot en met 2031 geraamd? Kan de regering dit uitsplitsen naar bol[2] en bbl[3]?

De referentieraming presenteert jaarlijks de verwachte ontwikkeling van het aantal leerlingen en studenten voor de komende jaren. De periode 2015 tot en met 2025 betreft gerealiseerde aantallen studenten, vanaf 2026 zijn geprognotiseerde aantallen studenten. In deze ramingen wordt gebruikgemaakt van onder andere informatie over doorstroomkansen, jaarlijkse realisatiegegevens uit de 1 oktobertellingen in het onderwijs en de geprognotiseerde demografische ontwikkelingen door het CBS.

aantal x 1.000	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
bol	378,4	381,5	379,1	376,1	373,1	380,1	371,9	346,3	329,1	328,5	329,6	346,6	354,3	357,8	360,6	362,0	361,2
bbl	97,6	101,6	107,8	120,7	129,7	127,7	129,3	135,9	139,3	137,1	137,0	123,7	118,1	113,1	106,0	100,5	98,1
Subtotaal	**476,1**	**483,1**	**486,9**	**496,9**	**502,8**	**507,8**	**501,2**	**482,1**	**468,4**	**465,6**	**466,6**	**470,2**	**472,4**	**470,8**	**466,6**	**462,4**	**459,2**
vavo roc	8,6	8,9	9,0	8,7	8,4	6,4	7,0	7,1	8,1	8,0	8,6	8,6	8,5	8,4	8,4	8,2	8,1
Caribisch Nederland	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	1,0	1,0
Totaal mbo	**485,3**	**492,7**	**496,7**	**506,2**	**512,0**	**514,9**	**508,9**	**490,1**	**477,5**	**474,6**	**476,2**	**479,9**	**481,9**	**480,3**	**476,0**	**471,7**	**468,4**

18
Hoe heeft het bedrag dat de overheid per mbo-student uitgeeft zich sinds 2015 ontwikkeld?

Het kabinet Rutte II heeft vanaf 2015 geïnvesteerd in het mbo met bijvoorbeeld de additionele middelen voor de kwaliteitsafspraken in het mbo en meer geld voor technische mbo-opleidingen. In de covidjaren 2021 en 2022 zijn er ook tijdelijke additionele investeringen gedaan via de bekostiging en subsidieregelingen in het mbo uit het Nationaal Programma Onderwijs. Het kabinet Rutte IV heeft vanaf 2023 ook structurele investeringen in het mbo gedaan voor onder andere een hogere bekostiging voor niveau 2 naar aanleiding van de toereikendheid van de lumpsum. In het huidige coalitieakkoord zijn er ook investeringen

[2] bol: beroepsopleidende leerweg
[3] bbl: beroepsbegeleidende leerweg

in het mbo gedaan zoals het terugdraaien van de bezuiniging op het Regionaal Investeringsfonds mbo (RIF) en extra middelen voor praktijkgericht onderzoek in het mbo. Tenslotte zijn er door de jaren heen ook specifieke extensiveringen en algemene extensiveringen doorgevoerd zoals een aantal keer het niet volledig uitkeren van de prijsbijstelling voor het mbo.

Jaarlijks wordt de bekostiging aangepast op basis van het nieuwe aantal mbo-studenten en de uitgekeerde tranche loon- en prijsbijstelling. Tenslotte kunnen de budgetten ook bijgesteld worden door intensiveringen en extensiveringen door het kabinet.

De onderwijsuitgaven per student in de begroting zijn berekend door de gerealiseerde middelen voor het instrument bekostiging en een aantal subsidieregelingen die naar onderwijsinstellingen en bedrijven (zoals praktijkleren) gaan te delen door het gerealiseerde aantal ongewogen mbo-studenten (inclusief studenten uit vavo en Caribisch Nederland) uit de referentieraming 2026.

De budgetten in de huidige begroting 2027 zijn vanaf het jaar 2026 structureel op het prijspeil 2026. Voor deze berekening zijn de gerealiseerde bedragen in de periode 2015 tot en met 2025 opgehoogd naar het prijspeil 2026. Hierdoor zijn de gepresenteerde bedragen in de onderstaande tabel in de jaren vergelijkbaar en is de trend van de ontwikkeling van de onderwijsuitgaven in het mbo zichtbaar.

onderwijsuitgaven per mbo-student

bedrag x € 1.000

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
MBO	11,9	11,5	11,4	11,4	11,2	11,3	12,3	12,9	12,5	12,5	12,5	12,4	12,4

19
Hoeveel middelen zijn in 2027 beschikbaar voor de (aanvullende) begeleiding van mbo-studenten op leesvaardigheid en rekenen?

Mbo-instellingen hebben extra middelen ontvangen om taal- en rekenachterstanden van startende studenten aan te pakken en om onnodige studievertraging en uitval te voorkomen. Mijn ambtsvoorganger heeft hiervoor in totaal circa € 50 miljoen toegevoegd aan de lumpsumbekostiging voor de studiejaren 2025/2026 en 2026/2027. Aanvullend is voor de studiejaren 2027/2028 tot en met 2030/2031 nog eens € 100 miljoen beschikbaar gesteld in de Voorjaarsnota 2026. Van deze middelen is € 37 miljoen beschikbaar in 2027.

20
Hoe heeft het aantal hbo-studenten zich sinds 2015 ontwikkeld en hoe wordt het aantal studenten tot en met 2031 geraamd? Hoeveel van deze studenten volgen een duale hbo-studie?

Tussen 2015 en 2021 steeg het aantal hbo-studenten met 48.500 studenten tot 490.500 in 2021. Daarna daalde het aantal hbo-studenten, tot 439.500 studenten in 2025. Voor de komende jaren wordt in de

referentieraming een verdere daling verwacht, naar 418.500 hbo-studenten in 2031.

Het aantal duale hbo-studenten steeg tussen 2015 en 2025 van 9.600 naar 14.900 studenten. Mede vanwege de geringe omvang van het aantal duale hbo-studenten wordt geen aparte raming gemaakt. In de raming worden duale studenten bij de voltijdstudenten gerekend.

Jaar	Totaal aantal hbo-studenten	aantal duale hbo-studenten
2015	442.000	9.600
2016	446.100	9.500
2017	452.200	9.900
2018	455.200	10.600
2019	462.800	11.600
2020	488.300	12.700
2021	490.500	12.900
2022	476.000	13.400
2023	459.600	13.900
2024	449.200	14.200
2025	439.500	14.900
2026	433.100	
2027	429.300	
2028	426.400	
2029	423.700	
2030	421.000	
2031	418.500	

21
Hoe heeft de overheidsbijdrage per student in het hbo en wo zich sinds 2015 ontwikkeld? Kan de regering hierbij onderscheid maken tussen de onderwijs- en onderzoeksbekostiging?

In onderstaande figuur zijn voor het hbo en wo als eerste de rijksbijdrage voor onderwijs en onderzoek weergegeven in prijspeil 2026. Vervolgens is het aantal ingeschreven studenten uit de Europese Economische Ruimte (EER) weergegeven. Niet-EER studenten zijn niet meegerekend omdat deze niet worden bekostigd. Vervolgens is de rijksbijdrage onderwijs per student en de totale rijksbijdrage (onderwijs + onderzoek) per student weergegeven. De middelen voor de Talentstrategie zijn bij de begroting van 2027 nog niet overgeheveld naar de begroting van OCW en zijn daarom niet meegenomen in de berekening.

Rijksbijdrage hbo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
RB onderwijs (in mln. €)	4.152	4.028	4.033	4.201	4.372	4.363	5.234
RB onderzoek (in mln. €)	108	106	105	110	114	115	115
Aantal studenten	430.119	425.604	428.940	433.621	436.036	454.695	480.632
RB onderwijs per student (in €)	9.652	9.464	9.403	9.688	10.027	9.595	10.889
RB totaal per student (in €)	9.904	9.713	9.648	9.942	10.288	9.848	11.128

Rijksbijdrage hbo	2022	2023	2024	2025	2026	2027
RB onderwijs (in mln. €)	5.518	4.908	4.689	4.425	4.343	4.196
RB onderzoek (in mln. €)	151	216	215	214	214	219
Aantal studenten	482.596	467.417	450.122	438.991	428.445	421.644
RB onderwijs per student (in €)	11.434	10.501	10.416	10.080	10.137	9.952
RB totaal per student (in €)	11.747	10.962	10.893	10.568	10.637	10.473

Rijksbijdrage wo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
RB onderwijs (in mln. €)	2.799	2.804	2.820	2.970	3.206	3.258	3.683
RB onderzoek (in mln. €)	2.705	2.644	2.606	2.580	2.806	2.876	2.915
Aantal studenten	240.207	242.352	246.304	255.736	267.752	289.028	311.731
RB onderwijs per student (in €)	11.653	11.571	11.449	11.612	11.974	11.273	11.814
RB totaal per student (in €)	22.914	22.480	22.029	21.702	22.454	21.223	21.165

Rijksbijdrage wo	2022	2023	2024	2025	2026	2027
RB onderwijs (in mln. €)	3.759	3.743	3.681	3.590	3.552	3.465
RB onderzoek (in mln. €)	3.120	3.430	3.404	3.174	3.157	3.187
Aantal studenten	323.756	322.415	319.766	316.981	311.361	305.727
RB onderwijs per student (in €)	11.612	11.610	11.510	11.325	11.409	11.333
RB totaal per student (in €)	21.249	22.249	22.156	21.336	21.547	21.757

22
De begroting vermeldt dat de precieze verdeling van de middelen van de LLO[4]-katalysator over mbo, hbo en wo nog moet worden uitgewerkt; wanneer wordt deze verdeling vastgesteld en welke verdeelsleutel wordt daarbij gehanteerd?

Momenteel wordt de nieuwe subsidieregeling voor Tranche 2 uitgewerkt die in het voorjaar van 2027 gepubliceerd zal worden. Hierin zal gewerkt worden met drie aanvraagrondes en een totaalbudget van ongeveer € 200 miljoen. Een exacte verdeling van de middelen over mbo, hbo en wo is niet aan te geven, omdat de subsidiemiddelen via een open call – net als in Tranche 1 waar in totaal meer dan 100 subsidieprojecten zijn toegekend – verdeeld zullen worden over regionale samenwerkingen waar mbo, hbo en wo instellingen aan deelnemen, maar waarbij het nu nog onduidelijk is in welke samenstelling en op basis van welke activiteiten. Vanuit Tranche 1 weten we dat vrijwel alle instellingen in mbo, hbo en wo meedoen. Voor Tranche 1 was in totaal € 167 miljoen beschikbaar. Hiervan is € 137 miljoen besteed aan meer dan 100 publiek-private samenwerkingsprojecten en de ondersteuning daarvan, die subsidie hebben toegekend gekregen. Het resterende bedrag wordt gebruikt voor het vervolg van Tranche 1 die nog doorloopt tot 2029. De subsidieprojecten hebben tot nu toe ruim 160 oplossingen opgeleverd voor werkgevers, werkenden en werkzoekenden rondom bij- en omscholing, nieuwe skills voor de energie- en grondstoffentransitie en leren op de werkvloer. Bij de projecten zijn meer dan 900 werkgevers betrokken en vele private branche-opleiders.

23
Voor het LLO Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden is voor 2025–2027 € 42,9 miljoen toegekend aan 21 regio's; hoeveel deelnemers hebben tot nu toe gebruikgemaakt van het scholingsaanbod en hoeveel deelnemers worden in 2027 verwacht?

Dit is nog niet bekend. De 21 regio’s hebben begin 2026 de subsidie toegekend gekregen en werkten de afgelopen maanden aan het opstarten van hun project. De eerste deelnemers zijn nu begonnen met een scholingstraject. Begin 2027 wordt een tussentijdse monitoringsrapportage gepubliceerd. Dan is er meer bekend over de tussentijdse resultaten. Het LLO Collectief heeft niet als doel zoveel mogelijk deelnemers te bereiken. Het is een innovatieprogramma, gericht op het ontwikkelen van een zo effectief mogelijke aanpak.

24
Hoeveel studenten en werkenden volgen momenteel een opleiding of scholingstraject dat valt onder leven lang ontwikkelen, uitgesplitst naar mbo, hbo en wo en naar voltijd, deeltijd en overige flexibele onderwijsvormen?

[4] LLO: Leven Lang Ontwikkelen

Exacte cijfers die deelname aan leven lang ontwikkelen (LLO) in het vervolgonderwijs beschrijven, zijn niet beschikbaar. Om hier toch een beeld van te kunnen geven, is de aanname gehanteerd dat een onderwijsdeelnemer in het vervolgonderwijs die 25 jaar of ouder is, deelneemt aan LLO. In het bekostigde hbo en wo is het aantal ingeschrevenen van 25 jaar of ouder in het hbo of wo per onderwijsvorm (voltijd, deeltijd, duaal) in studiejaar 2025-2026 als volgt:

Ingeschreven studenten 25 jaar en ouder		
hbo	voltijd	48.800
hbo	deeltijd	41.200
hbo	duaal	7.500
wo	voltijd	59.700
wo	deeltijd	3.300
wo	duaal	300

Bron: DUO Informatieproducten, OCW-in-Cijfers

DUO registreert geen deelname aan contractonderwijs; cijfers daarover zijn daarom niet beschikbaar.

In het bekostigde mbo is het aantal mbo ingeschrevenen van 25 jaar of ouder per mbo leerweg (bol, bbl, examendeelnemer) in studiejaar 2025-2026 als volgt:

Ingeschreven studenten 25 jaar en ouder		
mbo	bbl	46.777
mbo	bol	7.636
mbo	examendeelnemer	1.705

Bron: DUO Informatieproducten

25
Kan de regering aangeven wat de kosten zouden zijn om alle leerlingen van alle middelbare scholen een EHBO-cursus te geven?

Het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs wordt voor 2027 geraamd op circa 900.000 leerlingen, zoals opgenomen in Tabel 19 van de ontwerpbegroting 2027. De kosten voor een klassikale EHBO-cursus, waarin leerlingen basiskennis opdoen, worden geraamd op circa € 100 per leerling. Dit betekent dat de eenmalige kosten om alle huidige leerlingen in het voortgezet onderwijs een EHBO-cursus aan te bieden, circa € 90 miljoen bedragen.
Wanneer ook nieuwe leerlingen in het voortgezet onderwijs een EHBO-cursus moeten krijgen, dan moet rekening gehouden worden met structurele kosten. Uitgaande van een jaarlijkse instroom van circa 180.000 leerlingen, worden deze kosten geraamd op circa € 18 miljoen per jaar.

Het curriculum voor het voortgezet onderwijs is recent herzien, waarbij de nadruk ligt op de basisvaardigheden. EHBO maakt hiervan niet expliciet deel uit. Het is aan scholen om te bepalen of zij een EHBO-cursus in hun onderwijs willen opnemen.

26
Welk percentage van het bbp[5] besteedde de overheid in de afgelopen vijf jaar in onderzoek en wetenschap? Welk percentage is dat voor de komende jaren?

Het Rathenau Instituut onderzoekt jaarlijks hoeveel procent van het bbp de overheidsuitgaven aan onderzoek en ontwikkelingen (R&D) zijn. Hierover rapporteert het Rathenau Instituut in de jaarlijkse studie *Totale investeringen in wetenschap en innovatie*. In dit rapport is nog geen rekening gehouden met de investeringen van het huidige kabinet.

Het kabinet investeert met het coalitieakkoord structureel 428 miljoen in onderzoek en wetenschap. Gegeven de MEV 2027 en de raming in het CEP 2026, is een ruwe inschatting dat de investering van het huidige kabinet een positieve bijdrage levert op bovenstaande cijfers van 0,02 procentpunt in 2027 en 0,03 procentpunt vanaf 2028.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Uitgaven voor R&D, in % bbp	0,80	0,79	0,80	0,80	0,79	0,78	0,76	0,74	0,68	0,67

27
Wat is de stand van zaken rond de uitvoering van de motie van de leden Ceder en Flach over succesvolle initiatieven stimuleren waarbij vrijwilligersorganisaties financiële educatie op scholen verzorgen[6]?

Uw Kamer is door het ministerie van SZW op 9 oktober jl. middels de Verzamelbrief Armoede en schulden geïnformeerd over de uitwerking van deze motie. Het ministerie van SZW is onder andere naar aanleiding van deze motie in gesprek met partners, waaronder Humanitas, over hoe succesvolle initiatieven waarbij vrijwilligersorganisaties financiële educatie op scholen verzorgen, kunnen worden gestimuleerd.

28
Wat is de stand van zaken rond de uitvoering van de motie van de leden Ceder en Rooderkerk over borgen dat veiligheidsvoorzieningen op scholen aantoonbaar toegankelijk zijn voor alle leerlingen van de school[7]?

De motie van de leden Ceder en Rooderkerk is, tezamen met verschillende andere moties, bij de behandeling van het Wetsvoorstel vrij

[5] bbp: bruto binnenlands product
[6] Kamerstuk 24 515, nr. 834
[7] Kamerstuk 36 777, nr. 39

en veilig onderwijs ingediend. Met deze moties heeft uw Kamer duidelijk de urgentie van een goede aanpak voor de veiligheid op school onderstreept. Dit is de aanleiding voor een brede verkenning om tot een nieuwe aanpak voor de veiligheid op school te komen. De motie van de leden Ceder en Rooderkerk wordt hierin betrokken om te borgen dat veiligheidsvoorzieningen op school toegankelijk zijn voor alle leerlingen en het beleid daar ook op is ingericht. Op korte termijn ontvangt uw Kamer de brief Moties wetsbehandeling vrij en veilig onderwijs. Daarin informeert de regering over de uitkomsten van deze verkenning en de vervolgstappen om de veiligheid op school, voor alle leerlingen, te borgen.

29
Wat is de stand van zaken rond de uitvoering van de motie van het lid Ceder over de normen van de WCAG[8] en inclusief digitaal ontwerpen opnemen in de inkoopvoorwaarden voor digitale leermiddelen, leerlingvolgsystemen en leeromgevingen, websites en apps[9]?

Voor het funderend onderwijs verkent SIVON het meenemen van toegankelijkheidseisen in nieuwe aanbestedingen voor leerlinginformatie- en administratiesystemen en leermiddelenapplicaties. Ook zijn toegankelijkheidseisen opgenomen in het kwaliteitskader voor leermiddelen dat NKO (Nederlands Kennisinstituut) en SLO (stichting leermiddelen in opdracht van het ministerie van OCW hebben ontwikkeld en dat dit najaar wordt gelanceerd. Daarnaast is de nulmeting naar de toegankelijkheid van leermiddelen in het funderend onderwijs in de afrondende fase. De resultaten daarvan ontvangt uw Kamer voor het kerstreces met een beleidsreactie.

30
Kan de regering inzicht geven in de gevolgen voor de OCW-begroting in de jaren 2027-2031 indien de in de media genoemde korting op de prijsbijstelling[10] daadwerkelijk wordt doorgevoerd?

De op 29 september in de media genoemde korting op de prijsbijstelling waarnaar in deze vraag wordt verwezen betreft het invullen van de besparingsopgave die in het coalitieakkoord was ingeboekt op de sociale zekerheid, op de prijsbijstelling op de Aanvullende Post bij Financiën. Dit is in afwachting van de opbrengsten van een sociaal akkoord, en betreft de jaren 2029-2031. Het kabinet besluit in het voorjaar na integrale weging definitief over de uitgaven, conform staande praktijk. Dit is ook toegelicht in de kamerbrief van 1 oktober 2026 van de minister van

---

[8] WCAG: Web Content Accessibility Guidelines
[9] Kamerstuk 36 800-VIII, nr. 120
[10] Zie bijvoorbeeld: NOS, d.d. 29 september 2026, *Coalitie denkt aan bezuinigen op onderwijs als sociale zekerheid niets oplevert*, https://nos.nl/artikel/2633057-coalitie-denkt-aan-bezuinigen-op-onderwijs-als-sociale-zekerheid-niets-oplevert

Financiën, mede namens de minister van OCW[11].

31
Welke overwegingen liggen eraan ten grondslag dat eventueel middelen die bestemd waren voor prijsbijstelling van de OCW-begroting worden ingezet als dekking voor financiële tegenvallers op andere beleidsterreinen?

Zoals op 1 oktober ook toegelicht door de minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen is er in het coalitieakkoord een besparingsopgave ingeboekt op de sociale zekerheid. Deze wordt nu ingevuld op de prijsbijstelling op de Aanvullende post verwerkt, ook omdat de rijksbegroting moet sluiten.

32
Welke concrete stappen kan de regering nog zetten om te voorkómen dat de prijsbijstelling op de OCW-begroting bij de Voorjaarsnota 2027 of in daaropvolgende begrotingsrondes wordt ingezet als dekking voor tegenvallende besparingen elders op de Rijksbegroting?

De werking van de prijsbijstelling wordt uitgebreid toegelicht in de kamerbrief van 19 december 2025.[12] Daarnaast heeft de minister van Financiën, mede namens de minister van OCW, een nadere toelichting gegeven op de prijsbijstelling.[13] Het kabinet besluit ieder voorjaar na integrale weging definitief over alle uitgaven, waaronder de prijsbijstelling, conform staande praktijk. Uiteindelijk heeft het parlement budgetrecht over de gehele rijksbegroting.

[11] In het geval dat deze korting zou worden doorgevoerd, gaat het voor OCW om een indicatieve korting van 49% van maximaal € 2,4 miljard in 2031. Dit is conform de kamerbrief van 1 oktober 2026.
[12] Kamerstukken 36 800 VIII, nr. 36.
[13] Kamerstuk 2026Z20812

33
Welk deel van de intensiveringen betreft het terugdraaien van bezuinigingen, welk deel het structureel maken van tijdelijke middelen en welk deel is nieuw beleid?

In onderstaande tabel treft u de intensiveringen van het kabinet-Jetten en welk deel het terugdraaien van bezuinigingen betreft, welk deel het structureel maken van tijdelijke middelen betreft en welk deel een nieuwe intensivering betreft.

Intensivering kabinet-Jetten	
Randvoorwaarden onderwijs en professionalisering onderwijspersoneel op teamniveau[14]	Nieuwe intensivering.
Zij-instroom aantrekkelijker maken	Nieuwe intensivering.
Terugdraaien bezuiniging Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	Terugdraaien bezuiniging.
Terugdraaien bezuiniging school en omgeving	Terugdraaien bezuiniging.
Hervorming subsidie brede brugklassen	Terugdraaien bezuiniging.
Beter en regelmatig inspectietoezicht	Nieuwe intensivering.
Gerichte Talentstrategie / Taakstellende intensivering hbo en wo[15]	Deels terugdraaien bezuiniging, deels nieuwe intensivering.
Onderzoek en Wetenschap	- Onderzoeksinfrastructuur: terugdraaien bezuinigingen en structureel maken tijdelijke middelen. - Praktijkgericht onderzoek: structureel maken tijdelijke middelen en licht extra investeren (structureel). - Europese samenwerking: structureel maken tijdelijke middelen. - Sectorplannen: nieuwe investering. - Daarnaast worden er incidenteel bezuinigingen

[14] Een deel van de middelen van 2027 wordt in 2026 ingezet t.b.v. de rechtszaak bekostiging po.
[15] Deel van de middelen staan nog gereserveerd op de Aanvullende Post.

	teruggedraaid (NWO) en zijn er incidenteel nieuwe investeringen (bijvoorbeeld veiligheid en weerbaarheid, supercomputing).
Verhogen basisbeurs uitwonende studenten met € 50	Nieuwe intensivering.
Rentemaatregel studiefinanciering[16]	Nieuwe intensivering.
Regionale innovatie en publiek-private samenwerking in het mbo en mkb	Terugdraaien bezuiniging.
Herinvesteren spuk-korting Educatie	Terugdraaien bezuiniging.
Herinvesteren spuk-korting Regionaal programma[17]	Nieuwe intensivering (i.v.m. alternatieve inzet).
Versterking van persveiligheid en journalistieke vrijheid	Nieuwe intensivering.
Terugdraaien verlaging rijksmediabijdrage landelijke publieke omroep	Terugdraaien bezuiniging.
Lokale omroepen	Nieuwe intensivering.
DUO/RVO/NWO/DUSI/Toezicht/Monitoring/ Evaluatie/Capaciteit	Nieuwe intensivering.

34
Hoe verlopen de gesprekken over het afschaffen van het BSA[18]? Wordt daarbij, vanuit het oogpunt van studentenwelzijn, specifiek gekeken naar de studenten die het meest getroffen zijn: die het BSA dreigen niet te halen?

De gesprekken met betrokken partijen lopen nog. Uw Kamer zal begin volgend jaar per brief geïnformeerd worden over het bsa en uitvoering van de motie Rooderkerk c.s.

35
Heeft OCW al een idee van hoe bezuinigingen, als die er komen, verspreid zullen worden binnen het ministerie?

In dit antwoord wordt ervan uitgegaan dat met “mogelijke bezuinigingen” wordt gedoeld op de technische constructie voor het invullen van de besparingsopgave die in het coalitieakkoord was ingeboekt op de sociale zekerheid. Het kabinet besluit in het voorjaar na integrale weging

[16] Middelen gereserveerd op de Aanvullende Post.
[17] Voor het mbo geldt dat voor de SPUK Regionaal Programma de middelen worden ingezet ten behoeve van
herziening bekostiging mbo.

[18] BSA: Bindend Studie Advies

definitief over de uitgaven, conform staande praktijk. Dit is ook toegelicht in de kamerbrief van 1 oktober 2026 van de minister van Financiën, mede namens de minister van OCW.

36
Welke regelingen op de OCW-begroting worden verdeeld op basis van statistische indicatoren, zoals de GOAB[19]? Hoe wordt, bijvoorbeeld met tijdige impactanalyses en overgangsperiodes, geborgd dat wijzigingen in de berekening niet leiden tot plotselinge wijzigingen in budget voor de ontvangers van de middelen, zoals gemeenten?

De budgetten voor respectievelijk het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid, voor onderwijsachterstandenbeleid voor basisscholen en de onderwijskansenregeling voor voortgezet onderwijs scholen, worden verdeeld op basis van risico-indicatoren die door het CBS zijn ontwikkeld. Deze indicatoren worden ook gebruikt voor de arbeidsmarkttoelage in het primair en voortgezet onderwijs en het budget voor schoolmaatschappelijk werk dat naar samenwerkingsverbanden passend onderwijs in het primair onderwijs gaat. Daarnaast wordt bij enkele subsidieregelingen de indicator gebruikt om scholen te rangschikken op het moment dat het budget wordt overvraagd. Tussen 2023 en 2026 vond een herijking van de indicator voor basisscholen en het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid plaats. Daarvoor was een begeleidingscommissie en een klankbordgroep ingericht met wie is gesproken over de herijking, het moment van invoering en de herverdeeleffecten. Vanuit de wens bij alle betrokkenen om eventuele aanpassingen snel te effectueren is ervoor gekozen de herijkte indicator per 2027 te gebruiken. Aan uw Kamer is toegezegd dat zij voor de begrotingsbehandeling wordt geïnformeerd over de overgangsregeling voor schoolbesturen die gepaard gaat met de invoering van de herijkte indicator. In die brief zal tevens worden gereageerd op een brief die de wethouders van de G4 op 14 oktober jl stuurden ten behoeve van de begrotingbehandeling van OCW.

37
Hoeveel middelen van de OCW-begroting gaan gericht richting suïcidepreventie?

In 2027 is € 1 miljoen beschikbaar voor het landelijke programma Stijn, waarmee instellingen in het vervolgonderwijs hun kennis- en ondersteuningsstructuur op het gebied van welzijn kunnen verbeteren. In het programma Stijn wordt onder andere aandacht besteed aan suïcidepreventie. Hoeveel middelen van Stijn naar suïcidepreventie gaan in 2027 is niet uit te splitsen. Daarnaast is suïcidepreventie onderdeel van het signaleringsinstrument TestJeLeefstijl voor mbo-studenten, waar in de periode 2024-2027 in totaal € 1,7 miljoen beschikbaar voor is.

38

[19] GOAB: Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid

Welke beleidsopties ziet de regering om te borgen dat de beschikbare middelen zo effectief mogelijk worden ingezet voor het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs en daarmee de basisvaardigheden?

Vanaf 2027 krijgen scholen structureel geld via aanvullende bekostiging voor het verbeteren van de basisvaardigheden. Dit komt in plaats van de tijdelijke subsidie voor basisvaardigheden. Dat geeft scholen meer ruimte en zekerheid en geeft hun de mogelijkheid om langjarig vooruit te kijken en duurzaam te werken aan onderwijsverbetering. Vanaf 2028 krijgen scholen dit geld in de vorm van gerichte bekostiging en kunnen er voorwaarden gesteld worden aan de besteding van deze middelen. Het jaar 2027 is een overgangsjaar en in dat jaar wordt op verschillende manieren gestuurd op een effectieve inzet van deze middelen. Zo zijn scholen en besturen tijdig geïnformeerd over het doel van deze middelen en de hoogte van het bedrag per leerling. Het ministerie van OCW stimuleert dat deze middelen evidence-informed en bewust worden ingezet. Dit gebeurt door scholen op verschillende manieren inhoudelijk te ondersteunen. Daarnaast wordt in 2027 verantwoording door besturen ingezet om de effectieve inzet van deze middelen te borgen. Besturen worden gevraagd om in het jaarverslag over 2027 op schoolniveau te rapporteren over de inzet van de aanvullende bekostiging voor de verbetering van de basisvaardigheden. Besturen zijn daar kort na de zomer via een brief al over geïnformeerd. Daarnaast zal de inzet van deze middelen via onderzoek worden gevolgd.

39
Is bekend hoeveel kinderen speciaal onderwijs volgen?

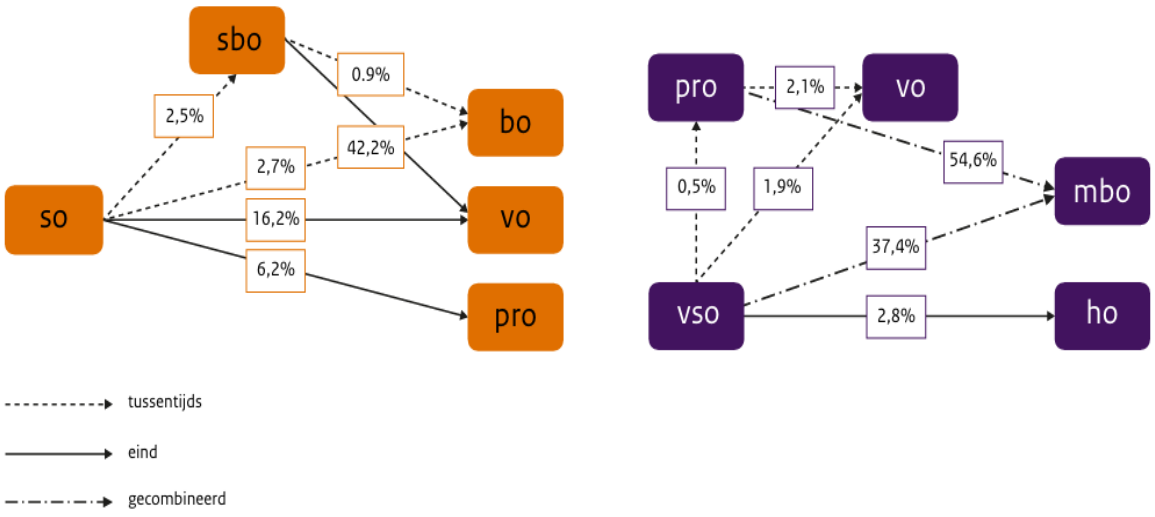
Op 1 februari 2026 stonden er ongeveer 77.600 leerlingen ingeschreven op het speciaal onderwijs. Dit is 3,17 % van het totale leerlingenaantal in het funderend onderwijs. Hiervan zijn 37.200 ingeschreven op het speciaal onderwijs en 40.400 ingeschreven op het voortgezet speciaal onderwijs.

40

Is bekend hoeveel kinderen van speciaal onderwijs naar regulier onderwijs zijn gegaan (dus inclusief onderwijs)?

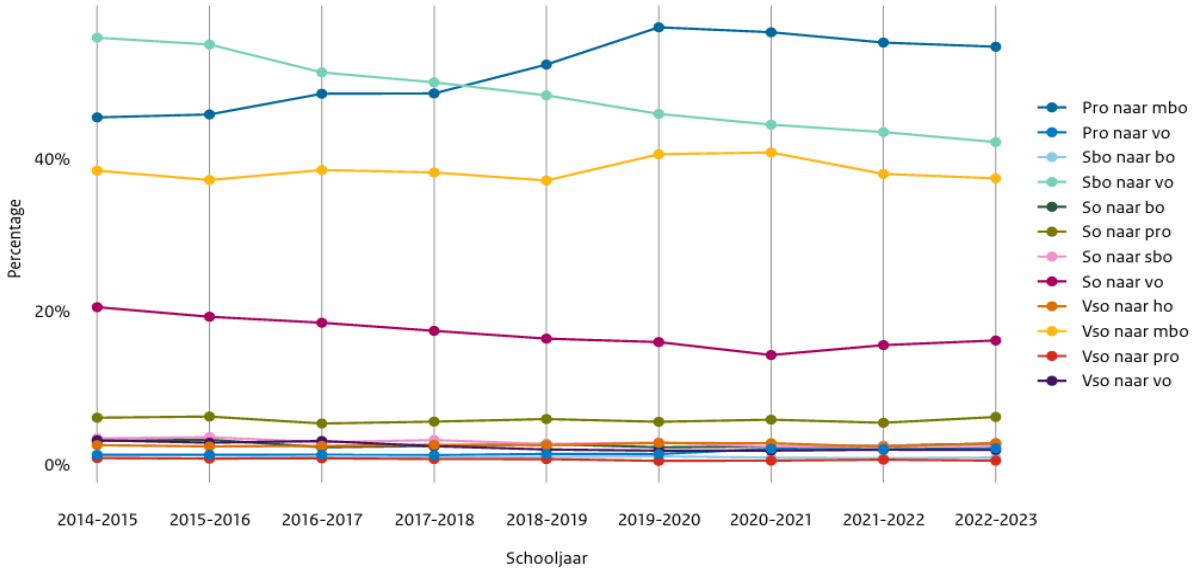
Uit een themaonderzoek[20] van de Inspectie van het Onderwijs blijkt dat de meeste leerlingen in de basisschoolleeftijd uitstromen bij de overgang naar het vo (dus na groep 8): in schooljaar 2022–2023 waren dit in totaal 4.276 leerlingen uit speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs. 6,2 procent van de leerlingen vervolgde hun schoolcarrière in het praktijkonderwijs en 16,2 procent stroomde door naar overige schoolsoorten in het voortgezet onderwijs. Tussentijds stroomden in dat schooljaar in totaal 1.695 leerlingen uit naar meer regulier basisonderwijs. Leerlingen in de middelbareschoolleeftijd stappen zelden over naar (meer) regulier onderwijs. In schooljaar 2022–2023 stroomde 2,4 procent van de vso-leerlingen tussentijds uit naar het praktijkonderwijs of het voortgezet onderwijs (vo), en 2,1 procent van de

Figuur 2: *Percentage leerlingen per stroom die tijdens of na schooljaar 2022-2023 vanuit de verschillende vormen van gespecialiseerd onderwijs zijn uitgestroomd naar (meer) regulier onderwijs*

[20] Zie figuren 2 en 3 (pp. 7–8) voor het percentage leerlingen dat vanuit het speciaal onderwijs is uitgestroomd naar het regulier onderwijs. Bron: Rapport Uitstroom naar regulier onderwijs | Inspectie van het onderwijs

Figuur 3: *Het percentage leerlingen dat tijdens of na een schooljaar (2014-2025 t/m 2022-2023) vanuit de verschillende vormen van gespecialiseerd onderwijs is uitgestroomd naar (meer) regulier onderwijs*

41
Kan de regering uiteen zetten hoe de leerlingenaantallen in het po[21] en vo[22] zich ontwikkelen tot 2030?

Zie hiervoor de tabellen 13 (po) en 19 (vo) in de conceptbegroting 2027. De aantallen in het bekostigd onderwijs nemen de komende jaren af. Dit is het gevolg van de demografische ontwikkelingen in Nederland, aangezien er de komende jaren minder kinderen en jongeren zijn.

42
Hoeveel geld ontvangen alle po-scholen structureel om te werken aan de verbetering van de basisvaardigheden?

Het bevorderen van basisvaardigheden is een kerntaak van scholen. Zij ontvangen o.a. daarvoor jaarlijks basisbekostiging, die zij onder andere aan deze kerntaak moeten besteden. Er is voor sommige scholen ook aanvullende bekostiging. Bijvoorbeeld voor het bestrijden van onderwijsachterstanden.
Daarnaast zullen scholen vanaf 2027 structurele bekostiging ontvangen voor het verbeteren van basisvaardigheden, en zijn structureel middelen beschikbaar op het instrument subsidie voor scholen met inspectieoordeel onvoldoende of zeer zwak (prioriteitenscholen). De

[21] po: primair onderwijs
[22] vo: voortgezet onderwijs

bedragen voor het primair onderwijs worden weergegeven in onderstaande tabel.

*Dit betreft het bedrag uit de ontwerpbegroting voor het jaar 2031.

Bedragen (x miljoen €)	**2027**	**2028**	**2029**	**Structureel***
PO (totale bekostiging, waaronder OAB)	15.933,3 317,8	16.109 320,8	16.020,4 321,6	15.863,7* 321,6
PO (bekostiging basisvaardigheden)				
PO (subsidie)	131,9	21	21	21,4
Totaal	16.383	16.450,8	16.363	16.206,7

43
Hoeveel geld ontvangen alle vo-scholen structureel om te werken aan de verbetering van de basisvaardigheden?

Het bevorderen van basisvaardigheden is een kerntaak van scholen. Zij ontvangen o.a. daarvoor jaarlijks een basisbekostiging, die zij onder andere aan deze kerntaak moeten besteden. Er is voor sommige scholen ook aanvullende bekostiging. Bijvoorbeeld voor het bestrijden van onderwijsachterstanden.
Daarnaast zullen scholen vanaf 2027 structurele bekostiging ontvangen voor het verbeteren van basisvaardigheden, en zijn structureel middelen beschikbaar op het instrument subsidie voor scholen met een inspectieoordeel onvoldoende of zeer zwak (prioriteitsscholen). De bedragen voor het voortgezet onderwijs worden weergegeven in onderstaande tabel.

*Dit betreft het bedrag uit de ontwerpbegroting voor het jaar 2031.

Bedragen (x miljoen €)	**2027**	**2028**	**2029**	**structureel**
VO (bekostiging vo-instellingen)	11.666,5	11.684,9	11.618,7	11.547,3*
VO (bekostiging basisvaardigheden)	190,4	192,2	192,7	192,7
VO (subsidie)	72,2	13,3	13,3	13,7
Totaal	11.929,1	11.890,4	11.824,7	11.753,7

44
In hoeverre waarborgt u dat scholen binnen hun lumpsum ruimte houden voor kunst- en cultuureducatie?

Kunst en cultuur zijn onderdeel van de wettelijke opdracht aan scholen via het curriculum. Scholen ontvangen dus ook bekostiging hiervoor. Onderdeel van deze bekostiging zijn ook de middelen voor cultuureducatie via artikel 14 (zijnde € 19,94 per leerling per jaar). Er

geldt een ruime mate van bestedingsvrijheid, uiteraard binnen de kaders van de Wet op het primair onderwijs (wpo).

45
Blijven kunst- en cultuureducatie nog steeds afhankelijk van projectsubsidies, terwijl van scholen wordt gevraagd steeds meer te doen op het gebied van brede talentontwikkeling, of is de regering bereid kunst en cultuur een structurele plek te geven binnen de bekostiging van scholen en daarbij juist vakoverstijgend werken te stimuleren?

In het funderend onderwijs heeft cultuuronderwijs een structurele plek binnen het curriculum. Scholen ontvangen via de reguliere bekostiging structureel middelen om hun onderwijs te bekostigen, daaronder valt ook cultuuronderwijs. De middelen die via het programma School & Omgeving bestemd zijn voor onder andere het toegankelijk maken van buitenschoolse culturele activiteiten worden vanaf 2029 structureel toegevoegd aan de lumpsum. Scholen hebben bestedingsvrijheid bij de inzet van deze middelen. Daarmee is cultuuronderwijs niet alleen afhankelijk van projectsubsidies. Daarnaast worden via de cultuurbegroting middelen ter beschikking gesteld om cultuureducatie te bevorderen, onder andere via het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK). Dit programma wordt uitgevoerd door het Fonds voor Cultuurparticipatie. Binnen CmK wordt sinds 2013 gewerkt aan een stevige samenwerking tussen scholen, culturele instellingen en overheden. Het ministerie van OCW zet zich ervoor in om deze samenwerking tussen cultuur en onderwijs vanaf 2029 eenvoudiger en duurzamer te organiseren.

Met de geactualiseerde kerndoelen voor kunst en cultuur wordt bovendien duidelijker vastgelegd wat leerlingen binnen dit leergebied moeten kennen, kunnen en ervaren. Daarbij is ruimte voor scholen om verbindingen te leggen tussen kunst en cultuur en andere leergebieden.

46
Welke maatregelen uit het coalitieakkoord vereisen nog wet- of regelgeving voordat de daarvoor gereserveerde middelen volledig kunnen worden besteed?

In onderstaande tabel zijn alle maatregelen uit het coalitieakkoord van het kabinet-Jetten opgenomen. De middelen voor de CA-maatregelen ‘’ Terugdraaien bezuiniging school en omgeving’’, ‘’Hervorming subsidie brede brugklassen’’ en ‘’ Herinvesteren SPUK-korting Educatie’’ zijn eerder door het parlement geautoriseerd via een nota van wijziging op de Eerste suppletoire begroting 2026. De middelen voor de rentemaatregel en de talentstrategie blijven gereserveerd op de Aanvullende Post. De overige middelen worden via de begroting 2027 geautoriseerd.

Per maatregel wordt aangegeven of naast het begrotingstraject aanvullend nog wet- of regelgeving nodig is voordat de daarvoor gereserveerde middelen volledig kunnen worden besteed.

Maatregel	**Wet- of regelgeving vereist**
Randvoorwaarden onderwijs en professionalisering onderwijspersoneel op teamniveau	Ja
Zij-instroom aantrekkelijker maken	Nee, reeds gebeurd
Terugdraaien bezuiniging Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	Nee
Terugdraaien bezuiniging school en omgeving	Nee, reeds gebeurd
Hervorming subsidie brede brugklassen	Ja
Beter en regelmatig inspectietoezicht	Nee
Gerichte Talentstrategie / Taakstellende intensivering hbo en wo	Ja
Onderzoek en Wetenschap	
- *Infrastructuur: onderzoeksinfrastructuur*	Nee
- *Infrastructuur: toegepaste onderzoeksfaciliteiten*	Nee
- *Infrastructuur: nationale supercomputer en Einstein Telescope R&D-centrum*	Nee
- *Praktijkgericht onderzoek: hbo*	Nee
- *Praktijkgericht onderzoek: mbo*	Ja
- *Europese samenwerking: Europese partnerschappen*	Nee
- *Europese samenwerking: matching Horizon Europe*	Ja
- *Sectorplannen wo*	Nee
- *Veiligheid en weerbaarheid*	Nee
- *Terugdraaien NWO en werkdrukmiddelen*	Nee
Verhogen basisbeurs uitwonende studenten met € 50	Ja
Rentemaatregel studiefinanciering	Ja
Regionale innovatie en publiek-private samenwerking in het mbo en mkb	Ja
Herinvesteren SPUK-korting Educatie	Nee
Herinvesteren SPUK-korting VSV/RMC	Ja
Versterking van persveiligheid en journalistieke vrijheid	Nee
Terugdraaien verlaging rijksmediabijdrage landelijke publieke omroep	Ja
Lokale omroepen	Ja
DUO/RVO/NWO/DUSI/Toezicht/Monitoring/Evaluatie/Capaciteit	Nee

47
Kan de regering toelichten wat de verbeteringen zijn waar het kabinet aan werkt met betrekking tot het studiefinancieringsstelsel en de

financiële positie van studenten op Bonaire, Sint-Eustatius en Saba?

In de kabinetsreactie op twee onderzoeken naar de Wet studiefinanciering BES is een wetstraject aangekondigd om de Wet studiefinanciering BES (WSF BES) aan te passen. Dit omdat uit onderzoeken bleek dat de normbedragen (studiefinancieringsbedragen) niet op alle studiebestemmingen toereikend zijn en het algehele voorzieningenniveau in de WSF BES lager is ten opzichte van de Wet studiefinanciering 2000 (WSF 2000).

Dit aangekondigde wetsvoorstel beoogt zoveel als mogelijk een gelijkwaardig voorzieningenniveau te creëren in de WSF BES ten opzichte van de WSF 2000. Momenteel wordt uitgewerkt welke maatregelen onderdeel zullen zijn van dat wetsvoorstel, waarbij rekening wordt gehouden met het beschikbare structurele extra budget van € 1,2 miljoen en de specifieke context van Caribisch Nederland, onder meer waar het gaat om de beperkte uitvoeringscapaciteit aldaar en kleinere studentaantallen. Het verhogen van normbedragen zal in ieder geval één van deze maatregelen zijn.

48
Hoe staat het met de uitvoering motie van de leden Moorman en Beckerman over afspraken om commerciële inhuur af te bouwen[23]?

Over de uitvoering van deze motie (Kamerstukken 36800-VIII nr. 144) wordt door het ministerie een verkenning uitgevoerd. Zoals toegezegd wordt uw Kamer hierover in de brief over de lerarenstrategie van komende december geïnformeerd.

49
Kan de regering, uitgesplitst naar primair en voortgezet onderwijs, weergeven welke onderwijsregio’s inmiddels een publieke invalpools hebben?

In het primair onderwijs zijn ongeveer tien invalpools actief. In het voortgezet onderwijs zijn nog geen invalpools, wel loopt een aantal pilots. In de brief over de lerarenstrategie van komende december wordt uw Kamer nader geïnformeerd.

50
Welke mogelijkheden bestaan er om het voor leraren aantrekkelijker te maken om carrière te maken in de klas?

Er zijn verschillende manieren om je je als leraar te blijven ontwikkelen. Dat kan bijvoorbeeld door te specialiseren in pedagogiek, curriculum of digitalisering, door te groeien naar coördinerende rollen of team/ schoolleider, door werk te combineren met onderzoek of beleid, of door andere leraren (in opleiding) te coachen of begeleiden. Naast de

[23] Kamerstuk 36 800 VIII, nr. 144

mogelijkheden die scholen zelf hebben, bieden we met de lerarenbeurs ruimte aan leraren om zich te ontwikkelen. Met het groeifondsprogramma Nationale Aanpak Professionalisering Leraren maken we werk van ontwikkelpaden zodat leraren zich binnen het beroep van leraar kunnen specialiseren in een expertrol.

51
Hoe staat het met de uitvoering van de motie van het lid Westerveld c.s. over verkennen hoe het verdienmodel van detacheringsbureaus valt aan te pakken door bijvoorbeeld boetes of overnamekosten in het onderwijs onmogelijk te maken[24]?

Uit gesprekken door het ministerie van OCW met betrokken partijen blijkt dat lastig is vast te stellen of scholen door de overnamekosten geen arbeidsovereenkomsten aanbieden. Een vergoeding bij overname van een leraar is op zichzelf niet ongebruikelijk, maar deze mag niet onredelijk hoog zijn. Daarom heeft het ministerie van OCW communicatiematerialen ontwikkeld om schoolbesturen te informeren over het juridische kader en de ruimte die zij hebben om te onderhandelen over de overnamekosten bij indiensttreding tijdens en/of na detachering. De communicatiematerialen zijn gedeeld door de PO-Raad en VO-raad met de schoolbesturen, alsook via het LinkedIn-kanaal van OCW. Met deze communicatiematerialen worden schoolbesturen geïnformeerd over de juridische kaders en de ruimte die zij hebben om te onderhandelen. Ook is er voor schoolbesturen een informatiepagina hierover vanuit OCW ontwikkeld. Hiermee is invulling gegeven aan deze motie. Zie hiervoor ook de bijlage moties en toezeggingen voortgangsbrief lerarenstrategie van juli 2026[25].

52
Kan de regering uiteenzetten hoeveel geld sinds de oprichting van de onderwijsregio’s jaarlijks wordt uitgegeven aan overhead en dergelijke van de onderwijsregio’s?

De onderwijsregio’s krijgen middelen (€ 286,40 miljoen in 2027) om het activiteitenplan uit te voeren gericht op het werven, matchen, opleiden, begeleiden en professionaliseren van onderwijspersoneel. Er zijn geen specifieke middelen gealloceerd voor inrichting van de governance en overhead. De onderwijsregio’s zetten een gedeelte van de middelen in voor de aanstelling van een projectleider voor de coördinatie van het plan. Elke onderwijsregio maakt eigen keuzes voor de inrichting van de governance en omvang aanstelling projectleider passend bij de eigen context.

Uit het onderzoek van Berenschot[26] naar de onderwijsregio’s blijkt dat onderwijsregio’s in 2025 naast de uitgaven voor het werven, matchen,

---

[24] Kamerstuk 27 923, nr. 504
[25] Kamerstuk 27923, nr. 539
[26] Tweede tussenrapportage evaluatieonderzoek onderwijsregio's | Rijksoverheid.nl

opleiden, begeleiden en professionaliseren van onderwijspersoneel, gemiddeld 11% van de subsidie uitgeven aan overige zaken. Met overige zaken gaat het vaak over structurele taken en ondersteuning, zoals organisatie, aansturing, communicatie (inclusief wervingsactiviteiten) en strategische personeelsplanning. De besteding van onderwijsregio's in kalenderjaar 2024 is niet onderzocht. Het is dan ook niet mogelijk om uiteen te zetten hoeveel de onderwijsregio's sinds de oprichting hebben besteed aan overhead. In het eindrapport van het onderzoek zal Berenschot opnieuw de verdeling van de middelen toelichten over 2026. Uw Kamer ontvangt de eindrapportage onderwijsregio's met de decemberbrief over lerarenstrategie.

53
Klopt het dat er geen extra middelen zijn gereserveerd voor de transitie van passend naar inclusief onderwijs?

Er zijn op dit moment geen middelen gereserveerd voor deze transitie. In het voorjaar van 2027 wordt het Transitieplan naar uw Kamer gestuurd. Daarbij is ook relevant dat er een Interdepartementaal Beleidsonderzoek in voorbereiding is naar de transitie naar inclusief onderwijs (Kamerstukken II, 2025-2026, 37020-IX, nr. 6).

54
Kan de regering uiteenzetten met welke wetsvoorstellen ze komt in verband met veiligheid op school?

Naar aanleiding van de moties die bij de behandeling van het wetsvoorstel vrij en veilig onderwijs zijn ingediend, voert het ministerie van OCW op dit moment een beleidsverkenning voor de veiligheid op scholen. Uw Kamer ontvang op korte termijn de brief Moties wetsbehandeling vrij en veilig onderwijs. Daarin is onder andere te lezen dat uw Kamer vóór de zomer van 2027 geïnformeerd wordt over de uitkomsten van deze verkenning en de vervolgstappen om de veiligheid op school, voor alle leerlingen, te borgen.
Daarnaast ligt het Wetsvoorstel borging gegevensverwerkingen funderend onderwijs in uw Kamer voor plenaire behandeling. Dit wetsvoorstel regelt een wettelijke basis voor de minister van OCW om tweejaarlijks de veiligheid van leerlingen en personeel te monitoren. Hiermee ontstaat beter zicht op de veiligheid en kunnen trends in beeld worden gebracht, die ook benut kunnen worden voor beleidsvorming. Tot slot werkt de regering aan het Wetsvoorstel register continue screening funderend onderwijs om continue screening in het funderend onderwijs mogelijk te maken. Daarmee wordt geborgd dat personen enkel in het onderwijs kunnen werken als zij geen relevante strafbare feiten op hun justitiële documentatie hebben staan. Het wetsvoorstel wordt eind 2027 ingediend in de Tweede Kamer.

55
Welke andere studentenorganisaties, waaronder moslimstudentenorganisaties, worden tevens structureel betrokken en

met welke studentenorganisaties voert OCW momenteel structureel overleg over sociale veiligheid?

Het ministerie van OCW voert structureel overleg met het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO), de Landelijke Studentenvakbond (LSVb) en JOB mbo. Zij worden betrokken bij beleidsvorming of de uitvoering daarvan, zoals in de Regiegroep Sociale Veiligheid in Hoger Onderwijs en Wetenschap waaraan twee door ISO en LSVb voorgedragen leden deelnemen. Daarnaast spreekt OCW regelmatig met joodse en moslim studenten, waaronder studenten verbonden aan het Nationaal Joods Studenten Overleg en de Moslim Studenten Associatie Nederland (MSA). Tot slot voert het ministerie van OCW structureel overleg met studenten met een ondersteuningsvraag. Zij worden vertegenwoordigd door het ISO, LSVb en JOB mbo.

56
Welk totaalbedrag is in 2027 beschikbaar voor de uitvoering van de Nationale Talentstrategie?

Voor de Talentstrategie worden verschillende middelen beschikbaar gesteld. In 2027 stelt het kabinet € 67,6 miljoen beschikbaar voor de Talentstrategie in het hoger onderwijs, waarvan € 24,9 miljoen wordt ingezet om de resterende bezuiniging op internationale studenten te verrekenen. Het overige deel (€ 42,7 miljoen) staat gereserveerd op de Aanvullende Post. Deze bedragen zijn onderdeel van de reeks van € 154 miljoen die in het coalitieakkoord beschikbaar is gesteld.

Daarnaast is er € 200 miljoen beschikbaar vanuit het samenwerkingsbudget in het mbo (vanaf 2029). Het samenwerkingsbudget kan worden ingezet om de Talentstrategie te vertalen naar concrete regionale afspraken tussen mbo-instellingen en werkgevers. Er is € 100 miljoen structureel voor LLO opgenomen in het coalitieakkoord (vanaf 2028).

Er is meer beleid dat ondergebracht wordt onder de Talentstrategie, zoals de nieuwe ronde voor de LLO-Katalysator en de middelen van het regionaal investeringsfonds. Daarnaast richten de sectorplannen zich op het versterken van fundamenteel onderzoek binnen elk van de wetenschapsdomeinen en samenwerking en profilering tussen universiteiten. De versterking van deze domeinen moet in deze nieuwe ronde sectorplannen – net als de Talentstrategie - een waardevolle bijdrage leveren aan de domeinen die het kabinet als cruciaal ziet voor onze toekomstige welvaart. Dit komt bovenop reguliere middelen voor het onderwijs, die door instellingen ook kunnen worden aangewend voor de doelen van de Talentstrategie. Het kabinet is hierover met de onderwijskoepelorganisaties in gesprek aan de hand van hun proposities.

57
Op welke termijn wordt meer bekend over de concrete invulling van de Talentstrategie?

Begin 2027 ontvangt uw Kamer een brief over de Talentstrategie.

58
In welke hoedanigheid worden studentorganisaties meegenomen in de invulling van de Talentstrategie?

Studentorganisaties als het JOBmbo, het ISO en de LSvB hebben aangegeven graag samen te werken aan de Talentstrategie. Bij de uitwerking van de Talentstrategie worden zij dan ook nauw betrokken. Zij worden betrokken om vanuit het jongeren/studentenperspectief de Talentstrategie verder vorm te geven. Het ministerie van OCW is met hen in gesprek om te kijken hoe zij hun rol kunnen invullen. Hiermee wordt het talent voor de toekomst zelf ook samenwerkingspartner in het uitwerken van de Talentstrategie.

59
Welke afspraken worden met studentenorganisaties gemaakt over de uitvoering van de Talentstrategie?

De studentenorganisaties worden betrokken bij de uitwerking van de Talentstrategie. Momenteel is mijn ministerie met hen in gesprek over de precieze rol die zij hierin krijgen. De uitkomst hiervan zullen we betrekken in de brief over de Talentstrategie.

60
Wanneer ontvangt de Kamer de voortgangsrapportage over de Talentstrategie en welke (financiële) informatie wordt daarin opgenomen?

Begin 2027 ontvangt uw Kamer de brief over de Talentstrategie. Hierin wordt (financiële) informatie over doelen, maatregelen en interventies uit de Talentstrategie opgenomen.

61
Hoeveel aanvragen zijn er tijdens de subsidieperiode 2026 geweest voor de Maatschappelijke Diensttijd?

Er zijn 262 subsidieaanvragen ingediend voor MDT (Maatschappelijke Diensttijd) in 2026. In dit tijdvak is gewerkt met een verplichte vooraanmelding. Er zijn 511 vooraanmeldingen gedaan, waarna 262 projecten uiteindelijk een subsidieaanvraag hebben ingediend.

62
Hoeveel subsidies zijn er toekend aan projecten betreffende de Maatschappelijke Diensttijd?

Voor de subsidieregeling 2026 zijn op dit moment nog geen projecten toegekend. De subsidietoekenning vindt later dit jaar plaats. Momenteel zijn er 293 MDT-projecten actief uit de rondes in 2022, 2023, 2024, 2025,

inclusief CN Saba, CN Bonaire en CN Sint Eustatius.

63
Hoe toetst de regering de kwaliteit van de projecten Maatschappelijke Diensttijd?

De kwaliteit van MDT-projecten wordt bij de subsidieaanvraag beoordeeld aan de hand van een kwaliteitskader dat is gebaseerd op de kwaliteitselementen van MDT. Een voorbeeld hiervan is dat de begeleiding goed wordt afgestemd op de behoeften van jongeren. Ook moet er expliciet aandacht zijn voor ondersteuning en coaching van de jongerenbegeleiders. Dit kwaliteitskader is de afgelopen jaren aangescherpt op basis van inzichten uit onderzoek en ervaringen uit de praktijk. Om ervoor te zorgen dat de beste projecten subsidie krijgen, wordt vanaf 2026 in de subsidietoekenning gewerkt met een rangschikking op basis van de score op kwaliteit.

64
Is onderdeel van het beleid voor internationaal talent ook het vormgeven van een standaardplan voor studenten uit oorlogsgebieden?

Nee, het beleid is noch gericht op de werving noch op het weren van specifieke nationaliteiten uit een conflictgebied, maar op het talent dat internationale studenten met zich meebrengen en de meerwaarde die zij kunnen bieden voor Nederland.

65
Wat zijn de procedures om de internationale studenten die door onderwijsinstellingen worden aangetrokken van huisvesting te voorzien? Zijn hierover interministeriële plannen in ontwikkeling? Bij wie ligt hiervoor de verantwoordelijkheid?

Internationale studenten zijn in principe zelf verantwoordelijk voor het vinden van huisvesting. Daar worden ze door de instellingen van tevoren ook expliciet op gewezen, omdat het beleid hierover in andere landen anders kan zijn. Tevens worden ze gewaarschuwd niet af te reizen als ze nog geen huisvesting hebben. Als onderdeel van hun verantwoordelijkheid voor de toegankelijkheid van het onderwijs kunnen instellingen hen daarbij helpen. Onderwijswijsinstellingen hebben niet de wettelijke taak om (internationale) studenten te huisvesten. Wel maken zij met huisvesters afspraken over de huisvesting van internationale studenten.

De ministeries van VRO en OCW en de onderwijskoepels hebben zich binnen het Landelijke Platform Studentenhuisvesting gecommitteerd aan het Landelijke Actieplan Studentenhuisvesting 2022-2030. Binnen dit plan zijn diverse afspraken gemaakt om het huisvestingstekort te verminderen. Zo heeft het ministerie van OCW zich bijvoorbeeld ingezet om de ramingen van de instroom van internationale studenten te verbeteren en werkt het ministerie van VRO aan woonbeleid, waar studenten een van de aandachtgroepen zijn. Vanuit het ministerie van VRO zijn voor gemeenten middelen beschikbaar voor de bouw van studentenhuisvesting. Met de Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen (RHA) kunnen gemeenten financiële ondersteuning verkrijgen voor de realisatie van onzelfstandige woonruimten. Voor de bouw van zelfstandige woonruimten, zoals studio’s, kunnen zij een beroep doen op de Realisatiestimulans.

In het coalitieakkoord is voorts afgesproken dat het mogelijk wordt voor instellingen om huur te vragen en de verantwoordelijkheid van instellingen voor huisvesting van internationale studenten te vergroten. Op dit moment werken de ministeries van OCW en VRO samen aan de uitwerking hiervan. Zo werken de ministeries met universiteiten aan een groter aanbod van studentenhuisvesting op campussen.

66

Welke bijdrage leveren onderwijsinstellingen in 2027 aan het realiseren van studentenhuisvesting en welke financiële middelen zijn daarvoor beschikbaar?

In aanvulling op hun bijdrage aan het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting 2022-2030, zoals in het antwoord op vraag 65 opgenomen, zetten de onderwijsinstellingen zich binnen de zelfregieplannen over internationale studenten in om studenten beter te informeren en gesprekken met gemeenten en woningcorporaties te voeren. Er zijn hiervoor geen financiële middelden vanuit het ministerie van OCW beschikbaar.

67
Welke bestuurlijke afspraken worden in 2027 met universiteiten en hogescholen gemaakt over de huisvesting van (internationale) studenten?

Zoals in de antwoorden op vraag 65 en 66 is weergegeven hebben de hogescholen en universiteiten zich gecommitteerd aan de acties uit het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting en hebben ze hierover bovendien in het kader van de zelfregie op internationale studenten afspraken gemaakt.

Zo hebben ze afspraken gemaakt over de informatievoorziening voor internationale studenten (zie het antwoord op vraag 65) en hebben ze afgesproken hierover tevens met gemeentes en woningcorporaties in gesprek te gaan. De zelfregieafspraken over internationalisering zijn in 2026 bekrachtigd met bestuurlijke afspraken.

68
Hoeveel procent van de rijksmonumenten verkeert momenteel in goede of redelijke staat?

Van de gebouwde niet-woonhuisrijksmonumenten verkeerde op 31 december 2025 87,4 procent in goede of redelijke staat (bron: Erfgoedmonitor). Dit percentage is de afgelopen jaren gestaag toegenomen. Over de fysieke staat van woonhuisrijksmonumenten en groene rijksmonumenten zijn geen actuele cijfers beschikbaar, maar uit de in 2024 uitgevoerde evaluatie van de Woonhuisregeling bleek dat toen 89,4 procent van de rijksmonumentale woonhuizen in goede of redelijke staat van onderhoud verkeerde.

69
Voorzien de subsidies voor het programma School & Omgeving en schoolmaaltijden ook in extra personeel om deze regelingen en voorzieningen uit te voeren òf levert dit extra werkzaamheden op voor de onderwijsprofessionals die al werkzaam zijn op de betreffende onderwijsinstelling?

In de subsidieregeling van School & Omgeving is rekening gehouden met

uitvoeringskosten zoals uitbreidingsuren van personeel en (externe) begeleiders/docenten die het aanvullende aanbod ondersteunen.
Bij het programma Schoolmaaltijden zijn middelen voor scholen bedoeld voor maaltijden op school en voorziet daarmee *niet* in personeelskosten van scholen. Omdat de uitvoering op scholen verschilt en vaak wordt georganiseerd met vrijwilligers, interne stages of leveranciers, blijven de extra werkzaamheden voor de huidige onderwijsprofessionals in de praktijk beperkt.

70
Op welke manieren gaat de regering de verspreiding van desinformatie en nepnieuws, die via sociale media plaatsvindt, tegen en welke instrumenten daartoe is het kabinet nog aan het ontwikkelen?

Het kabinet heeft de rijksbrede strategie effectieve aanpak desinformatie vastgesteld, van waaruit gewerkt wordt aan het tegengaan van de negatieve effecten van desinformatie. De primaire verantwoordelijkheid voor het tegengaan van desinformatie via sociale media is belegd bij de staatssecretaris van Digitale Economie en Soevereiniteit. Vanuit het ministerie van OCW wordt voornamelijk ingezet op het stimuleren van mediawijsheid en het creëren van randvoorwaarden voor betrouwbare journalistiek.
Het stimuleren van mediawijsheid is van groot belang. Om bewustwording over de impact van desinformatie te vergroten, stimuleert het ministerie van OCW het Netwerk Mediawijsheid. Sinds 2026 is de structurele bijdrage aan het Netwerk verhoogd, juist met het oog op dit doel. Op deze manier kan Netwerk Mediawijsheid de activiteiten in het kader van isdatechtzo.nl continueren. Momenteel wordt ook gewerkt aan een Mediapact, wat de verbinding vormt tussen media- en technologiebeleid en de samenwerking tussen overheid en sectorpartijen. De sectorpartijen hebben zich verenigd onder aanvoering van Stichting Democratie en Media. OCW werkt voor de uitwerking ook samen met EZK. Dit draagt bij aan het weerbaar maken van de informatievoorziening in het digitale tijdperk. Het pact is nog niet afgerond, de Kamer wordt geïnformeerd zodra het pact er is.

71
Wat betekent de bezuiniging op de ‘loon- en prijsbijstelling funderend onderwijs’ in tabel 1?

Er was bij de Eerste suppletoire begroting 2026 sprake van een rijksbrede korting op de prijsbijstelling vanaf 2028 op de tranche 2026. De loon- en prijsbijstelling die resteerde na de rijksbrede korting op de prijsbijstelling is zoveel mogelijk ten goede gekomen van de bekostiging aan scholen. Er is een deel geëxtensiveerd binnen de begroting van OCW om tegenvallers op de OCW-begroting te dekken.

72
Wat is het effect van het inhouden op deze loon- en prijsbijstelling funderend onderwijs voor de subsidie zij-instroom en professionalisering

onderwijspersoneel op teamniveau?

Als de vraag refereert aan de opgenomen reeks in tabel 1 op pagina 19 van de begroting, dan heeft dit betrekking op de invulling van de rijksbrede korting op de prijsbijstelling die verwerkt is in de Eerste suppletoire begroting 2026. Zoals ook is toegelicht in het antwoord op vraag 71. Ten tijde van de Eerste suppletoire begroting 2026 waren de intensiveringen uit het coalitieakkoord op het gebied van versterken zij-instroom en professionalisering op teamniveau nog geen onderdeel van de OCW-begroting. Deze korting heeft hier dus geen invloed op.
Wel is in de Eerste suppletoire begroting 2026 geen extra geld voor loon- en prijsbijstelling toegevoegd aan de subsidieregeling voor zij-instroom. Dit is ook niet nodig voor het aantal aanvragers. Omdat op subsidieregelingen op artikel 1, 3 en 9 geen loon- en prijsbijstelling is toegekend kon de prijsbijstelling op de bekostiging voor scholen wel worden toegekend.

73
Welke wettelijke verplichtingen gelden in het onderwijs met betrekking tot de loon- en prijsbijstelling?

De wettelijke verplichtingen in het onderwijs met betrekking tot de loon- en prijsbijstelling worden toegelicht in de kamerbrief van 19 december 2025.[27]
In het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs is het uitkeren van de loonbijstelling wettelijk verplicht, onder het voorbehoud dat de begroting toereikend is. In het mbo, hbo en wo is de loonbijstelling niet wettelijk verplicht. Wel heeft OCW met alle onderwijssectoren in decentralisatieconvenanten afgesproken dat de door het kabinet vastgestelde bijdrage aan de loonbijstelling onverkort wordt doorgegeven aan instellingen. Deze convenanten zijn juridisch bindend voor de betrokken partijen.
In het primair onderwijs is de prijsbijstelling wettelijk verplicht, zonder voorbehoud dat de begroting toereikend is. In het voortgezet onderwijs is de prijsbijstelling wettelijk verplicht, met het voorbehoud dat de begroting toereikend is. In het mbo, hbo en wo is de prijsbijstelling niet wettelijk verplicht. Daarnaast is ook de prijsbijstelling op de rijksbijdrage media en de studiefinanciering wettelijk verplicht.

74
Hoe ontwikkelen de onderwijsuitgaven per leerling in het basis- en voortgezet onderwijs zich tussen 2022 en 2027, gecorrigeerd voor loon- en prijsontwikkeling?

Vanwege een wijziging in de bekostigingssystematiek in het primair onderwijs en de incidentele coronamaatregelen is een vergelijking met 2022 en 2023 niet mogelijk. Daarom is 2024 als vergelijkingsjaar genomen. De onderwijsuitgaven per leerling in zowel het basis- als het

[27] Kamerstukken 36 800 VIII, nr. 36.

voortgezet onderwijs zijn in 2027, gecorrigeerd voor loon- en prijsontwikkeling, met circa 1% gestegen ten opzichte van 2024.
De stijging van circa 1% voor het primair en het voorgezet onderwijs wordt onder andere verklaard door de intensivering op de subsidieregelingen basisvaardigheden en school en omgeving vanuit het kabinet Rutte IV. Daarnaast zijn vanuit het coalitieakkoord van het Kabinet Jetten middelen toegevoegd voor heterogene brugklassen in het voortgezet onderwijs.

75
Hoe ontwikkelen de onderwijsuitgaven per student in het mbo zich tussen 2022 en 2027, gecorrigeerd voor loon- en prijsontwikkeling?

Zie het antwoord van vraag 18.

76
Hoe ontwikkelen de onderwijsuitgaven per student in het hoger en wetenschappelijk onderwijs zich tussen 2022 en 2027, gecorrigeerd voor loon- en prijsontwikkeling?

Zie hiervoor het antwoord op vraag 21.

77
Kan de regering uitleggen waarom er in 2027 – € 19 064 000 genoteerd staat bij brugfunctionarissen en wat dit betekent?

Door de overgang van financiering per schooljaar naar financiering per kalenderjaar is in 2027 incidenteel € 19 miljoen beschikbaar op de budgetten voor brugfunctionarissen.
Deze middelen worden in 2027 ingezet voor het programma Schoolmaaltijden, om zowel het extra aantal aanvragen als de harder stijgende gemiddelde prijzen te kunnen dekken.
Voor de regeling Brugfunctionaris geldt dat schoolvestigingen hetzelfde bedrag ontvangen in zowel de huidige regeling als de subsidieregeling vanaf zomer 2027.

78
Bestaat er samenhang tussen de + € 19 064 000 voor schoolmaaltijden en de - € 19 064 000 voor brugfunctionarissen?

Ja. Zie het antwoord op vraag 77.

79
Hoe wordt concreet de efficiencytaakstelling (maatregel 61) ingevuld?

Momenteel brengt het ministerie van OCW voor de “efficiencytaakstelling (maatregel 61)” de opties in kaart om hier invulling aan te geven. Ten tijde van de Voorjaarsnota wordt uw Kamer hierover nader geïnformeerd. De taakstellingen op de rijksoverheid van de kabinetten Schoof en Jetten resulteren vanaf 2035 volgens een eerste inschatting voor OCW in een taakstelling met een orde grootte van gemiddeld 10 à 15% op het apparaatkostenbudget van de uitvoering en toezicht; en gemiddeld 25% op het apparaatkostenbudget van het bestuursdepartement.

80
Hoe wordt concreet 4. Aanvullende taakstelling Rijk ingevuld?

Momenteel brengt het ministerie van OCW voor “4.Aanvullende taakstelling Rijk” de opties in kaart om hier invulling aan te geven. Ten tijde van de Voorjaarsnota wordt uw Kamer hierover nader geïnformeerd. De taakstellingen op de rijksoverheid van de kabinetten Schoof en Jetten resulteren vanaf 2035 volgens een eerste inschatting voor OCW in een taakstelling met een orde grootte van gemiddeld 10 à 15% op het apparaatkostenbudget van de uitvoering en toezicht; en gemiddeld 25% op het apparaatkostenbudget van het bestuursdepartement.

81
Hoe wordt concreet 5. Versnellen taakstelling vernieuwing rijksdienst en slagvaardige overheid ingevuld?

Momenteel brengt het ministerie van OCW voor “5. Versnellen taakstelling vernieuwing rijksdienst en slagvaardige overheid” de opties in kaart om hier invulling aan te geven. Ten tijde van de Voorjaarsnota wordt uw Kamer hierover nader geïnformeerd. De taakstellingen op de rijksoverheid van de kabinetten Schoof en Jetten resulteren vanaf 2035 volgens een eerste inschatting voor OCW in een taakstelling met een orde grootte van gemiddeld 10 à 15% op het apparaatkostenbudget de uitvoering en toezicht; en gemiddeld 25% op het apparaatkostenbudget van het bestuursdepartement.

82
Op welke subsidies wordt bezuinigd onder 63. Subsidietaakstelling?

In het coalitieakkoord is besloten tot een rijksbrede taakstelling op subsidies van structureel € 189 miljoen vanaf 2027. Voor het ministerie van OCW bedraagt het aandeel in de subsidietaakstelling structureel € 18,9 miljoen vanaf 2027. De invulling van de subsidietaakstelling is door OCW verwerkt in de Eerste suppletoire begroting 2026. In onderstaande tabel staat een lijst met de subsidieregelingen waar de taakstelling betrekking op heeft. In sommige gevallen wordt er niet op een specifieke subsidieregeling gekort, maar wordt het subsidiebudget op een artikel verlaagd. In die gevallen geldt dat door de inzet van deze middelen voor

de invulling van de subsidietaakstelling er minder budgettaire ruimte is voor de ontwikkeling van beleidsinitiatieven.

Subsidieregeling Meerurenmaatwerk.
Nederlands Onderwijs in het Buitenland.
Overige subsidies op artikel 1.
Overige subsidies op artikel 3.
Regeling doorstroom beroepskolom (VABOK)
Expertisecentrum Loopbaanoriëntatie
Overige subsidies op artikel 4.
Subsidiebudget op artikel 7.
Lerarenbeurs
De subsidietaakstelling is verwerkt op het budget voor Specifiek cultuurbeleid, dat bestemd is voor diverse tijdelijke projectsubsidies.
Onderzoeksjournalistiek
Overige subsidies op artikel 15.
Nederlandse vereniging van wetenschapsmusea en science centers (VSC)
Stichting Toekomstbeeld der Techniek (STT)
Netherlands Academy of Engineering (NAE)
Efficiencykorting van 2,1% per subsidie op artikel 16

83
Wat ligt ten grondslag aan de extensivering van de praktijkgerichte havo?

In de OCW-begroting waren middelen opgenomen om voor alle leerlingen in de bovenbouw van het havo een hogere bekostiging te verstrekken voor duurder praktijkgericht onderwijs. Vanaf volgend jaar kunnen leerlingen facultatief kiezen voor het praktijkgerichte havo. Dit zorgt ervoor dat niet alle leerlingen het praktijkgerichte havo zullen volgen, waardoor een deel van deze middelen alternatief kunnen worden besteed. Dit is verwerkt in de eerste suppletoire begroting 2026.

84
Wat zijn de concrete gevolgen van het vanaf 2028 niet uitkeren van een deel van de prijsbijstelling?

De bezuiniging per sector als gevolg van de korting op de prijsbijstelling is weergegeven in Tabel 10 van de Eerste suppletoire begroting van OCW (Kamerstukken 36 915 VIII, nr. 2). Dit is de korting waartoe is besloten in de besluitvorming over de Miljoenennota 2026. Het betreft de prijsbijstelling tranche 2026, waarop wordt gekort van het jaar 2028. Door een korting op de prijsbijstelling worden de budgetten van door OCW gefinancierde instellingen reëel verlaagd. Onderwijsinstellingen, onderzoeksinstellingen en culturele organisaties hebben namelijk kosten die door inflatie jaarlijks toenemen. Om tegelijkertijd hetzelfde onderwijs, onderzoek en cultureel aanbod te kunnen blijven leveren, worden

instellingen via de prijsbijstelling gecompenseerd voor deze kostenstijgingen. Daarnaast is het moeilijk te bepalen hoe een korting op de prijsbijstelling precies neerslaat bij een instelling. De financiële situatie van een instelling is immers afhankelijk van vele factoren tegelijkertijd, zoals de ontwikkeling van studentenaantallen, historische investeringskeuzes in huisvesting en fluctuaties in andere geldstromen.

85
Heeft de korting op de prijsbijstelling effect (tabel 1) op de gehele OCW-begroting of alleen op het deel van de intensiveringen van de extra coalitieakkoord-middelen?

De korting op de prijsbijstelling in tabel 1 van de OCW-begroting heeft betrekking op de prijsbijstelling tranche 2026 van de gehele OCW-begroting. De korting op de loon- en prijsbijstelling op de intensiveringen uit het coalitieakkoord waar in deze vraag naar wordt verwezen staat in de Miljoenennota en gaat over tranches 2027 en 2028 en wordt bij Voorjaarsnota 2027 verwerkt.

86
Kan de regering een overzicht geven, per intensivering coalitieakkoord-middelen onderwijs & wetenschap? Wat zijn de gevolgen van het niet uitkeren van de prijsbijstelling vanaf 2028 en de volgende jaren?

De korting op de loon- en prijsbijstelling op de intensiveringen uit het coalitieakkoord waar in deze vraag naar wordt verwezen staat in de Miljoenennota en gaat over tranches 2027 en 2028 en wordt bij Voorjaarsnota 2027 verwerkt. De gevolgen van deze korting kunnen nog niet worden beschreven omdat de hoogte van de loon- en prijsbijstelling nog niet bekend is.

87
Kan de regering per intensivering in percentages en in gehele bedragen coalitieakkoord-middelen specificeren welk deel van de prijsbijstelling wel wordt uitgekeerd per 2028, 2029, 2030 en 2031?

De korting op de prijsbijstelling waar in deze vraag naar wordt verwezen betreft de prijsbijstelling tranche 2026, zoals ook in vraag 85 toegelicht. De intensiveringen uit het coalitieakkoord beginnen allen in 2027 en hebben daarom in 2026 per definitie nog geen prijsbijstelling.
De korting op de loon- en prijsbijstelling tranches 2027 en 2028 op de coalitieakkoord intensiveringen zoals aangekondigd in de Miljoenennota is nog niet verwerkt in de OCW-begroting, omdat de prijsbijstelling bij Voorjaarsnota wordt toegevoegd aan de departementale begrotingen. In 2027 en 2028 zal het ministerie van OCW dus geen loon- en prijsbijstelling ontvangen voor de intensiveringen uit het coalitieakkoord.

88
Op welke inhoudelijke en demografische aannames is het normbedrag van € 206 per leerling voor de basisvaardigheden gebaseerd? Waarom is

gekozen voor een generiek bedrag per leerling in plaats van een gedifferentieerd bedrag op basis van de achterstandsscore van de school?

Het bedrag is gebaseerd op de structurele middelen die het kabinet-Rutte IV beschikbaar stelde aan scholen voor de verbetering van basisvaardigheden. In de afgelopen jaren zijn deze middelen in de vorm van een tijdelijke subsidie verstrekt aan scholen. Deze middelen zijn (deels) geïndexeerd en er is structureel geld voor de Bibliotheek op school aan toegevoegd. Omdat de leerprestaties op het gebied van basisvaardigheden over de hele linie omhoog moeten, is gekozen voor een generiek bedrag per leerling. Scholen zien hierdoor snel welke middelen er beschikbaar zijn. Die financiële zekerheid helpt hen bij de planvorming rondom deze middelen. Overigens is er voor scholen met een inspectie oordeel ‘onvoldoende’ of ‘zeer zwak’ een aanvullende subsidieregeling, zodat zij in staat worden gesteld de onderwijskwaliteit en de basisvaardigheden zo snel mogelijk te herstellen. Hiervoor is in 2027 € 34,3 miljoen gereserveerd op de begroting en op deze wijze wordt dus gedifferentieerd. Daarnaast geldt dat scholen met een verhoogd risico op onderwijsachterstanden al aanvullende bekostiging krijgen om de benodigde ondersteuning te kunnen bieden aan hun leerlingen.

89
Welk deel van deze middelen voor basisvaardigheden zal niet aan het primaire onderwijsproces worden besteed?

De middelen voor verbetering van de basisvaardigheden zijn bedoeld om via extra focus en inspanning de prestaties op de basisvaardigheden te verbeteren. De bedoeling is dat deze middelen direct ten goede komen aan de versterking van het primaire onderwijsproces, zoals professionalisering, inzet op teamleren, extra leraren of onderwijsassistenten, taal- en rekencoördinatoren en betere lesmethodes. Vanaf 2028 zal met de ingang van de gerichte bekostiging via de ontwikkelplannen die scholen maken zicht zijn op de besteding van deze middelen.

90
Kan de regering voor het hbo en wo aangeven welk deel van de intensiveringen in 2027 toe te rekenen zijn aan de Talentstrategie?

Zie antwoord op vraag 60.

91
Wat zijn de concrete gevolgen van het in 2026 moeten korten op professionalisering van onderwijspersoneel vanwege het hoger beroep van de rechtszaak bekostiging primair onderwijs?

De nabetaling naar aanleiding van de rechtszaak is betaald door een deel van de middelen die vanaf 2027 extra beschikbaar zouden zijn voor professionalisering van onderwijspersoneel op teamniveau te schuiven naar 2026. Dit betekent dat scholen in het funderend onderwijs niet vanaf

2027, maar vanaf 2028 extra bekostiging ontvangen voor professionalisering op teamniveau

92
In hoeverre kan de minister de nabetaling aan de 222 schoolbesturen vanwege de rechtszaak bekostiging primair onderwijs nog oormerken of in ieder geval borgen dat deze wordt ingezet voor professionalisering van het onderwijspersoneel?

Schoolbesturen hebben deze nabetaling inmiddels ontvangen omdat in een rechterlijke uitspraak geconcludeerd is dat deze scholen onvoldoende bekostiging hebben ontvangen in de overgangsperiode naar bekostiging op kalenderjaarbasis per 2023. Het is aan scholen om te bepalen hoe zij deze middelen inzetten. Er geldt een zeer ruime mate van bestedingsvrijheid voor de bekostiging van scholen, uiteraard binnen de kaders van de sectorwetten.

93
Gaat de minister bij de ontwikkeling van een publieke AI-voorziening ook de beroepsgroep intensief betrekken?

Ja, Kennisnet voert momenteel de verkenning uit naar een publieke AI-voorziening voor het funderend onderwijs. In die verkenning worden dit najaar proof-of-concepts in de onderwijspraktijk uitgevoerd, om zo goed mogelijk invulling te kunnen geven aan de wensen en behoeften van scholen. Denk hierbij aan het genereren en beoordelen van lesideeën en ondersteuning bij het formuleren van feedback.

94
Wat wordt met de € 10,7 miljoen voor een publieke AI-voorziening in 2027 concreet ontwikkeld, welke onderdelen worden aanbesteed en welke onderdelen worden publiek ontwikkeld?

In het regieplan digitalisering dat uw Kamer eind 2026 ontvangt, wordt het plan van aanpak voor deze voorziening uitgewerkt. In dit plan van aanpak worden de inrichting, fasering en benodigde randvoorwaarden uitgewerkt. Ook wordt vastgelegd welke partijen betrokken zijn en hoe de rollen, taken en verantwoordelijkheden worden verdeeld. Uitgangspunt is dat de publieke AI-voorziening in samenwerking met verschillende publieke partijen wordt ontwikkeld, waarbij zoveel mogelijk wordt voortgebouwd op bestaande infrastructuur, AI-modellen, kennis en expertise van onder meer SURF en NOLAI.

95
Hoeveel extra mensen kunnen door de extra investering in de zij-instroom gebruik maken van de zij-instroomsubsidie?

Met de extra investering in de Regeling subsidie zij-instroom kan in totaal voor 350 extra zij-instromers subsidie worden toegekend. We verwachten dat dit effectief is: na een eerdere verhoging van het subsidiebedrag in

2023 per zij-instromer steeg het aantal zij-instromers met 15%. Het is de bedoeling dat het aantal zij-instromers nu opnieuw kan stijgen met 15% van 2.250 naar 2.600 zij-instromers per jaar. Daarnaast krijgen werkgevers de ruimte om zij- instromers bovenformatief aan te stellen of studieverlof te bieden.

96
Vormt het betalen van het loon voor de studietijd en het bovenformatief aannemen tevens een onderdeel van de extra investering in de zij-instroom?

Ja. Het doel van de extra investering in zij-instroom is inderdaad dat werkgevers zij-instromers aan het begin van het zij-instroom traject een periode boven formatief aanstellen en dat zij-instromers betaald studieverlof krijgen.

In onderstaande tabellen zijn de percentages opgenomen van het aandeel zij-instromers dat na één, drie en vijf jaar nog in het onderwijs werkzaam is.

97
Bestaan er op dit moment onvoldoende plekken voor zij-instromers en in welke regio’s zijn er dan onvoldoende plekken voor zij-instromers?

Het aantal beschikbare plaatsen voor zij-instromers is afhankelijk van de onderwijsarbeidsmarkt in de regio. De regio’s met het hoogste lerarentekort zetten de meeste zij-instromers in. Het lerarentekort is ongelijk verdeeld over Nederland. Het komt dus inderdaad voor dat in krimpgebieden minder plek is voor zij-instromers, dan in regio’s waar de tekorten hoog zijn. Het aantal gehonoreerde aanvragen voor zij-instromers in het po in de G5 bedraagt 24% van de totale gehonoreerde aanvragen in het po in heel Nederland.
Binnen de onderwijsregio’s stellen schoolbesturen, lerarenopleidingen en beroepsgroep gezamenlijke meerjarige ambitieafspraken op voor het aantal zij-instromers dat zij aan gaan stellen binnen de deelnemende schoolbesturen en mbo-instellingen.

Deze ambitieafspraken worden naar verwachting begin 2027 gepubliceerd. Dan is ook inzichtelijk wat de intentie is van de onderwijsregio’s voor het beschikbaar stellen van het aantal plaatsen voor zij-instromers.

98
Welk aandeel van de zij-instromers rondt momenteel het traject succesvol af en welk aandeel werkt één, drie en vijf jaar na instroom nog in het onderwijs?

In onderstaande tabellen zijn de percentages opgenomen van het aandeel zij-instromers dat na één, drie en vijf jaar nog in het onderwijs werkzaam is.

Tabel 1 Startjaar 2017 t/m 2023 in po, percentage werkzaam in het onderwijs 1, 3 en 5 jaar na de start als zij-instromer of andere instroom als leraar in het po|(bron DUO)

Startjaar	2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	Po instroom	Po zij-instroom	Po instroom	Po zij-instroom	Po instroom	Po zij-instroom	Po instroom	Po zij-instroom	Po instroom	Po zij-instroom	Po instroom	Po zij-instroom	Po instroom	Po zij-instroom
Na 1 jaar	88 %	92 %	86 %	90 %	85 %	91 %	87 %	94 %	85 %	94 %	82 %	91 %	80 %	91 %
Na 3 jaar	84 %	71 %	82 %	84 %	80 %	80 %	80 %	81 %	78 %	83 %				
Na 5 jaar	79 %	71 %	76 %	75 %	73 %	73 %								

Tabel 2 Startjaar 2017 t/m 2023 in vo, percentage werkzaam in het onderwijs 1, 3 en 5 jaar na de start als zij-instromer of andere instroom als leraar in het vo (bron DUO)

Startjaar	2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	vo instroom	vo zij-instroom	vo instroom	vo zij-instroom	vo instroom	vo zij-instroom	vo instroom	vo zij-instroom	vo instroom	vo zij-instroom	vo instroom	vo zij-instroom	vo instroom	vo zij-instroom
Na 1 jaar	73 %	83 %	75 %	87 %	77 %	88 %	79 %	86 %	79 %	88 %	77 %	85 %	78 %	87 %
Na 3 jaar	67 %	72 %	71 %	82 %	71 %	81 %	70 %	71 %	69 %	72 %				
Na 5 jaar	64 %	64 %	65 %	76 %	64 %	69 %								

Tabel 3 Startjaar 2017 t/m 2023 in mbo, werkzaam in het onderwijs 1, 3 en 5 jaar na de start als zij-instromer of andere instroom als docent in het mbo (bron DUO)

Startjaar	2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	mbo instroom	mbo zij-instroom	mbo instroom	mbo zij-instroom	mbo instroom	mbo zij-instroom	mbo instroom	mbo zij-instroom	mbo instroom	mbo zij-instroom	mbo instroom	mbo zij-instroom	mbo instroom	mbo zij-instroom
Na 1 jaar	77 %	91 %	78 %	95 %	81 %	93 %	81 %	95 %	77 %	94 %	73 %	94 %	82 %	91 %
Na 3 jaar	67 %	79 %	69 %	84 %	67 %	82 %	64 %	77 %	60 %	79 %				
Na 5 jaar	62 %	70 %	60 %	70 %	58 %	72 %								

99

Welk deel van de herstelde € 121,4 miljoen voor 'School en Omgeving' betreft reeds aangegane meerjarige contracten tussen scholen, gemeenten en partners zoals sportclubs, muziekscholen en wijkcentra die in 2026/2027 stil zijn gelegd of aangepast? Met welke administratieve en juridische transitiekosten voor schoolbesturen is rekening gehouden bij het opnieuw opstarten van deze programma's?

De € 121,4 miljoen was eerder nog niet beschikt aan scholen voor de jaren 2026 en verder. Scholen konden met deze middelen dus nog geen meerjarige contracten aan gaan. De bezuiniging heeft eerder wel geleid

tot onzekerheid voor de deelnemende scholen en af- en opbouw van programma’s.
Subsidies zijn in principe altijd tijdelijk van aard. Eventuele administratieve en juridische opstartkosten vallen onder het reguliere risico en de aard van een dergelijke tijdelijke regeling. Juist om rust en continuïteit te bieden voor de contracten met sportclubs, muziekscholen en wijkcentra, wordt gewerkt aan structurele bekostiging vanaf 2029.
100Welk percentage onderuitputting op deze post wordt door de regering ingeschat voor het eerste kwartaal van 2027 als gevolg van het opgang komen van scholen, gemeenten en partners zoals sportclubs, muziekscholen en wijkcentra?

In de resultaatsverplichting en verantwoording voor scholen is rekening gehouden met een aanlooptijd. Deze aanloopperiode leidt echter niet tot onderuitputting op de OCW-begroting; het budget wordt volledig benut in 2027. Om een snelle start te bevorderen, zijn scholen bovendien al vroegtijdig geïnformeerd. Hierdoor kunnen scholen en hun lokale partners zich tijdig voorbereiden op de vormgeving van het programma.

101
Kunt u aangeven welk percentage brugklasleerlingen in een brede brugklas zit voor de afgelopen tien jaar per jaar?

Uit de evaluatie van de subsidieregeling «Heterogene brugklassen» volgt op basis van gegevens van DUO dat circa 27% van de vestigingen in het vo in schooljaar 2023/2024 alleen categorale klassen heeft aangeboden in het eerste leerjaar. Circa 29% had alleen heterogene brugklassen en 44% deels categorale en deels heterogene brugklassen. De registratie bij DUO kan echter afwijken van het feitelijke aanbod en de organisatie van brugklassen op een school. De exacte aantallen en percentages zijn daarmee niet volledig accuraat maar geven een indicatie.
Omdat er geen betrouwbare landelijke gegevens zijn over het feitelijke aanbod van (brede) brugklassen heeft OCW aan DUO gevraagd een impactanalyse uit te voeren naar aparte registratie van brede brugklassen door scholen. Om tussentijds toch een beter beeld te krijgen van het feitelijke aanbod van verschillende combinaties van (brede) brugklassen zal in begin 2027 een apart onderzoek worden uitgevoerd.

102
Kunt u aangeven welk percentage scholen een brede brugklas aanbood de afgelopen tien jaar per jaar?

Zie antwoord op vraag 101.

103
Kunt u aangeven hoe de verschillende combinaties van brede brugklassen (bijv. havo-vwo, vmbo-bb/kb/tl) percentueel verdeeld zijn over de afgelopen tien jaar?

Zie antwoord op vraag 101.

104
Hoeveel scholen kunnen met de nieuwe middelen voor brede brugklassen aanspraak maken op subsidie? Wat is dan het bedrag per school?

We zijn in gesprek met het veld om te kijken waar de belemmeringen zitten om brede brugklassen te organiseren en wat er nodig is op een school om deze in staat te stellen om dit te gaan doen. Daarbij is het ook van belang de registratie (zie antwoord op vraag 101) goed op orde te krijgen. Op basis van deze gesprekken werken we een specifieke maatregel uit in de vorm van aanvullende bekostiging. In het Coalitieakkoord is namelijk ook de ambitie opgenomen om het onderwijsveld stabiliteit te bieden met structurele bekostiging. Een nieuwe subsidie past hier niet bij.

105
Hoeveel scholen hebben bij de laatste aanvraagronde middelen voor School en Omgeving aangevraagd, hoeveel aanvragen konden worden gehonoreerd en hoeveel niet?

Er zijn in totaal 1387 subsidieaanvragen ontvangen bij de aanvraagronde die in september 2026 gesloten is. De beoordelingsperiode is momenteel nog bezig, maar dit zijn meer aanvragen dan kunnen worden gehonoreerd. Er wordt voorrang gegeven aan schoolvestigingen met een hoge positieve relatieve onderwijsachterstandsscore. Uw Kamer wordt uiterlijk in het eerste kwartaal van 2027 geïnformeerd over de aanvragen en toekenningen uit deze aanvraagronde.

106
Hoeveel scholen en leerlingen nemen de afgelopen vijf jaar deel aan School en Omgeving, uitgesplitst naar po en vo?

Zie onderstaande tabel.

Regeling	Aantal PO-vestigingen	Aantal PO-leerlingen	Aantal VO-vestigingen	Aantal VO-leerlingen
2022-2023	490	*	114	*
2023-2025	704	102.153	198	37.131
2025-2028 - aanvraagronde 2025	813	110.153	382	68.951

** Voor het schooljaar 2022-2023 hebben scholen niet voor een specifiek aantal leerlingen subsidie aangevraagd. Scholen (voorlopers, doorgroeiers en starters) ontvingen een vast bedrag per aanvraag.*

107
Hoeveel scholen en leerlingen kunnen vanaf 2027 toetreden aan School en Omgeving, uitgesplitst naar po en vo, en hoe verhoudt dit zich tot het aantal scholen en leerlingen dat volgens de gehanteerde criteria tot de doelgroep behoort?

Zie ook het antwoord op vraag 105. De verdeling van het totale subsidiebudget voor School & Omgeving 2025-2028 tussen het po (inclusief gespecialiseerd onderwijs) en het vo is 62% po en 38% vo. De aanvragen worden bij overvraging gerangschikt op aflopende relatieve onderwijsachterstandsscore, waarbij de subsidie voor de vestigingen met de hoogste scores wordt toegekend. Op dit moment worden de aanvragen beoordeeld en in december zullen de beschikkingen aan de scholen worden verstuurd. Uw Kamer wordt uiterlijk in het eerste kwartaal van 2027 geïnformeerd over de aanvragen en toekenningen en de verhouding tot de doelgroep.

108
Kan de regering de middelen voor School en Omgeving uitsplitsen naar de verschillende typen activiteiten, zoals sport, cultuur, huiswerkbegeleiding, extra leesbegeleiding en overige leer- en ontwikkelactiviteiten?

Scholen richten een ontwikkelprogramma in dat specifiek past bij hun leerlingen; de middelen worden vooraf niet per activiteit geoormerkt. Uit monitoringonderzoek blijkt wel dat scholen hun budget over de volle breedte inzetten binnen de ontwikkelgebieden van het programma.
Uit de meest recente peiling (schooljaar 2024-2025) blijkt op welke gebieden de deelnemende scholen in het primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo) activiteiten organiseren:
• Sport, bewegen en gezondheid: Dit is de meest aangeboden categorie (94% in het po, 95% in het vo).
• Kunstzinnige en culturele oriëntatie: Eveneens zeer breed gedragen (90% in het po, 92% in het vo).
• Cognitieve ontwikkeling: Hieronder vallen activiteiten zoals huiswerkbegeleiding en extra leesbegeleiding (68% in het po, 61% in het vo).
• Overige leer- en ontwikkelactiviteiten: Scholen zetten daarnaast stevig in op oriëntatie op jezelf en de wereld (ca. 70%) en sociaal-emotionele ontwikkeling (ca. 70%).
Hoewel deze percentages laten zien waar de prioriteiten van scholen liggen, weerspiegelen ze niet de exacte financiële verdeling van de middelen.

109
Op hoeveel scholen wordt de wetenschappelijk bewezen interventie High Dosage Tutoring ingezet en op welke wijze kan dit verder worden gestimuleerd?

De interventie high dosage tutoring noemen wij in het Nederlands één-op-één begeleiding. Hoeveel scholen deze interventie precies inzetten is niet bekend. Scholen worden door het ministerie OCW sinds de coronapandemie actief gestimuleerd om deze interventie in te zetten. Dat doet OCW door samen met het NKO te zorgen voor kennisdeling, onderzoek en door praktijkvoorbeelden hierover te delen. Zo is er tussen 2022 en 2025 effectonderzoek gedaan naar de aanpak Bridge High Dosage Tutoring. Daar namen 62 klassen en bijna 1.200 leerlingen aan deel. Alle actuele kennis over de interventie een-op-een begeleiding en tutoring kunnen scholen vinden op de website Onderwijskennis.nl van het NKO. Daar kunnen scholen ook lezen wat nodig is voor de meest effectieve toepassing van deze betrekkelijk kostbare interventie en voor welk type leerlingen de impact het grootst is. Scholen ontvangen extra middelen om de basisvaardigheden van leerlingen te verbeteren en kunnen deze middelen indien gewenst ook inzetten voor één-op-één begeleiding. Het is echter aan de school om te besluiten of deze interventie past bij de behoefte van hun leerlingen.

110
Hoeveel extra fte krijgt de Inspectie van het Onderwijs jaarlijks door de intensivering voor beter en regelmatiger toezicht, hoeveel extra schoolbezoeken maakt dit mogelijk voor elk jaar de komende 5 jaar, uitgesplitst naar type schoolbezoeken- en onderzoek?
Het is nog niet te zeggen hoeveel extra fte de inspectie zal inzetten op basis van de intensivering en tot hoeveel extra schoolbezoeken en -onderzoeken dit zal leiden. De inspectie is het scholenbezoek al enige tijd aan het opschalen. De inspectie werkt toe naar het vierjaarlijks bezoeken van alle scholen in het funderend onderwijs. Onzekerheden die bij de verdere opschaling een rol spelen zijn onder meer de gespannen arbeidsmarkt en de effectiviteit van de instrumenten die de inspectie inzet om tot meer schoolbezoeken te komen. Zo doet de inspectie onderzoek naar de effectiviteit van de onaangekondigde schoolbezoeken; juist dit zijn bezoeken die een snelle en substantiële verhoging van het aantal bezoeken mogelijk maken. In de Kamerbrief over het toezicht die uw Kamer aan het eind van dit jaar kunt verwachten, krijgt u nadere informatie over de ontwikkelingen op het punt van de extra schoolbezoeken en -onderzoeken. Tevens brengt het ministerie van OCW momenteel de opties in kaart om invulling te geven aan de taakstelling, waaronder voor de Inspectie van het Onderwijs..

111
Gaat de Inspectie van het Onderwijs ook in het voortgezet onderwijs alle locaties van een onderwijsinstelling als één geheel beoordelen, zodat hoofdvestigingen, erkende nevenvestigingen en zelfstandige dislocaties onder hetzelfde toezichtsobject vallen en de instelling daardoor nog maar één rapport en één oordeel ontvangt, zoals dit sinds 1 augustus 2026 in het primair onderwijs gebeurt?
In het voortgezet onderwijs krijgen op vestigingsniveau afdelingen (vmbo, havo of vwo) een rapport en een oordeel. Er is geen voornemen om dit aan te passen.

112
Kan de regering aangeven welke typen onderwijsaanbieders precies onder deze intensivering van het toezicht vallen?

De inspectie werkt toe naar het vierjaarlijks bezoeken van alle scholen in het funderend onderwijs.

113
Vallen aanbieders van informeel onderwijs onder de op pagina 26 beschreven intensivering van het inspectietoezicht? Zo ja, kan de regering uitleggen welke voorwaarden daarvoor gelden en welke factoren spelen bij dat toezicht? Zo nee, onder welk toezichtregime vallen die aanbieders dan?

Aanbieders van informeel onderwijs vallen op dit moment buiten het wettelijk gereguleerde en bekostigde onderwijsstelsel en zijn als zodanig

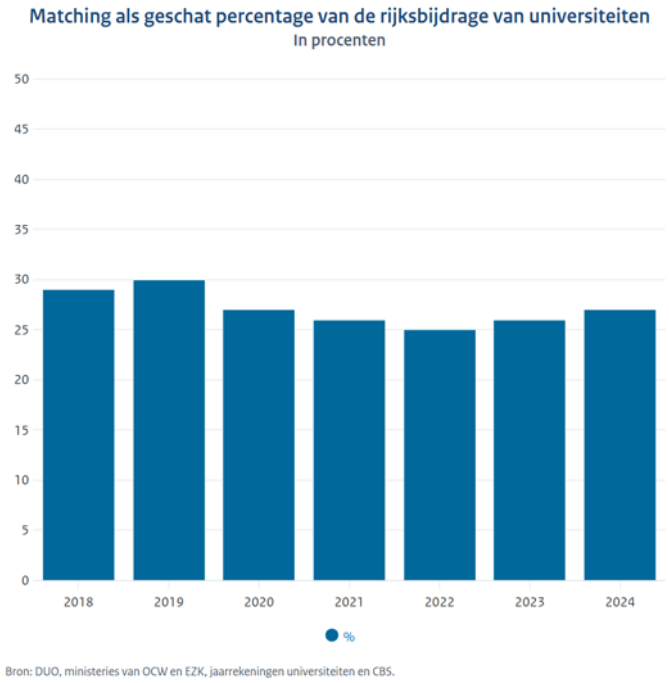
niet onder toezicht van de Inspectie van het Onderwijs gesteld.

114
Op welke manier worden de structurele praktijkgerichte onderzoeksmiddelen voor het MBO gekoppeld aan de Talentstrategie?

De Talentstrategie en de structurele investering in praktijkgericht onderzoek in het mbo worden momenteel uitgewerkt. De eerste contouren van deze uitwerking en de relatie tussen beiden wordt met uw Kamer gedeeld in een brief in het voorjaar 2027.

115
Zijn er plannen om het percentage van de eerste geldstroom dat naar matchingprojecten gaat in kaart te brengen?

Onderdeel van OCW in cijfers is een indicator die een inschatting geeft van het percentage van de hoeveelheid eigen middelen die universiteiten (eerste geldstroom) aanvullend besteden om onderzoek gefinancierd door derden (tweede- en derde geldstroom) uit te kunnen voeren. Het gaat bijvoorbeeld om matching voor projecten gefinancierd vanuit Horizon Europe, NWO of contractonderzoek. De indicator geeft voldoende informatie om zicht te houden op dit thema.

116
Hoeveel wordt er in totaal geïnvesteerd in de vier domeinen van de Talentstrategie en sectorplannen en welk aandeel van de totale overheidsuitgaven aan onderzoek vormt dit?

Begin 2027 ontvangt uw Kamer de brief met de nadere uitwerking en voortgang over de Talentstrategie, inclusief financiële informatie.

117
Is met de investering van € 50 miljoen op de reguliere bekostiging van het NWO[28] de volledige eerdere taakstelling op het NWO geschrapt of resteert nog een deel van de taakstelling?

De genoemde investering van € 50 miljoen betreft een deel van de investeringen in NWO van dit kabinet. De investeringen in NWO uit het coalitieakkoord van dit kabinet zijn structureel hoger dan de bezuinigingen uit het hoofdlijnenakkoord van het vorige kabinet. Alleen in de jaren 2030 en 2031 zijn de bezuinigingen uit het hoofdlijnenakkoord van het vorige kabinet hoger dan de investeringen uit het coalitieakkoord van dit kabinet.

De investeringen van dit kabinet in NWO staan in de volgende tabel.

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.
Infra via NWO (o.a. digitaal, exploitatie ET-LFC, lidmaatschappenportfolio)	27.800	27.500	27.000	27.000	22.300	35.300
Supercomputer	69.673	47.561	54.029	14.205	0	0
Einstein Telescope LFC	15.000	10.000	0	0	0	0
NWO-SIA (praktijkgericht onderzoek)	5.000	10.000	10.000	10.000	10.000	22.000
Europese partnerschappen	0	0	0	13.000	13.000	13.000
Veiligheid en weerbaarheid NWO	1.180	0	0	0	0	0
Terugdraaien korting loon- en prijsbijstelling NWO	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	0
Uitvoeringskosten NWO	2.160	2.460	2.460	3.240	3.240	5.220
Totaal NWO	**130.813**	**107.521**	**103.489**	**77.445**	**58.540**	**75.520**

[28] NWO: Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek

De bezuinigingen van het vorige kabinet vanuit het hoofdlijnenakkoord op NWO staan in de volgende tabel.

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.
Taakstelling Fonds infrastructuur	-38.060	-38.060	-38.060	-38.060	-38.060	0
Taakstelling Fonds Open science	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	0
Taakstelling Fonds loon- en prijsontwikkeling	-9.086	-9.211	-9.211	-9.211	-9.211	0
Taakstelling praktijkgericht onderzoek Fonds loon- en prijsontwikkeling	-795	-795	-795	-795	-795	0
Subsidietaakstelling	-15.446	-19.162	-21.883	-21.883	-21.883	-21.883
Taakstelling NWO vanwege instandhouden sectorplannen	0	0	0	-26.596	-40.266	-40.266
Efficiencytaakstelling	-503	-1.509	-2.012	-2.515	-2.515	-2.515
Totaal NWO	**-73.890**	**-78.737**	**-81.961**	**-109.060**	**-122.730**	**-64.664**

118
Wordt er een bedrag van de intensiveringen uit het coalitieakkoord in 2027 besteed aan departementale capaciteit? Hoeveel van de totale intensiveringen is dat?

Ja, naast uitvoeringskosten wordt een klein bedrag besteed aan departementale capaciteit. Voor departementale capaciteit gaat het in 2027 om 0,5% van de totale investeringen, als randvoorwaarde om de nieuwe voornemens uit te voeren.

119
Op welke subsidieregelingen is de structurele subsidietaakstelling van € 18,9 miljoen ingevuld?

Zie het antwoord op vraag 82.

120

Wat zijn de meest recente cijfers van de omvang van het kwantitatief en kwalitatief lerarentekort in basis-, voortgezet en speciaal onderwijs, binnen en buiten de G5, waarover de regering beschikt?

Jaarlijks wordt in december de trendrapportage naar uw Kamer gestuurd (Kamerstuk 27923, nr. 518). Hierin worden de ontwikkelingen op de onderwijsarbeidsmarkt beschreven, waaronder de tekorten in het funderend onderwijs. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen opengestelde vacatures en functies die niet naar wens zijn vervuld (verborgen tekorten). In de onderstaande tabel staan de meest recente actuele en verborgen tekorten in de gevraagde sectoren.

(* (primair onderwijs: de combinatie is van de gegevens voor het bao, sbao en (v)so).

Onderwijssoort	Gebied	Soort tekort	2023 (%)	2024 (%)	2025 (%)
Primair onderwijs*	Binnen G5	Openstaand	3,80%	2,80%	2,40%
Primair onderwijs*	Binnen G5	Verborgen	14,20%	13%	11,20%
Primair onderwijs*	Binnen G5	**Totaal**	**18,00%**	**15,80%**	**13,60%**
Primair onderwijs*	Buiten G5	Openstaand	2,30%	1,60%	1,60%
Primair onderwijs*	Buiten G5	Verborgen	5,70%	5%	3,20%
Primair onderwijs*	Buiten G5	**Totaal**	**8,00%**	**6,60%**	**4,80%**
Primair onderwijs*	Totaal Nederland	Openstaand	2,50%	1,8%	1,60%
Primair onderwijs*	Totaal Nederland	Verborgen	7,20%	6,3%	4,50%
Primair onderwijs*	Totaal Nederland	**Totaal**	**9,70%**	**8,10%**	**6,10%**
Basisonderwijs	Totaal Nederland	Openstaand	2,30%	1,70%	1,60%
Basisonderwijs	Totaal Nederland	Verborgen	7,10%	6,30%	4,60%
Basisonderwijs	Totaal Nederland	**Totaal**	**9,40%**	**8,00%**	**6,20%**
Speciaal basisonderwijs	Totaal Nederland	Openstaand	3,70%	2,10%	2,30%
Speciaal basisonderwijs	Totaal Nederland	Verborgen	8,40%	5,70%	4,80%
Speciaal basisonderwijs	Totaal Nederland	**Totaal**	**12,10%**	**7,80%**	**7,10%**
Voortgezet speciaal onderwijs	Totaal Nederland	Openstaand	3,50%	2,60%	1,80%
Voortgezet speciaal onderwijs	Totaal Nederland	Verborgen	7,10%	5,80%	3,80%
Voortgezet speciaal onderwijs	Totaal Nederland	**Totaal**	**10,60%**	**8,40%**	**5,60%**
Voortgezet onderwijs	Totaal Nederland	Openstaand	2,40%	1,60%	1,20%

Voortgezet onderwijs	Totaal Nederland	Verborgen	3,40%	3,50%	2,30%
Voortgezet onderwijs	Totaal Nederland	**Totaal**	**5,80%**	**5,10%**	**3,50%**

121
Hoe ontwikkelen de kwantitatieve en kwalitatieve lerarentekorten in basis-, voortgezet en speciaal onderwijs, binnen en buiten de G5, zich in meerjarenperspectief?

In de trendrapportage van 2025 is te lezen dat er in 2025 sprake was van een voorzichtige daling van de tekorten in het po. Vanaf 2029 wordt weer een toename verwacht. In het vo wordt verwacht dat het tekort de komende jaren toeneemt ondanks een daling van het aantal leerlingen in het vo. Komende december ontvangt uw Kamer nieuwe gegevens over de verwachte tekorten.

122
Hoeveel bevoegde leraren zijn er op dit moment niet werkzaam in het onderwijs?

Uit DUO onderzoek van mei 2026 blijkt dat 34.000 mensen in het po en 64.000 mensen in het vo en mbo een lesbevoegdheid hebben, maar niet (langer) werkzaam zijn in het onderwijs. Dit betreft een daling van 17% in het po en 18% in het vo en mbo ten opzichte van de situatie in 2017. Jaarlijks gaan ca 3.000 personen van deze stille reserve weer in het onderwijs aan de slag.

123
Is er in het jaar 2027 ook budget beschikbaar gesteld voor de arbeidsmarkttoelage po?

Ja, ook voor 2027 is budget beschikbaar gesteld voor de arbeidsmarkttoelage po. In 2027 gaat dat om een bedrag van € 92 miljoen.

124
Hoeveel scholen ontvangen naast de structurele middelen ook aanvullende subsidie vanuit School en Omgeving en GOAB, welke criteria worden daarvoor gehanteerd en hoeveel scholen komen daarvoor potentieel in aanmerking?

Een deel van de scholen in het primair en voortgezet onderwijs ontvangen naast de basisbekostiging ook budget voor onderwijsachterstanden (OAB). De verdeling van dit budget geschiedt op basis van een door het CBS ontwikkelde indicator, waarmee per schoolvestiging een zogeheten achterstandsscore wordt berekend. Op basis van deze indicator krijgen 2.545 van de 5.982 scholen in het

basisonderwijs en 470 van de 642 scholen in het voortgezet onderwijs extra bekostiging. Scholen in het sbo en het (v)so krijgen extra bekostiging op basis van een andere indicator, omdat de CBS indicator niet geschikt is voor deze populatie. Deze indicatoren worden soms ook gebruikt om aanvragen voor subsidieregelingen te rangschikken, indien er voor meer wordt aangevraagd dan beschikbaar. Dat geldt ook voor de subsidieregeling School & Omgeving 2025-2028. Alle scholen die een positieve onderwijsachterstandsscore hebben konden de subsidie aanvragen, dit waren 8.116 schoolvestigingen in aanvraagronde 2025. Maar alleen scholen met de hoogste relatieve onderwijsachterstandsscores ontvangen subsidie. De aanvragen zijn gerangschikt op aflopende relatieve onderwijsachterstandsscore, waarbij de subsidie voor de vestigingen met de hoogste scores zijn toegekend. Momenteel worden 1.195 vestigingen bereikt met het programma School & Omgeving 2025-2028. Dit is nog exclusief de scholen uit de aanvraagronde die in september 2026 is gesloten.

De GOAB-middelen gaan niet naar scholen maar naar gemeenten. Om deze reden worden ze in dit antwoord buiten beschouwing gelaten.

125
Kan de regering een overzicht delen van de definitieve GOAB-bedragen voor 2026 en de voorlopige bedragen voor 2027 voor gemeenten, inclusief de absolute en procentuele toe- of afname per gemeente? Kan de regering daarbij aangeven hoeveel gemeenten meer dan 10%, 20%, 30%, 40% en 50% van hun budget verliezen?

In de informatietool kan per gemeente worden bekeken wat de GOAB-bedragen zijn voor 2026 en de voorlopige bedragen voor 2027, en het bedrag waarmee de gemeente erop vooruit of achteruitgaat (Open overheid). Ook is er een overzicht van alle gemeenten met de GOAB-bedragen voor 2026 en de voorlopige bedragen voor 2027.
In de onderstaande tabel is te vinden hoeveel gemeenten erop vooruit en achteruitgaan in budget.

Herverdeeleffecten	**Aantal gemeenten**
Minder dan -50%	6
Tussen -50% en -40%	2
Tussen -40% en -30%	6
Tussen -30% en -20%	15
Tussen -20% en -10%	14
Tussen -10% en 0%	46
0%	17
Tussen 0% en 10%	46
Tussen 10% en 20%	39
Tussen 20% en 30%	46
Tussen 30% en 40%	37
Tussen 40% en 50%	21
Meer dan 50%	46

126
Wanneer was bij het ministerie voor het eerst bekend dat de herijking van de risico-indicator van de GOAB tot grote herverdeeleffecten tussen gemeenten kon leiden? Klopt het dat vóór de zomer richting gemeenten is aangegeven dat geen grote verschuivingen werden verwacht? Zo ja, wat is de verklaring voor het feit dat gemeenten nu worden geconfronteerd met hoge kortingen?

Begin augustus 2026 zijn de voorlopige scores op de website van CBS voor 2027 voor gemeenten gepubliceerd. Dit is een vast moment dat elk jaar op hetzelfde moment plaatsvindt. Op basis van de voorlopige scores kon een beeld worden gegeven van de verwachte budgetten voor 2027. Voor de zomer is in bijeenkomsten op basis van de toen beschikbare leerlinggegevens 2021-2022 gemeld dat, behoudens een aantal uitschieters, de fluctuaties als gevolg van de herijking op basis van deze berekening naar verwachting niet veel groter zouden zijn dan de fluctuaties die van jaar op jaar optreden. Toen de indicator toegepast werd op de beschikbaar gekomen leerlinggegevens 2026 bleken de fluctuaties groter.

Het gaat niet om kortingen, maar de verdeling van het totaalbudget is veranderd als gevolg van de herijking. Om een volledig beeld te geven: 235 gemeenten (69%) gaan er qua budget op vooruit. Bij 17 gemeenten blijft het budget gelijk en bij 89 gemeenten (26%) daalt het budget. Bij acht gemeenten gaat het om een relatief grote daling, namelijk tussen 40 en 80%.

127
Wat is het standpunt van het kabinet over het gegeven dat gemeenten pas enkele maanden vóór de start van 2027 duidelijkheid krijgen over grote structurele budgetdalingen via GOAB, terwijl gemeenten

langlopende subsidierelaties en afspraken hebben met kinderopvangorganisaties, scholen en andere uitvoerende partners en deze niet van de ene op de andere dag kunnen beëindigen? Biedt het kabinet gemeenten hiervoor in 2027 overgangsruimte of compensatie?

Gemeenten krijgen jaarlijks op hetzelfde moment te horen welk voorlopig bedrag zij voor GOAB voor het aankomende jaar ontvangen. Van dit vaste moment is niet afgeweken vanwege de herijking van de indicator. Het bedrag voor GOAB wisselt van jaar op jaar, omdat de samenstelling van de doelgroep waarvoor het beleid is bedoeld, wijzigt. De middelen worden als een specifieke uitkering uitgekeerd. Het kabinet voorziet niet in overgangsruimte of compensatie voor gemeenten. Gemeenten zijn in vergelijking met scholen, grotere eenheden, waardoor zij naar verwachting een daling in budget beter kunnen opvangen.

128
Krijgen gemeenten inzicht in de onderliggende indicatoren en scores om hun nieuwe budget van de GOAB te kunnen verklaren en controleren? Zo nee, waarom niet? Hoe kunnen gemeenten dan beoordelen of een grote procentuele daling daadwerkelijk aansluit bij de ontwikkeling van onderwijsachterstanden in hun gemeente?

Gemeenten zijn via een brochure geïnformeerd over hoe de indicator is herijkt en welke achtergrondkernmerken zijn opgenomen om de indicator actueler en nauwkeuriger te maken.[29] Het CBS publiceert per gemeente de verwachte onderwijsachterstanden, zowel in een tabel als in een heatmap. Per wijk is te zien hoeveel basisschoolkinderen en peuters behoren tot de doelgroep van 15% met het hoogste risico op onderwijsachterstand.[30] Meer gedetailleerde informatie op individueel niveau kan niet gegeven worden vanwege bescherming van de privacy. Een gemeente kan wel op basis van openbare data bij het CBS nagaan hoe de populatie van de eigen gemeente eruitziet, gelet op de achtergrondkenmerken uit de indicator.

129
Uit de toelichting blijkt dat € 554,8 miljoen is gekoppeld aan specifieke kenmerken van leerlingen in het onderwijsachterstandenbeleid binnen de bekostiging van het primair onderwijs; klopt het dat daaruit niet blijkt welke achterstandsscores daar precies achter zitten? Kan de regering uitleggen welke achterstandsscores daarachter zitten?

Naast gemeenten ontvangen ook basisscholen middelen voor onderwijsachterstandenbeleid. Het is niet zo dat het beschikbare budget (€ 554,8 miljoen) is gekoppeld aan specifieke kenmerken van leerlingen. De omvang van dit budget, € 554,8 miljoen in 2027, staat los van de feitelijke risico’s op een onderwijsachterstand die op basis van de indicator in beeld worden gebracht. De indicator wordt alleen gebruikt

[29] Open overheid
[30] Verwachte onderwijsachterstanden per gemeente

om het budget te verdelen, maar bepaalt dit budget niet. Overigens bevat dit bedrag ook het budget dat voor het sbo en (v)so is bedoeld en op een andere manier dan de achterstandsindicator wordt verdeeld.

130
Is bekend hoeveel scholen nu deel kunnen nemen aan School en omgeving en hoeveel scholen dat er in 2026 waren?

In 2026 namen circa 1.195 vestigingen deel aan het programma School & Omgeving 2025-2028 (waarvan 136 via de SPUK Kansrijke Wijk). Op dit moment worden de aanvragen uit aanvraagronde 2026 nog beoordeeld. Uw Kamer wordt uiterlijk in het eerste kwartaal van 2027 geïnformeerd over de aanvragen en toekenningen uit deze aanvraagronde.

131
Hoe wordt bij School en Omgeving de kwaliteit van de projecten getoetst?

Om actieve toetsing van de kwaliteit van het programma door scholen te stimuleren, is kwaliteitsborging vooraf als eis opgenomen bij de subsidieaanvraag en achteraf als vast onderdeel van de verantwoording. Ter ondersteuning kunnen scholen gebruikmaken van een veelgebruikte 'Handreiking kwaliteit', die samen met het veld is opgesteld.

132
Wat betekent het dat de middelen voor brugfunctionarissen in 2029 omgezet worden van een regeling naar bekostiging?

Vanaf 2029 worden de middelen voor de brugfunctionaris (€ 54,6 miljoen) structureel verstrekt via een aanvullende bekostiging in plaats van via een tijdelijke subsidieregeling aan scholen die in aanmerking komen.
De opbrengsten en effecten van de overheveling van de middelen naar aanvullende bekostiging zullen worden gemonitord. Mocht het op grond daarvan nodig blijken, kunnen de middelen op de langere termijn in gerichte bekostiging worden uitgekeerd.
De middelen kunnen met deze overgang naar bekostiging structureel worden ingezet voor een brugfunctionaris op scholen, waardoor de brugfunctionaris een vaste plek kan krijgen in de ondersteuning van leerlingen en gezinnen en in de verbinding tussen school, thuis en de omgeving van de school.

133
Kan de regering uitleggen wat er wordt verstaan onder buitenschools aanbod? Kunnen bijvoorbeeld ook weekendscholen onderdeel zijn van dit buitenschoolse aanbod? Zo ja, onder welke voorwaarden?

Onder buitenschools aanbod wordt verstaan: een aanvullend programma van activiteiten dat plaatsvindt buiten de wettelijke onderwijstijd. Activiteiten in het weekend zijn expliciet uitgesloten in de regeling.

134
Hoeveel scholen en leerlingen worden in 2027 bereikt met het programma Schoolmaaltijden?

Volgens de prognoses van het Jeugdeducatiefonds worden gemiddeld over 2027 395.000 leerlingen bereikt met maaltijden op school. De verwachte gemiddelde uitgaven per leerling per week zijn € 6,50. Hoeveel scholen per maaltijd uitgeven is niet bekend. Scholen bepalen binnen het maximaal beschikbare bedrag van € 9,00 per leerling per week zelf welk type maaltijd en frequentie past bij de eigen school. Volgens de prognoses van het Nederlandse Rode Kruis worden in het eerste kwartaal van 2027 51.000 leerlingen bereikt via de boodschappenkaarten. De verwachte gemiddelde uitgaven per deelnemende leerling zijn € 50 per maand.

135
Welke regelgeving en welke praktische bezwaren staan op dit moment in de weg dat kinderopvang en onderwijs vallen onder dezelfde cao Primair onderwijs en worden ondergebracht bij hetzelfde ministerie, namelijk het ministerie van OCW en in hoeverre worden de betreffende regelgeving en praktische bezwaren weggenomen binnen het tijdelijk besluit peuter en kleutergroepen[31]?

Kinderopvang en primair onderwijs kennen verschillende wettelijke stelsels, met eigen regels voor kwaliteit, personeel, toezicht en bekostiging. Kinderopvang is een privaat stelsel, terwijl primair onderwijs publiek is. Ook gelden afzonderlijke cao's, waarover werkgevers- en werknemersorganisaties afspraken maken. Verschillen in arbeidsvoorwaarden, werktijden en organisatie kunnen de samenwerking in de praktijk bemoeilijken. Daarnaast valt kinderopvang beleidsmatig onder het ministerie van SZW en primair onderwijs onder het ministerie van OCW. Deze verdeling is een bestuurlijke keuze en geen wettelijke belemmering.
Het Tijdelijk besluit peuter-kleutergroepen biedt ruimte om onder voorwaarden af te wijken van bepaalde voorschriften uit de Wet kinderopvang en de Wet op het primair onderwijs, zodat kinderopvang en onderwijs gezamenlijk peuter-kleutergroepen kunnen organiseren.
Het besluit neemt daarmee een aantal belemmeringen voor samenwerking weg, maar harmoniseert de wettelijke stelsels en cao's niet. Dat zou een omvangrijke en ingrijpende stap zijn. Ook worden de ministeriële verantwoordelijkheden niet veranderd. Het experiment is bedoeld om inzicht te bieden in de gevolgen en uitvoeringsvoorwaarden van peuter-kleutergroepen, zodat kan worden beoordeeld of structurele wettelijke verankering wenselijk is. Ook wordt onderzocht of de groepen de regeldruk verminderen en helpen om eenvoudig(er) een gezamenlijk, doorlopende leer- en ontwikkelingslijn voor peuters en kleuters te realiseren. Wij hechten aan de samenwerking tussen opvang en onderwijs in belang van de ontwikkeling van kinderen en zal hier de Kamer voorafgaand aan het Jonge Kind debat nader over informeren.[32]

136
Is bekend hoeveel kinderen deelnemen aan de vve[33] om onderwijskansen te vergroten?

De Inspectie van het Onderwijs vraagt jaarlijks bij een steekproef van gemeenten uit hoeveel kinderen deelnemen aan voorschoolse educatie. In het rapport over 2025 meldt de inspectie dat gemiddeld 76% van de kinderen die door de gemeente als doelgroep zijn aangewezen, ook daadwerkelijk deelnemen.[34] Omdat niet alle gemeenten hierover

---

[31] Kamerstuk 31 322, nr. 590
[32] Kamerbrief jonge kind, wordt op 30 okt. 2026 verstuurd.
[33] vve: voor- en vroegschoolse educatie
[34] Inspectie van het Onderwijs (2025), *Landelijk rapport gemeentelijke taakuitvoering kinderopvang en onderwijs.*

betrouwbare cijfers kunnen aanleveren, past enige terughoudendheid. Bovendien is de variatie tussen gemeenten in bereikcijfers groot.

137
Is bekend hoeveel kinderen behoefte hebben aan voor- of vroegschoolse educatie?

Er wordt uitgegaan van een doelgroep van 15% van het totaal aantal kinderen, zoals destijds met uw Kamer is besproken.[35] Deze afbakening is mede gekozen, om te voorkomen dat het budget te zeer versnipperd raakt.

138
Kan de regering uitleggen welke achterstandsscores of omgevingskenmerken worden gebruikt bij de verdeling van dit GOAB-budget?

In de brochure wordt beschreven welke tien omgevingskenmerken in de indicator zijn opgenomen. Deze kenmerken zijn opleidingsniveau van de moeder en vader, vermogen huishouden, problematische schulden huishouden, land van herkomst ouders, gezinssituatie van het kind, verblijfsduur van de moeder in Nederland, ouders in het laatste jaar verdacht van een misdrijf, gemiddelde sociaaleconomische status van woonbuurten, en een correctie voor een onbekend opleidingsniveau van de ouders.

139
Welk bedrag gaat er naar de GOAB-middelen voor gemeenten in Caribisch Nederland?

Gemeenten in Caribisch Nederland ontvangen geen aparte middelen voor onderwijsachterstandenbeleid. Vrijwel alle kinderen in Caribisch Nederland lopen een risico op een onderwijsachterstand. Daarom wordt de bekostiging hiervoor niet aanvullend verstrekt maar zijn de reguliere middelen opgehoogd.

140
Hoeveel geld moeten lokale mkb-bedrijven en de regio (zoals gemeenten) precies zelf inleggen om aanspraak te maken op het jaarlijkse samenwerkingsbudget van € 28,2 miljoen? Wat gebeurt er met de gereserveerde middelen wanneer de private cofinanciering in krimpregio's achterblijft?

Binnen de huidige Regeling Regionaal Investeringsfonds mbo (RIF) financiert het Rijk maximaal een derde van de subsidiabele projectkosten. De overige twee derde wordt ingebracht door de samenwerkingspartners, waarbij minimaal een derde van de totale projectbegroting afkomstig moet zijn van het bedrijfsleven. Er geldt geen vaste financiële bijdrage per individueel mkb-bedrijf of gemeente. De cofinanciering wordt op het niveau van het samenwerkingsverband beoordeeld en kan zowel in geld als in geld waardeerbare bijdragen bestaan. De huidige RIF-regeling kent

[35] Tweede Kamer, vergaderjaar 2017–2018, 27 020, nr. 88.

geen algemene uitzondering op de cofinancieringseisen voor krimpregio's. Wanneer onvoldoende cofinanciering beschikbaar is, kan dit betekenen dat een project niet voor subsidie in aanmerking komt. Niet-benutte middelen uit de eerste aanvraagperiode worden toegevoegd aan de tweede aanvraagperiode van hetzelfde kalenderjaar.

141
Welke concrete selectiecriteria en ondergrens voor wat betreft de verdeling van de dekking tussen onderwijs-bedrijfsleven gebruikt de regering om te voorkomen dat deze middelen gefragmenteerd raken over kleine incidentele projecten?

De huidige RIF-regeling kent verschillende manieren om een doelmatige inzet van publieke middelen te bevorderen. Zo geldt een minimale subsidieomvang van € 250 duizend per project en hebben projecten in beginsel een looptijd van vier of vijf jaar. Daarnaast worden aanvragen beoordeeld op onder meer de regionale arbeidsmarktbehoefte, de kwaliteit van de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven, de uitvoerbaarheid en de duurzame borging van de resultaten.

Tegelijkertijd erkennen we dat deze voorwaarden versnippering niet volledig voorkomen. De huidige RIF-regeling is voornamelijk gericht op de beoordeling en financiering van afzonderlijke samenwerkingsprojecten. Hierdoor kan het voorkomen dat binnen regio's meerdere initiatieven naast elkaar bestaan, zonder dat deze altijd voldoende in samenhang worden bezien. Ook kan de vereiste cofinanciering een knelpunt vormen voor regio's waar het bedrijfsleven minder financiële draagkracht heeft.

Dit zijn belangrijke aandachtspunten bij de verkenning van de toekomst van het RIF vanaf 2029. Daarbij willen we nadrukkelijk kijken hoe we de samenhang tussen bestaande initiatieven kunnen versterken en middelen gerichter kunnen inzetten op gezamenlijke, meerjarige regionale opgaven. Het doel is niet om meer afzonderlijke projecten te financieren, maar om duurzame samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven te versterken en de beschikbare middelen zo effectief mogelijk te benutten.

142
Welke streefwaarden gelden er voor de verbetering van de basisvaardigheden in 2027?

In 2023 zijn voor het Masterplan basisvaardigheden ambitieuze beleidsdoelen met concrete streefwaarden geformuleerd voor het einde van het schooljaar 2027-2028. Er is toen voor het einde van het schooljaar 2025-2026 ook een tussendoel geformuleerd. Aan het eind van dat schooljaar moeten we halverwege de basis op orde zijn. Met ‘de basis op orde’ bedoelden we dat alle leerlingen aan het einde van het po minstens niveau 1F behalen en alle leerlingen aan het einde van het vo minstens 2F behalen. Destijds is gekozen voor nationale referentieniveaus en toetsen als indicatoren. Met de Versterkingsagenda Taal en andere basisvaardigheden is gekozen voor een internationaal perspectief en voor PISA als belangrijke indicator. Uw Kamer wordt eind november middels de Monitor basisvaardigheden geïnformeerd over de voortgang op genoemd tussendoel en de overgang naar nieuwe doelstellingen in het kader van deze Versterkingsagenda Taal en andere

basisvaardigheden.

143
Welke concrete indicatoren en meetmomenten worden gebruikt om vast te stellen of de structurele middelen voor basisvaardigheden leiden tot betere beheersing van taal en rekenen, en wanneer zijn hierover de eerste resultaten beschikbaar?

De basisvaardigheden en de impact van de extra middelen voor basisvaardigheden worden via meerdere kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeken (en daarmee indicatoren en meetmomenten) gevolgd. Elk jaar worden in het najaar de inzichten uit onderzoeken en dataverzamelingen over de prestaties van leerlingen gebundeld in de Monitor basisvaardigheden. Concreet gaat het om cijfers uit leerlingvolgsysteemtoetsen in het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs, de resultaten van de doorstroomtoets en eindexamens en gegevens uit nationale- en internationale peilingsonderzoeken, zoals PISA, TIMSS en PIRLS. De impact van de subsidie verbetering basisvaardigheden wordt onderzocht met de implementatiemonitor en effectonderzoek door het CPB. Deze onderzoeken en de Monitor basisvaardigheden kan uw Kamer in december verwachten. Voor de inzet en impact van de structurele middelen zal een vergelijkbaar monitoringsprogramma worden opgezet. Daarnaast vragen we besturen om over 2027 in hun jaarverslag te rapporteren over de inzet van de aanvullende bekostiging voor verbetering van de basisvaardigheden. De eerste onderzoeksresultaten van de monitoring verwachten we aan het eind van 2027.

144
In hoeverre vindt er bij de curriculumherziening voor het vak Nederlands ook een afstemming plaats tussen de eindtermen van mbo niveau 4 en van havo 5, die immers qua werk- en denkniveau gelijk moeten staan?

De vernieuwing van het vak Nederlands is inmiddels afgerond. Een belangrijk uitgangspunt bij de vernieuwing van het vak Nederlands was een goede aansluiting voor leerlingen die verschillende leerroutes doorlopen. Dit kon gerealiseerd worden door de gelijktijdige ontwikkeling van de examenprogramma’s voor vmbo, havo en vwo en door actieve betrokkenheid van het vervolgonderwijs. In 2029 volgen de eerste leerlingen de nieuwe vakken.

145
Welke extra mbo-middelen worden ingezet voor volwasseneneducatie en onder welk programma en bekostiging van welk(e) ministerie(s) valt dit?

De inzet op volwasseneneducatie is lopend beleid vanuit het ministerie van OCW en valt niet onder een los programma. De staatssecretaris van Onderwijs en Emancipatie komt eind 2026 met het ‘Leer- en Groeiplan taal, rekenen en digitaal voor volwassenen’ waar extra maatregelen en beleidsontwikkeling in is opgenomen.

Gemeenten ontvangen middelen vanuit het ministerie van OCW voor de aanpak van basisvaardigheden van volwassenen - de middelen ‘Educatie’ op Artikel 4 van de OCW-begroting. Gemeenten werken in regionaal verband samen en hebben regionale beleidsprogramma’s gericht op het bereiken en helpen van de doelgroep. Centrumgemeenten zijn verantwoordelijk voor de coördinatie en ontvangen daar € 5 miljoen voor vanuit de mbo-begroting. Daarnaast worden verschillende subsidies van in totaal € 8,1 miljoen verstrekt aan een aantal organisaties, zoals stichting Lezen en Schrijven en stichting ABC, om de aanpak te ondersteunen.

146
Welke docenteisen zijn dit en onder welk programma en bekostiging van welk(e) ministerie(s) valt dit?

Op basis van de vraag en de referentie naar de OCW-begroting is het niet helder op welke docenteisen gedoeld wordt. In algemene zin wordt voor het funderend onderwijs en het mbo in het besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel vastgelegd waar docenten aan moeten voldoen om onderwijs te geven. Het ministerie van OCW is verantwoordelijk voor de bekwaamheidseisen.

147
Onder welke bekostiging en via welke ministerie(s) valt het Leer- en Groeiplan voor volwassenen?

Het ‘Leer- en Groeiplan taal, rekenen en digitaal voor volwassenen’ wordt eind 2026 door de staatssecretaris van Onderwijs en Emancipatie aan uw Kamer verstuurd. Het plan zelf kent geen aparte bekostiging, het is een beleidsplan. Gemeenten ontvangen vanuit het ministerie van OCW middelen voor de aanpak van basisvaardigheden van volwassenen - de middelen ‘Educatie’ op Artikel 4 van de OCW-begroting.

148
Waar is de extra structurele bekostiging van € 8,8 miljoen op gebaseerd?

In de beleidsbrief OCW is aangekondigd dat vanaf 2027 de korting uit het kabinet Schoof van 10% op SPUK-middelen voor Educatie, wordt teruggedraaid en het budget structureel met € 8,8 miljoen wordt verhoogd. Dit is reeds met de Nota van Wijziging op de eerste suppletoire begroting van OCW verwerkt. Met deze middelen kunnen gemeenten een cursusaanbod gericht op basisvaardigheden mogelijk maken.

149
Onder welk programma, bekostiging en ministerie(s) valt de extra bekostiging van € 8,8 miljoen?

Dit valt onder het educatiebudget. Gemeenten ontvangen budget om cursussen voor het versterken van basisvaardigheden, zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden, aan te bieden aan hun inwoners. De doelgroep zijn volwassenen die Nederlands als eerste of tweede taal hebben, maar niet inburgeringsplichtig zijn. Sinds 1 januari 2015 wordt het educatiebudget per specifieke uitkering verstrekt aan samenwerkende gemeenten binnen een regio (via de 35 contactgemeenten). Gemeenten hebben voor de besteding van dit budget inkoop- en/of subsidievrijheid. Zij kiezen zelf aanbieders op basis van de vraag en behoefte van hun doelgroepen. In totaal is hiervoor in 2027 € 96,5 miljoen beschikbaar.

150
Is het doel van de € 142,2 miljoen voor carrièreperspectief om meer docenten in een LC-schaal te krijgen en in hoeverre ligt besluitvorming

van deze middelen bij het onderwijspersoneel?

Het doel van de € 142,2 miljoen voor carrièreperspectief is dat werken in het mbo aantrekkelijk is en blijft. Instellingen hebben doelen gesteld voor vier thema's: inschaling, professionalisering, het tegengaan van werkdruk en de begeleiding van startende docenten. De ondernemingsraad moet instemmen met de gehele kwaliteitsagenda, waarvan carrièreperspectief een onderdeel is. De gemiddelde doelstelling van instellingen voor inschaling is om van 47% docenten in LC- of LD-schalen in 2023 naar 56,7% in 2027 te gaan.

151
Kan de regering per mbo-instelling specificeren hoe de verdeling tussen LB-, LC- en LD-schalen is?

Ja, in het kader van de 'Werkagenda MBO' en de bijbehorende 'Regeling Kwaliteitsafspraken' houdt DUO de voortgang op indicatoren bij, zie 'Kwaliteitsafspraken 2024-2027 / levering 2026' op de website van DUO.

152 Welke mbo-instellingen hebben 60% van de docenten in een LC-schaal zitten?

Vanuit de meest recente data uit 2025 hebben de volgende instellingen minimaal 60% van hun docenten in LC ingeschaald:
- Hout- en Meubileringscollege
- Nimeto
- STC
- Firda
- ROC Menso Alting
- Grafisch Lyceum Rotterdam
- Grafisch Lyceum Utrecht
- SG De Rooi Pannen
- Talland College
- ROC Mondriaan

153
Hoeveel middelen zijn er in 2027 beschikbaar voor de Werkagenda mbo en het Stagepact?

In 2027 hebben instellingen € 540 miljoen beschikbaar om te investeren in de doelstellingen van de Werkagenda mbo en het Stagepact. Dit gebeurt vanuit de Kwaliteitsafspraken. Instellingen zetten deze middelen in op de drie prioriteiten van de Werkagenda: kansengelijkheid, de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt (waaronder het Stagepact valt) en onderwijskwaliteit. Aanvullend kunnen instellingen andere middelen inzetten, zoals de lumpsum en andere regelingen. Daarnaast ontvangen de MBO Raad en VNO-NCW en MKB-Nederland, gedurende de looptijd van het stagepact, beiden een projectsubsidie voor aanvullende werkzaamheden waarmee zij bijdragen aan de doelstellingen van het

Stagepact. Voor het kerstreces wordt uw Kamer uitgebreider geïnformeerd over de voortgang van de Werkagenda en het Stagepact.

154
Welk bedrag is in 2027 beschikbaar voor het verbeteren van studentenwelzijn op het mbo?

Voor het verbeteren van studentenwelzijn op het mbo zijn er doelstellingen opgenomen in de Werkagenda mbo. Instellingen kunnen er dus voor kiezen om middelen vanuit het vrije deel van de Regeling kwaliteitsafspraken 2024-2027 (€ 397,8 miljoen) in te zetten voor studentenwelzijn. Daarnaast financiert het ministerie van OCW het signaleringsinstrument TestJeLeefstijl in de periode van 2024-2027 voor € 1,7 miljoen. Met het signaleringsinstrument krijgen studenten inzicht en tips over welzijn en leefstijlkeuzes en instellingen zicht op de resultaten op opleiding- of instellingsniveau.

Ook is er € 1 miljoen beschikbaar voor het landelijke programma Stijn, waarmee instellingen in het hele vervolgonderwijs hun kennis- en ondersteuningsstructuur op het gebied van welzijn kunnen verbeteren. Het Expertisecentrum Inclusief Onderwijs (ECIO) ontvangt € 1,2 miljoen instellingsubsidie van het ministerie van OCW. Deze instellingsubsidie financiert alle activiteiten van ECIO en ondersteunt mbo-, hbo- en wo-instellingen bij het toegankelijk maken van onderwijs voor studenten met een ondersteuningsvraag, studentenwelzijn en een soepele overgang van onderwijs naar werk. Hoeveel middelen van beide subsidies voor het mbo zijn is niet uit te splitsen.

155
Welk deel van het structurele regionale samenwerkingsbudget van € 200 miljoen (uit het nieuwe bekostigingsmodel voor het mbo) is gekoppeld aan de Talentstrategie?

De komende jaren wordt het volledige budget van € 200 miljoen ingezet voor de uitvoering van de Talentstrategie in het mbo.

156
Welk totaalbedrag is in 2027 binnen de OCW-begroting direct of indirect beschikbaar voor studentenwelzijn in mbo, hbo en wo?

In totaal wordt er € 17,9 miljoen direct uitgegeven aan studentenwelzijn in het vervolgonderwijs.

In 2027 is € 1 miljoen beschikbaar voor het landelijke programma Stijn, waarmee instellingen in het vervolgonderwijs hun kennis- en ondersteuningsstructuur op het gebied van welzijn kunnen verbeteren. In het hbo en wo ontvangen onderwijsinstellingen sinds 2023 € 15 miljoen per jaar voor de uitvoering van het ‘Landelijk Kader Studentenwelzijn’. Hiermee kunnen hbo- en wo-instellingen activiteiten en maatregelen voor

studentenwelzijn financieren. Ook wordt € 211 duizend uitgetrokken voor de Monitor Mentale Gezondheid en Middelengebruik Studenten hbo en wo en € 1,7 miljoen voor het signaleringsinstrument testjeleefstijl in het mbo voor de periode 2024-2027.

Daarnaast is er een bedrag van € 399 miljoen dat deels kan worden ingezet voor studentenwelzijn. Het Expertisecentrum Inclusief Onderwijs (ECIO) ontvangt € 1,2 miljoen instellingsubsidie van het ministerie van OCW. Deze instellingsubsidie financiert alle activiteiten van ECIO. ECIO ondersteunt mbo-, hbo- en wo- instellingen bij het toegankelijk maken van onderwijs voor studenten met een ondersteuningsvraag, studentenwelzijn en een soepele overgang van onderwijs naar werk. Hoeveel middelen van ECIO naar studentenwelzijn gaan in 2027 is (nog) niet uit te splitsen. Daarnaast kunnen mbo-instellingen ervoor kiezen om middelen vanuit het vrije deel van de Regeling kwaliteitsafspraken 2024-2027 (€ 397,8 miljoen) in te zetten voor studentenwelzijn, omdat dit aansluit bij de doelstellingen van de Werkagenda mbo.

157
Hoeveel middelen zijn in 2027 beschikbaar voor de mentale gezondheid van studenten?

Zie het antwoord op vraag 156.

158
Welke middelen krijgen onderwijsinstellingen in 2027 waarmee zij activiteiten en maatregelen voor studentenwelzijn kunnen financieren?

Zie het antwoord op vraag 156.

159
Welke gevolgen heeft de gedeeltelijke inhouding van de prijsbijstelling voor het mbo en hoger onderwijs voor de financiële ruimte van instellingen en daarmee voor de beschikbaarheid en kwaliteit van leermiddelen?

Onderwijs- en onderzoeksinstellingen hebben kosten die jaarlijks door inflatie toenemen. Om hetzelfde onderwijs en onderzoek te kunnen blijven leveren, worden instellingen via de loon- en prijsbijstelling gecompenseerd voor deze kostenstijgingen.

Bij Voorjaarsnota 2026 is voor het mbo, hbo en wo sprake geweest van een gedeeltelijke toekenning van de prijsbijstelling vanaf 2028 op de tranche 2026. Het kabinet Schoof heeft hiertoe besloten in de Miljoenennota 2026. Het structurele financiële effect hiervan bedraagt circa € 22 miljoen in het mbo, € 14 miljoen in het hbo en € 30 miljoen in het wo. Het is moeilijk te bepalen hoe het effect van een prijsbijstelling precies neerslaat bij een instelling. De financiële situatie van een instelling is immers afhankelijk van vele factoren tegelijkertijd, zoals de ontwikkeling van studentenaantallen, historische investeringskeuzes in huisvesting en fluctuaties in andere geldstromen. Ook hebben instellingen bestedingsvrijheid en bepalen zij zelf hoe zij een korting op de prijsbijstelling opvangen.

160
Kan de regering specificeren hoe het bedrag van € 88,1 miljoen structureel per jaar voor het stimuleren van zij-instroom is opgebouwd? Welke aannames liggen hieraan ten grondslag wat betreft het beoogde aantal zij-instromers per sector (po, vo en mbo); de gemiddelde kosten en subsidiehoogte per zij-instroomtraject; de verdeling van de middelen tussen vergoeding voor opleiding/studiekosten; begeleiding op de werkvloer en loonkosten/vrijroostering van de kandidaat?

In de Kamerbrief Stand van zaken toezeggingen gerelateerd aan het herstelplan is een raming van de kosten opgenomen voor de intensivering van zij-instroom gespecificeerd naar bovenformatieve aanstelling van zij-instromers en betaald studieverlof (Kamerstuk 27923-519).

Het extra bedrag van € 79 miljoen voor 2027 en het extra bedrag van € 88,1 miljoen dat per 2028 structureel beschikbaar is voor de intensivering van zij-instroom is toegevoegd aan de subsidieplafonds per jaar. Het subsidieplafond is voor 2028 verhoogd van € 57,5 miljoen naar € 145,4 miljoen. Het subsidiebedrag per zij-instromer in het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs is verhoogd van € 25.000,- naar € 60.000,-. Voor zij-instromers in het middelbaar beroepsonderwijs is het subsidiebedrag verhoogd van € 25.000,- naar € 40.000,-. Op basis van een eerdere ingevoerde verhoging van het subsidiebedrag in 2023 per zij-instromer steeg het aantal zij-instromers met 15%. Door de verhoging van het subsidiebedrag is het de bedoeling dat zij-instroom aantrekkelijker wordt en het aantal zij-instromers opnieuw stijgt met 15% van 2.250 naar 2.600 zij-instromers per jaar. Het verhoogde subsidiebedrag is bedoeld om werkgevers te stimuleren om zij-instromers aan het begin van het zij-instroom traject een korte periode bovenformatief aan te stellen en dat zij-instromers betaald studieverlof krijgen. Het is de bedoeling dat de aantrekkelijkheid van zij-instroom hierdoor toeneemt.

161
Hoeveel is er in de afgelopen drie begrotingsjaren (2024, 2025 en 2026) uitgekeerd via de bestaande Subsidieregeling Zij-instroom? Is er in deze jaren sprake geweest van onderuitputting of juist een overtekening op deze middelen? Zo ja, hoe verhoudt het gereserveerde bedrag van € 88,1 miljoen voor 2027 zich tot de feitelijke benutting in voorgaande jaren?

In de periode 2024 tot en met 2025 zijn er in totaal 4.495 subsidieaanvragen toegekend aan zij-instromers in het po, vo en mbo. Onderstaand de verdeling van het aantal aanvragen per jaar. Het aantal subsidieaanvragen voor 2026 is eind 2026 bekend. Uw Kamer ontvangt hierover met de aanstaande decemberbrief informatie.

	2024	2025
Po	852	719
Vo	466	512
Mbo	927	1.019
Totaal	2.245	2.250

Op het gereserveerde budget voor de Regeling subsidie zij-instroom is in 2025 een meevaller aangeleverd met de 2e suppletoire begroting van € 5,3 miljoen en voor 2024 een meevaller van € 3 miljoen. De onderuitputting in 2025 is voornamelijk veroorzaakt doordat er in 2025 meer budget gereserveerd stond dan in eerdere jaren. Dit komt doordat de verwachting ten tijde van het bepalen van het budget was dat de stijging van voorgaande jaren in het aantal aanvragers voor de Regeling subsidie zij-instroom zou doorzetten naar 2025.
Het extra bedrag van € 79 miljoen voor 2027 en het extra bedrag van € 88,1 miljoen dat per 2028 structureel beschikbaar is voor de intensivering van zij-instroom is toegevoegd aan de subsidieplafonds per jaar. Het hogere subsidieplafond is nodig omdat het subsidiebedrag per zij-instromer in het po en het vo wordt verhoogd van € 25.000,- naar € 60.000,-. Voor zij-instromers in het mbo wordt het subsidiebedrag verhoogd van € 25.000,- naar € 40.000,-. Door de verhoging van het

subsidiebedrag is het de bedoeling dat zij-instroom aantrekkelijker wordt. Dit zou het aantal zij-instromers toe moeten laten nemen met 15%. Met de verhoogde subsidiebedragen kan voor 2.600 zij-instromers subsidie worden verleend.

162
Is het maximale subsidiebedrag per bbl-student binnen de Subsidieregeling praktijkleren sinds de invoering van de regeling ongewijzigd gebleven? Zo ja, wat is de reden dat dit bedrag niet is geïndexeerd?

Het maximale subsidiebedrag per bbl-student van de Subsidieregeling praktijkleren is vanaf studiejaar 2025-2026 geïndexeerd van € 2.700 naar € 2.800 per gerealiseerde leerwerkplek in een studiejaar. De subsidie wordt in december 2026 uitbetaald. Het subsidiebedrag is sinds de invoering in 2014 niet eerder geïndexeerd, omdat de jaarlijks uitgekeerde loon- en prijsbijstelling is ingezet voor de hogere aantallen aanvragen voor een vergoeding van een leerwerkplek ten opzichte van het beschikbare budget. Vanaf 2026 zal het subsidiebedrag indien mogelijk jaarlijks geïndexeerd worden met het daadwerkelijk uitgekeerde bedrag aan loon- en prijsbijstelling door het kabinet. Het nieuwe subsidiebedrag wordt jaarlijks vastgesteld en gepubliceerd in de Staatscourant met de beschikbare budgetten voor praktijkleren.

163
Wat zijn de geraamde jaarlijkse meerkosten van een verhoging van het maximale subsidiebedrag per bbl-student met respectievelijk € 250, € 500, € 750 en € 1.000, uitgaande van het huidige aantal subsidieontvangers?

De geraamde jaarlijkse meerkosten van een verhoging van het maximale subsidiebedrag voor de gehele Subsidieregeling praktijkleren, uitgaande van de huidige studentenramingen, zijn inzichtelijk gemaakt in de tabel hieronder. Het aandeel bbl-studenten in deze regeling is ruim 90 procent:

Bedrag x € 1 miljoen

Verhoging met	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**
€ 250	28	45	23	28	17	12
€ 500	51	67	45	49	37	31
€ 750	74	90	67	69	56	50
€ 1.000	98	112	88	89	75	69

164
Hoe vaak is sinds de invoering van de Subsidieregeling praktijkleren het maximale subsidiebedrag per bbl-student daadwerkelijk aan een leerbedrijf uitgekeerd? Kan de regering dit uitsplitsen naar jaar en

daarbij zowel het aantal als het percentage van de subsidieontvangers vermelden?

Sinds de invoering van de Subsidieregeling praktijkleren in 2014, is het maximale subsidiebedrag per bbl-student daadwerkelijk uitgekeerd in de opstartjaren van deze nieuwe regeling 2014 tot en met 2016, in de covidjaren 2021 en 2022 vanwege additionele investeringen van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO), en in het laatste realisatiejaar 2025. In de andere jaren is het maximale subsidiebedrag per bbl-student niet uitgekeerd. Dit geldt voor alle subsidieaanvragers, dus er is geen uitsplitsing te maken naar het aantal en percentage subsidieontvangers dat niet het maximale subsidiebedrag heeft ontvangen. Indien er minder weken begeleiding is verleend dan het maximum (40 weken) door het leerbedrijf, dan wordt het maximumbedrag namelijk pro rata toegekend. Zie in onderstaande tabel het totale budget, het aantal bbl-studenten en toegekende maximale subsidie ten opzichte van het maximale subsidiebedrag.

Jaar	Totaal budget x miljoen	Aantal bbl-studenten x 1000	Maximaal toegekend subsidiebedrag	Maximaal subsidiebedrag
2014	€ 197	127	€ 2.700	€ 2.700
2015	€ 189	103	€ 2.700	€ 2.700
2016	€ 188	98	€ 2.700	€ 2.700
2017	€ 197	102	€ 2.587	€ 2.700
2018	€ 202	108	€ 2.465	€ 2.700
2019	€ 204	121	€ 2.217	€ 2.700
2020	€ 214	130	€ 2.079	€ 2.700
2021	€ 306	128	€ 2.700	€ 2.700
2022	€ 312	129	€ 2.700	€ 2.700
2023	€ 264	136	€ 2.546	€ 2.700
2024	€ 274	139	€ 2.687	€ 2.700
2025	€ 263	137	€ 2.700	€ 2.700

165
Wat was het gemiddelde subsidiebedrag per bbl-student dat aan leerbedrijven is uitgekeerd in elk van de afgelopen vijf jaren? Kan de regering deze bedragen per jaar specificeren?

Zie bij vraag 164 de tabel voor het totale budget, het aantal bbl-studenten en de toegekende maximale subsidie ten opzichte van het maximale subsidiebedrag over 2014-2025. Hierin is ook aangegeven wat het maximaal toegekende subsidiebedrag per bbl-student was in de afgelopen vijf jaren.

166
Wat is de reden dat het maximale subsidiebedrag van circa € 2.700 per bbl-student niet in alle gevallen volledig aan leerbedrijven wordt uitgekeerd? In hoeverre hangt dit samen met het beschikbare subsidiebudget, het aantal aanvragen en de totale omvang van de aangevraagde subsidies?

Het maximale subsidiebedrag is ongeveer in de helft van de jaren tussen 2014-2025 niet volledig uitgekeerd, doordat het beschikbare budget niet toereikend was voor het aantal aanvragen in deze subsidieregeling. Hierdoor kon de maximale subsidie niet uitgekeerd worden aan bedrijven en ontvingen zij een lagere tegemoetkoming voor begeleiding op de leerwerkplek. In de covidjaren 2021 en 2022 is er € 2.700 uitgekeerd door een ophoging van het subsidiebedrag door additionele investeringen

van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) van circa € 70 miljoen per jaar. Deze middelen waren gericht op het financieel ondersteunen van het midden- en kleinbedrijf (MKB) om de effecten van de coronapandemie op te vangen.

Het definitieve subsidiebedrag wordt berekend op basis van het beschikbare budget en het aantal goedgekeurde aanvragen. Het budget van de subsidieregeling beweegt niet mee met de referentieraming van het aantal bbl-studenten. Wanneer er meer goedgekeurde aanvragen zijn ten opzichte van het beschikbare budget, kan het maximale subsidiebedrag niet uitgekeerd worden en ontvangen leerwerkbedrijven een lagere subsidie. Zie bij vraag 164 de tabel voor het totale budget, het aantal bbl-studenten en de toegekende maximale subsidie ten opzichte van het maximale subsidiebedrag over 2014-2025.

167
In welke mate worden vooraf ethische kaders vastgesteld voor investeringen in onderzoek op hogeronderwijsinstellingen vanuit de tweede en derde geldstroom? Welke procedures gelden hiervoor en door wie wordt beoordeeld of onderzoek aan deze ethische kaders voldoet? Zijn deze procedures en bijbehorende kaders openbaar en kunnen deze worden ingezien?

Er bestaan verschillende algemene ethische kaders die voor alle geldstromen gelden. Deze vormen de kern van het integriteitsbeleid van de kennisinstellingen. Het belangrijkste voorbeeld van een ethisch kader is de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit (NGWI), die wordt onderschreven door de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW), Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (UMCNL), Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), de TO2-federatie, Vereniging Hogescholen (VH) en Universiteiten van Nederland (UNL). Ook is het in sommige vakgebieden verplicht om een inhoudelijke toets op onderzoeksvoorstellen te laten uitvoeren door ethische commissies. Daarnaast hebben kennisinstellingen afspraken gemaakt met elkaar over het vastleggen en openbaar maken van relevante nevenwerkzaamheden, -functies en -belangen in de Sectorale regeling nevenwerkzaamheden Nederlandse universiteiten.

Op Europees niveau geldt voor het subsidieprogramma Horizon Europe de European Code of Conduct for Research Integrity, die vergelijkbaar met de NGWI aanstuurt op kwalitatief hoogwaardig en integer onderzoek. Tevens worden onderzoeksaanvragen inhoudelijk getoetst met behulp van het Ethics Appraisal Scheme op mogelijke ethische risico’s. Onderdeel daarvan is dat aanvragers passende maatregelen moeten presenteren om deze risico’s te voorkomen of beperken.

Tot slot bestaan er bij elke kennisinstelling commissies voor wetenschappelijke integriteit die klachten onderzoeken en het college van bestuur hierover adviseren. Als men het niet eens is met de

uitspraak, kan de zaak worden voorgelegd aan het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI), dat de zorgvuldigheid van de procedure toetst en een onafhankelijk advies uitbrengt over het definitieve besluit.

168
Wordt bij samenwerkingsprojecten tussen politieke en commerciële partijen enerzijds en universiteiten en andere kennisinstellingen anderzijds expliciet rekening gehouden met de risico's van financiële afhankelijkheid en inhoudelijke sturing voor de onafhankelijkheid van onderzoek? Welke waarborgen zijn hiervoor ingesteld en zijn de procedures en afspraken hierover openbaar?

Ja, hier wordt rekening mee gehouden. Bij samenwerkingen tussen wetenschap en maatschappij moet de wetenschappelijke integriteit altijd worden geborgd zodat de betrouwbaarheid van de wetenschap niet in het geding komt. Kennisinstellingen hebben verschillende gedragscodes en richtlijnen om te zorgen dat onderzoek onafhankelijk blijft. In het antwoord op vraag 167 wordt een aantal belangrijke ethische kaders benoemd die ook hier van toepassing zijn, zoals de NGWI en de Sectorale regeling nevenwerkzaamheden Nederlandse universiteiten. In de NGWI is als één van de normen voor wetenschappers opgenomen: "Wees open en volledig over de rol van externe belanghebbenden, opdrachtgevers, financiers, mogelijke belangenconflicten en relevante nevenwerkzaamheden" (p. 18). Daarnaast wordt ook aangegeven dat wetenschappers zich niet moeten laten leiden door buiten-wetenschappelijke overwegingen, zoals overwegingen van politieke of commerciële aard (p. 13).
Daarnaast heeft UNL een overzicht van verschillende richtlijnen waar onderzoekers en universiteiten zich aan houden in hun samenwerking. Ook hebben wetenschapsfinanciers een rol in het borgen van de wetenschappelijke integriteit. Zo heeft NWO een afwegingskader opgesteld om mogelijke onderzoekssamenwerkingen met andere organisaties te toetsen. Dit kader beschrijft ook aan welke voorwaarden een samenwerking moet voldoen.

169
Welke vormen van politieke en commerciële betrokkenheid bij hogeronderwijsinstellingen worden momenteel als onwenselijk beschouwd? Welke afwegingen worden gemaakt om in te grijpen en wie beslist daarover?

Hogeronderwijsinstellingen zijn verantwoordelijk voor de inhoud en inrichting van hun onderwijs en onderzoek. Betrokkenheid van externe partijen – zoals bedrijven of overheidsorganisaties - bij het onderwijs en onderzoek is mogelijk, inhoudelijke sturing op het onderwijs en onderzoek door deze partijen niet. De afweging die het bestuur van een instelling bij de eventuele samenwerking met externe partijen steeds maakt is of er sprake is van inhoudelijke sturing. Het bestuur van de hogeronderwijsinstelling draagt er zorg voor dat het onderwijs en

onderzoek inhoudelijk onafhankelijk is.

170
Welke ontwikkelingen zijn er te verwachten op het gebied van betrokkenheid van derden bij hogeronderwijsinstellingen?

De praktijk is nu al dat hogeronderwijsinstellingen met vele partijen samenwerken. Dat kan gaan om het werkveld, bedrijfsleven, andere kennisinstellingen, andere overheden, maatschappelijke partijen, etc. uit binnen- en buitenland. Het onderwijs en onderzoek moeten tenslotte aansluiten op de vraagstukken vanuit en ontwikkelingen in de samenleving. Hogescholen en universiteiten zijn dus geen eiland, maar een partner in vele maatschappelijke ecosystemen.

171
Kan de regering inzichtelijk maken welke aannames en prognoses zijn gebruikt voor rente en inflatie voor het berekenen van de uitgaven op Artikel 11 (Studiefinanciering) voor het begrotingsjaar 2027? Hoe verandert het benodigde begrotingsbedrag als de rekenrente afwijkt met respectievelijk +0,5% en +1,0%?

De studiefinancieringsbedragen worden jaarlijks op 1 januari geïndexeerd met het consumentenprijsindexcijfer (CPI) van twee jaar terug. Op 1 januari 2027 worden de studiefinancieringsbedragen geïndexeerd met het CPI over 2025. Dit is een realisatiecijfer en geen prognose. Hierdoor ontstaan achteraf geen correcties vanwege een andere inschatting over de inflatie. De dekking van de jaarlijkse prijsstijging verloopt via de loon- en prijsbijstelling.

Voor het berekenen van de rente-inkomsten over de studieleningen gaan we uit van de actuele verwachtingen van het CPB over de langetermijnrente en de laatste inzichten over de ontwikkeling van het leengedrag van studenten en de hoeveelheid (extra) aflossingen door oud-studenten. Wanneer de rente +0,5 procentpunt hoger uitvalt stijgen de rente-inkomsten op studieleningen structureel met € 100 miljoen. Wanneer de rente +1,0 procentpunt hoger uitvalt stijgen de rente-inkomsten op studieleningen structureel met € 200 miljoen.

172
Hoeveel middelen worden in 2027 beschikbaar gesteld aan studentenorganisaties voor studentenwelzijn en/of sociale veiligheid?

De Jongerenorganisatie Beroepsonderwijs (JOBmbo) ontvangt jaarlijks € 350 duizend voor hun inhoudelijke activiteiten (waaronder de jaarlijkse JOB-monitor). Het JOB-bestuur is een parttime bestuur en wordt daarom ondersteund door personeel van Stichting COMBO. Stichting COMBO ontvangt hiervoor jaarlijks € 1 miljoen. In het hbo en wo ontvangen het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) en de Landelijke Studentenvakbond (LSVb) een instellingsubsidie van respectievelijk € 422.000 en € 413.000 van OCW in 2027 (excl. bestuursbeurzen). Deze

middelen zijn bedoeld voor alle activiteiten van deze organisaties, waaronder tevens aandacht voor studentenwelzijn en sociale veiligheid. Dit is echter niet uit te splitsen. Daarnaast kunnen studentenorganisaties met een meerjarige financiële relatie met een hogeschool of universiteit, de minister of een gemeente, een subsidieaanvraag indienen via de subsidieregeling sociale veiligheid in hoger onderwijs en wetenschap. Voor die subsidieregeling is in 2027 € 4,5 miljoen beschikbaar. Gesubsidieerde activiteiten moeten bijdragen aan de versterking van sociale veiligheid binnen hogescholen, universiteiten of studentenorganisaties.

173
Hoeveel middelen zijn in 2027 beschikbaar voor het verminderen van belemmeringen voor studenten met een beperking?

Onderwijsinstellingen zijn verplicht en verantwoordelijk voor het aanbieden van toegankelijk onderwijs. ECIO ondersteunt hen hierbij door mbo-, hbo- en wo-instellingen te helpen bij het toegankelijk maken van onderwijs voor studenten met een ondersteuningsvraag en het bevorderen van studentenwelzijn en een soepele overgang van onderwijs naar werk. Hierbij helpen zij onderwijsinstellingen in het vervolgonderwijs onder andere met de uitvoering van het VN-Verdrag Handicap. ECIO ontvangt € 1,2 miljoen instellingsubsidie van het ministerie van OCW. Deze instellingssubsidie financiert alle activiteiten van ECIO. Hoeveel middelen van ECIO naar toegankelijk onderwijs gaan in 2027 is niet uit te splitsen.

174
Welk deel van subsidies gaat naar Npuls in 2027 (en de jaren daarna?)

In tabel 35 van de OCW-begroting zijn de uitgaven aan Npuls weergegeven voor de periode 2025-2031. In onderstaande tabel is het aandeel van Npuls weergegeven ten opzichte van het totale bedrag aan subsidies op Artikel 6 voor de periode 2025-2031. Onderstaande bedragen zijn exclusief enkele kosten die niet via het instrument subsidies verlopen. Dit betreft bijvoorbeeld uitvoeringskosten van Dienst Uitvoering Subsidies en bijdragen aan het Nationaal Kennisinstituut Onderwijs. Een deel van de middelen voor Npuls is voorwaardelijk toegekend. Deze middelen (€ 175,3 miljoen) worden na positief advies van de beoordelingscommissie overgeboekt naar de begroting van OCW en zijn niet in onderstaande tabel opgenomen.

(Bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**
Totaal Subsidies Artikel 6 (regelingen)	95.752	147.922	183.488	173.270	60.368	1.837	1.815
Waarvan Nationaal Groeifonds Npuls	44.534	93.527	101.067	66.052	8.855	0	0
Aandeel	47%	63%	55%	38%	15%	0%	0%

175
Welke opvolging geeft het kabinet aan het advies van het Capaciteitsorgaan om het aantal opleidingsplaatsen voor geneeskunde komende jaren structureel met 315 extra plekken te verhogen?

Op 13 oktober jl. heeft uw Kamer de kabinetsreactie met betrekking tot de initiële zorgopleidingen ontvangen. Hierin staat het voornemen van het kabinet om een behoedzame stap te nemen ten aanzien van de opleidingsplaatsen voor geneeskunde en de verlaging naar aanleiding van het vorige advies terug te draaien. Concreet betekent dit een uitbreiding van het aantal opleidingsplekken Geneeskunde met +66 naar 3.050 plaatsen. Hiervoor zijn additionele middelen nodig (€ 18,6 miljoen structureel). De dekking wordt voor de helft gevonden binnen de begroting van OCW (onderwijsdeel wo-bekostiging) en voor de andere helft éénmalig op de begroting van VWS (binnen het budget voor de beschikbaarheidsbijdrage). Dit is onder voorbehoud van akkoord van uw Kamer.

Deze forse afwijking ten opzichte van eerdere ramingen is ontstaan omdat de huidige raming van het Capaciteitsorgaan voor het eerst niet alleen kijkt naar hoeveel geneeskundestudenten nodig zijn om een medische vervolgopleiding te doen, maar ook naar de behoefte aan de inzet van basisartsen in de praktijk die door de jaren heen is ontstaan. De afgelopen jaren zijn basisartsen namelijk steeds meer als ‘arts niet in opleiding’ (anios) ingezet voor de uitvoering van artsenwerk in de diverse geneeskundig specialismen.

De adviezen van het Capaciteitsorgaan voor de initiële zorgopleidingen brengen naast een inhoudelijke en beleidsmatige weging, vaak ook een financieel vraagstuk met zich mee. Om te zorgen dat dit proces naar de toekomst toe binnen de reguliere budgettaire besluitvorming past, wordt samen met het ministerie van VWS in de periode richting het volgende advies gewerkt aan een verkenning naar de systematiek rondom de timing van het Capaciteitsplan.

176
Hoe verhoudt de bijdrage voor het aantal ingeschrevenen en het aantal verleende graden zich tot de 315 extra basisopleidingsplaatsen geneeskunde die het Capaciteitsorgaan adviseert?

Het ministerie van OCW bekostigt op dit moment 2.984 opleidingsplaatsen voor de initiële opleiding Geneeskunde. Het Capaciteitsorgaan adviseert vanwege onder andere vervangingsvraag en demografische groei het maximale aantal op te leiden basisartsen vast te stellen op 3.330. Dit aantal is fors hoger (+346) dan het huidige aantal opleidingsplaatsen. Ook ligt dit aantal fors hoger (+480) dan eerdere adviezen van het Capaciteitsorgaan, waar het advies al geruime tijd op maximaal 2.850 opleidingsplaatsen lag. Naar aanleiding van de eerdere adviezen was juist besloten om het aantal opleidingsplaatsen Geneeskunde vanaf collegejaar 2024-2025 te verlagen (-66) van 3.050

naar 2.984 plaatsen. De reden van de grote afwijking van de raming t.o.v. de vorige wordt toegelicht in het antwoord op vraag 175.

177
Hoe draagt de rijksbijdrage bij aan de beweging die het kabinet wil maken van zorg naar meer gezondheid? Deze transitie veronderstelt een goede beschikbaarheid van artsen buiten het ziekenhuis; hoeveel van de studenten geneeskunde die met de rijksbijdrage uit artikel 7 worden opgeleid, gaan na hun opleiding buiten het ziekenhuis werken? Correspondeert dat met wat het Capaciteitsorgaan adviseert? Welke gegevens heeft de minister daarover?

De initiële opleiding Geneeskunde is een algemene opleiding tot basisarts. Het ministerie van OCW stelt een lumpsum beschikbaar en heeft niet de mogelijkheid te sturen op het curriculum van deze opleiding.

Uit het advies van het Capaciteitsorgaan van december 2025 blijkt dat van de basisartsen in Nederland drie vijfde werkzaam is in ziekenhuizen, umc’s en ggz-instellingen (cluster 2). In de sociale geneeskunde (cluster 3) werkt ongeveer 16% en eveneens 16% werkt in de huisartsgeneeskunde, ouderengeneeskunde, verstandelijk gehandicaptenzorg en verslavingsgeneeskunde (cluster 1).

178
Klopt het dat de rijksbijdrage als lumpsum aan de universiteiten wordt uitgekeerd? Welke mogelijkheden heeft de minister om te sturen op hoe de rijksbijdrage wordt besteed aan de basisopleiding geneeskunde, zodat die voldoende voorsorteert op de vervolgopleidingen tot gespecialiseerde arts buiten het ziekenhuis?

Het klopt inderdaad dat de rijksbijdrage als lumpsum aan de universiteiten wordt uitgekeerd. Dat betekent dat het ministerie van OCW de specifieke besteding van de lumpsummiddelen door universiteiten niet (juridisch) kan afdwingen. Wel worden met de instellingsbesturen, op basis van het advies van het Capaciteitsorgaan, afspraken gemaakt over hoeveel studenten worden opgeleid. Voor deze aantallen melden de instellingen zelf een numerus fixus aan omdat de belangstelling voor deze opleidingen veelal vele malen groter is dan het aantal plaatsen. Bij een uitbreiding van het aantal plaatsen worden voor deze dure initiële zorgopleidingen door het ministerie van OCW naast de variabele (top)bekostiging per student en diploma tevens extra middelen beschikbaar gesteld in de vaste voet van de betrokken instellingen.

179
Kan de regering een gedetailleerd overzicht geven van het actuele aantal internationale studenten (opgesplitst naar EER[36]- en niet-EER-herkomst), zowel in absolute aantallen als in percentages van de totale studentenpopulatie, gespecificeerd per onderwijsinstelling én per afzonderlijke opleiding (bachelor en master) in het hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs?

In onderstaande tabellen zijn de aantallen en percentages internationale studenten weergegeven voor het hbo en het wo weergegeven per instelling en per studiefase. De gevraagde gegevens worden hieronder niet gespecificeerd per opleiding en per instelling vanwege praktische overwegingen en de beperkte studentenaantallen op opleidingsniveau.

Wo*	Studiefase	EER-studenten	niet-EER-studenten	% EER-studenten	% niet-EER-studenten
Erasmus Universiteit Rotterdam	ba	3705	1703	20%	9%
Erasmus Universiteit Rotterdam	ma	2369	841	22%	8%
Hanzehogeschool Groningen	ma	39	41	40%	42%
Hogeschool van Amsterdam	ma	46	5	79%	9%
Protestantse Theologische Universiteit	ba	0	0	0%	0%
Protestantse Theologische Universiteit	ma	<5	8	---	7%
Radboud Universiteit Nijmegen	ba	1239	308	8%	2%
Radboud Universiteit Nijmegen	ma	767	318	9%	4%
Rijksuniversiteit Groningen	ba	4791	1032	22%	5%
Rijksuniversiteit Groningen	ma	2065	669	20%	7%
Technische Universiteit Delft	ba	2048	559	16%	4%
Technische Universiteit Delft	ma	3126	1811	24%	14%
Technische Universiteit Eindhoven	ba	2933	1358	34%	16%
Technische Universiteit Eindhoven	ma	738	837	14%	16%
Theologische Universiteit Apeldoorn	ba	0	0	0%	0%
Theologische Universiteit Apeldoorn	ma	0	0	0%	0%
Theologische Universiteit Utrecht	ba	0	0	0%	0%
Theologische Universiteit Utrecht	ma	<5	9	---	13%
Tilburg University	ba	2232	814	19%	7%
Tilburg University	ma	992	543	15%	8%
Universiteit Leiden	ba	3314	765	16%	4%
Universiteit Leiden	ma	2295	981	19%	8%
Universiteit Maastricht	ba	9258	1023	59%	7%
Universiteit Maastricht	ma	3022	517	45%	8%
Universiteit Twente	ba	1816	879	27%	13%
Universiteit Twente	ma	806	436	19%	10%
Universiteit Utrecht	ba	1974	745	8%	3%
Universiteit Utrecht	ma	2144	782	17%	6%
Universiteit van Amsterdam	ba	6576	3766	24%	14%
Universiteit van Amsterdam	ma	3621	1677	23%	11%
Universiteit voor Humanistiek	ba	<5	0	---	0%
Universiteit voor Humanistiek	ma	<5	0	---	0%
Vrije Universiteit Amsterdam	ba	2534	923	14%	5%
Vrije Universiteit Amsterdam	ma	1850	933	15%	7%
Wageningen University	ba	311	215	6%	4%
Wageningen University	ma	1379	1178	21%	18%

* Exclusief inschrijvingen voor een wo bachelor of wo master inschrijving bij hogescholen.

[36] EER: Europese Economische Ruimte

hbo	Studiefase	EER-studenten	niet-EER-studenten	% EER-studenten	% niet-EER-studenten
Aeres Hogeschool	ad	<5	0	---	0%
Aeres Hogeschool	ba	49	32	2%	1%
Aeres Hogeschool	ma	18	14	17%	13%
Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	ad	30	24	33%	26%
Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	ba	415	123	17%	5%
Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	ma	281	150	36%	19%
ArtEZ	ad	0	0	0%	0%
ArtEZ	ba	412	161	15%	6%
ArtEZ	ma	139	71	36%	18%
Avans Hogeschool	ad	26	14	1%	0%
Avans Hogeschool	ba	641	173	3%	1%
Avans Hogeschool	ma	22	29	21%	28%
Breda University of Applied Sciences	ad	<5	0	---	0%
Breda University of Applied Sciences	ba	1337	260	22%	4%
Breda University of Applied Sciences	ma	87	33	38%	15%
Christelijke Hogeschool Ede	ad	<5	<5	---	---
Christelijke Hogeschool Ede	ba	12	<5	0%	---
Christelijke Hogeschool Ede	ma	<5	<5	---	---
Christelijke Hogeschool Windesheim	ad	24	18	1%	1%
Christelijke Hogeschool Windesheim	ba	219	107	1%	0%
Christelijke Hogeschool Windesheim	ma	19	<5	5%	---
Codarts, Hogeschool voor de Kunsten	ba	348	42	45%	5%
Codarts, Hogeschool voor de Kunsten	ma	129	27	66%	14%
De Haagse Hogeschool	ad	19	<5	4%	---
De Haagse Hogeschool	ba	2959	1234	13%	5%
De Haagse Hogeschool	ma	16	11	10%	7%
Design Academy Eindhoven	ba	290	134	50%	23%
Design Academy Eindhoven	ma	129	68	61%	32%
Driestar educatief	ad	<5	0	---	0%
Driestar educatief	ba	<5	<5	---	---
Driestar educatief	ma	0	0	0%	0%
Fontys Hogeschool	ad	26	6	2%	0%
Fontys Hogeschool	ba	4602	895	13%	3%
Fontys Hogeschool	ma	747	135	31%	6%
Gerrit Rietveld Academie	ba	378	102	52%	14%
Gerrit Rietveld Academie	ma	100	24	65%	16%
Hanzehogeschool Groningen	ad	5	0	1%	0%
Hanzehogeschool Groningen	ba	2090	627	9%	3%
Hanzehogeschool Groningen	ma	125	183	12%	18%
HAS green academy	ad	<5	0	---	0%
HAS green academy	ba	59	64	2%	2%
Hogeschool der Kunsten Den Haag	ba	715	166	55%	13%
Hogeschool der Kunsten Den Haag	ma	241	88	60%	22%
Hogeschool Inholland	ad	17	10	1%	1%
Hogeschool Inholland	ba	907	523	4%	2%
Hogeschool Inholland	ma	<5	0	---	0%
Hogeschool IPABO Amsterdam Alkmaar	ad	7	<5	2%	---
Hogeschool IPABO Amsterdam Alkmaar	ba	7	<5	1%	---
Hogeschool KPZ	ad	0	0	0%	0%
Hogeschool KPZ	ba	<5	<5	---	---

Hogeschool Leiden	ad	0	<5	0%	---
Hogeschool Leiden	ba	137	52	1%	0%
Hogeschool Leiden	ma	<5	0	---	0%
Hogeschool Rotterdam	ad	78	44	2%	1%
Hogeschool Rotterdam	ba	1962	683	6%	2%
Hogeschool Rotterdam	ma	216	205	17%	17%
Hogeschool Thomas More	ba	<5	<5	---	---
Hogeschool Utrecht	ad	9	26	0%	1%
Hogeschool Utrecht	ba	967	589	3%	2%
Hogeschool Utrecht	ma	191	82	7%	3%
Hogeschool van Amsterdam	ad	19	15	2%	1%
Hogeschool van Amsterdam	ba	1515	753	4%	2%
Hogeschool van Amsterdam	ma	73	42	8%	5%
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	ad	11	9	1%	1%
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	ba	1081	885	4%	3%
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	ma	73	81	6%	7%
Hogeschool Van Hall Larenstein	ad	<5	0	---	0%
Hogeschool Van Hall Larenstein	ba	268	59	7%	1%
Hogeschool Van Hall Larenstein	ma	<5	0	---	0%
Hogeschool Viaa	ad	<5	0	---	0%
Hogeschool Viaa	ba	9	<5	0%	---
Hogeschool Viaa	ma	<5	0	---	0%
Hogeschool voor de Kunsten Utrecht	ad	<5	0	---	0%
Hogeschool voor de Kunsten Utrecht	ba	144	54	4%	1%
Hogeschool voor de Kunsten Utrecht	ma	100	42	32%	13%
Hotelschool The Hague	ba	520	44	22%	2%
Hotelschool The Hague	ma	16	5	64%	20%
HZ University of Applied Sciences	ad	12	6	2%	1%
HZ University of Applied Sciences	ba	625	163	15%	4%
HZ University of Applied Sciences	ma	<5	5	---	36%
Iselinge Hogeschool	ad	0	0	0%	0%
Iselinge Hogeschool	ba	<5	0	---	0%
Marnix Academie	ad	0	0	0%	0%
Marnix Academie	ba	<5	<5	---	---
Marnix Academie	ma	<5	0	---	0%
NHL Stenden Hogeschool	ad	19	13	1%	1%
NHL Stenden Hogeschool	ba	2425	581	13%	3%
NHL Stenden Hogeschool	ma	125	72	19%	11%
Pedagogische Hogeschool De Kempel	ba	<5	0	---	0%
Saxion Hogeschool	ad	19	23	1%	2%
Saxion Hogeschool	ba	1758	647	8%	3%
Saxion Hogeschool	ma	12	31	4%	11%
Zuyd Hogeschool	ad	12	0	2%	0%
Zuyd Hogeschool	ba	1165	208	9%	2%
Zuyd Hogeschool	ma	153	35	39%	9%

180
Hoe rijmt de regering de ambitie bij ‘versterking samenwerking binnen Europa’ om ICB[37] als ‘soft power’ om de ‘harde power’ te ondersteunen, met de afname van middelen voor ICB van het vorige kabinet, zonder daar nu eventueel samen met de minister van Buitenlandse Zaken, middelen voor beschikbaar te stellen?

Het Internationaal Cultuurbeleid (ICB) blijft een essentiële pijler voor de versterking van onze diplomatieke positie en samenwerking binnen Europa. Ondanks de afname van de middelen voor het ICB blijven we

[37] ICB: internationaal cultuurbeleid

inzetten op een maximale impact ervan door gerichtere samenwerking met Europese partners, betere benutting van bestaande culturele en diplomatieke netwerken, en versterking van samenwerking met lokale culturele organisaties.
Ook belangrijk te melden in dit verband is dat cultuur niet slechts een instrument is voor politieke of veiligheidsdoelen, maar ook zelfstandige waarde heeft door wederzijds begrip te bevorderen en (artistieke) vrijheid wereldwijd te versterken. Juist deze intrinsieke kracht maakt cultuur ook diplomatiek betekenisvol.

181
Op welke wijze wordt er concreet in deze begroting omgegaan met de € 310 miljoen aan nabetaling, dat de schoolbesturen in het po te weinig bekostiging hadden ontvangen?

In deze begroting is € 310 miljoen van 2027 naar 2026 geschoven en op het budget ‘bekostiging po-instellingen’ op begrotingsartikel 1 geboekt. Vanaf dit budget zijn de nabetalingen aan de schoolbesturen verstrekt.

182
Gaat de nabetaling van € 310 miljoen ten koste van het gereserveerde bedrag in deze begroting voor professionalisering van schoolteams?

Deze nabetaling is verwerkt in de gereserveerde bedragen voor randvoorwaarden onderwijs en professionalisering van onderwijspersoneel op teamniveau. Daarom is er in 2027 een kleiner bedrag beschikbaar voor het opstarten van enkele randvoorwaarden, en vanaf 2028 het volledige bedrag. Tabel 3 van de begroting laat zien hoe deze middelen verwerkt zijn.

183
Hoeveel studenten ontvingen in 2025 een basisbeurs, uitgesplitst naar mbo, hbo en wo en naar thuiswonend en uitwonend? Wat waren de totale uitgaven aan de basisbeurs voor elk van deze zes groepen?

In de onderstaande tabel staan de uitgaven en de aantallen voor 2025 onderverdeeld naar deze zes groepen. Studenten in het bol niveau 1 en 2 krijgen de basisbeurs verstrekt in de vorm van een gift. Studenten in het bol niveau 3 en 4, en studenten in het hbo en het wo hebben recht op een basisbeurs onder het prestatiebeursregime.

		Totaal	Totaal uitgaven basisbeurs (gift en prestatiebeurs) x € 1.000
Bol	Thuiswonend	154.092	191.837
	Uitwonend	26.689	112.384
Hbo	Thuiswonend	188.448	278.088
	Uitwonend	79.358	297.567
Wo	Thuiswonend	66.707	98.369
	Uitwonend	103.770	376.511

184
Hoeveel studenten ontvingen in 2025 een aanvullende beurs, uitgesplitst naar mbo, hbo en wo?

Zoals te zien is in het jaarverslag OCW 2025 ontvingen in 2025 90.591 bol-studenten, 130.262 hbo-studenten en 59.413 wo-studenten een aanvullende beurs.

185
Wat zijn de gevolgen van de nieuwe rentestand voor studieleningen, wat is het gemiddelde leenbedrag, welke budgettaire effecten hebben de toekomstige fluctuaties van de studierente op de OCW-begrotingen, welke effecten heeft de huidige renteverhoging op de kosten van het voorgenomen renteplafond en hoeveel budget is momenteel gereserveerd voor het renteplafond?

Niet alle (oud-)studenten krijgen een rentebijstelling in 2027. De rentepercentages 2027 gaan gelden voor alle huidige studenten en voor oud-studenten voor wie komend jaar een nieuwe rentevasteperiode van vijf jaar begint. Het gaat in dit geval dan om oud-studenten die in 2026 voor het laatst studiefinanciering hebben gebruikt) of oud-studenten voor wie de rentevasteperiode begon in 2022, 2017, 2012, etc.

Voor huidige studenten betekent de hogere rente dat hun schuld in omvang toeneemt. Dit heeft voor hen echter nog geen directe financiële gevolgen, omdat zij nog niet aflossen. Voor oud-studenten, die per 2027 voor vijf jaar een nieuw rentepercentage krijgen, betekent het nieuwe rentepercentage dat zij maandelijks een hoger termijnbedrag moeten betalen. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat DUO een sociaal terugbetaalregime hanteert voor het innen van de studieleningen. Zo wordt er voor het bedrag dat oud-studenten moeten aflossen rekening gehouden met hun inkomen en draagkracht en wordt op het einde van de aflossingsperiode (van 15 of 35 jaar) een eventueel resterende schuld kwijtgescholden.

In onderstaande tabel zijn de gemiddelde leenbedragen per maand opgenomen. Deze cijfers zijn afkomstig uit het trendrapport hoger onderwijs 2026. In de gemiddelden zijn alle studenten meegenomen die minimaal 1 maand gebruik hebben gemaakt van de betreffende leenvoorzieningen. Studenten die niet lenen zijn dus buiten beschouwing gelaten.

(Zie tabel onderstaand)

Jaarlijks wordt in het voorjaar de raming van de rente-inkomsten op studieleningen bijgesteld. Dit gebeurt op basis van de actuele verwachtingen van het CPB over de langetermijnrente en de laatste inzichten over de ontwikkeling van het leengedrag van studenten en de hoeveelheid (extra) aflossingen door oud-studenten. Wanneer de langetermijnrente van het CPB van jaar tot jaar sterk varieert, kan dit leiden tot grotere schommelingen in de bijstellingen van de rente-ontvangsten.

Voor het renteplafond dat is opgenomen in het coalitieakkoord staat structureel € 40 miljoen gereserveerd. De kosten van het renteplafond zijn sterk afhankelijk van meerdere factoren, zoals hierboven is toegelicht. Uw Kamer wordt voor de begrotingsbehandeling in een aparte Kamerbrief geïnformeerd over deze maatregel.

Tabel: gemiddelde leenbedragen per startcohort per maand.

Per startcohort*	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24	24/25
Gemiddelde rentedragende lening mbo	€ 247	€ 256	€ 256	€ 259	€ 270	€ 296
Gemiddelde rentedragende lening hbo en wo	€ 525	€ 531	€ 556	€ 527	€ 441	€ 487
gemiddelde collegegeldkrediet	€ 140	€ 139	€ 72	€ 126	€ 136	€ 158

**startcohort: dit is de groep leerlingen of studenten die op hetzelfde moment (in hetzelfde schooljaar of instroommoment) aan een bepaalde opleiding of leerjaar begint.*

186
Welk deel van de gereserveerde € 364,4 miljoen voor de wetenschappelijke infrastructuur is bedoeld voor de aankoop of bouw van onderzoeksapparatuur en welk deel gereserveerd is voor de structurele kosten voor exploitatie, beheer- en energie gedurende de levensduur van deze voorzieningen?

Het kabinet-Jetten investeert incidenteel € 210 miljoen en structureel € 54 miljoen extra in onderzoeksinfrastructuur. In de beleidsbrief *Nadere uitwerking investeringen onderzoek en wetenschap* is aangegeven dat deze middelen bestemd zijn voor lidmaatschappen van internationale onderzoeksinfrastructuur, digitale infrastructuur voor onderzoek en wetenschap en de Einstein Telescope. Op dit moment werken NWO, SURF en de betrokken stakeholders aan de uitwerking van de uitvoering van deze extra middelen. De verdeling van de middelen over enerzijds de aankoop of bouw van onderzoeksinfrastructuur en anderzijds voor exploitatie, beheer- en energie verschilt per infrastructuur. Deze verdeling kan per jaar verschillend zijn. De gevraagde uitsplitsing is niet beschikbaar, maar in de uitwerking is rekening gehouden met de kosten tijdens de levensduur van deze voorzieningen.

187
In hoeverre wordt van universiteiten en NWO-instituten een eigen bijdrage in de exploitatiekosten verwacht, en zo ja, kunnen zij dit opbrengen?

Universiteiten ontvangen van OCW een bestedingsvrije rijksbijdrage voor hun wettelijke taken en exploitatie. Ook ontvangen universiteiten inkomsten vanuit collegegelden en subsidies, bijvoorbeeld van NWO en van de EU. De NWO-instituten ontvangen subsidie van NWO voor het doen van wetenschappelijk onderzoek. Deze rijksbijdrage, collegegeld en subsidies zijn de belangrijkste en vaak enige inkomstenbron voor universiteiten en de NWO-instituten. Daarom kan van hen geen eigen bijdrage uit andere middelen worden verwacht in de exploitatiekosten.

188
In hoeverre heeft de minister politieke invloed op benoemingen bij de Raad voor Cultuur, de cultuurfondsen en andere cultuurbenoemingen en in hoeverre verlopen zulke benoemingen via een of andere onafhankelijke commissie die één of meer kandidaten voorleggen met een bindende voordracht?

Het belangrijkste uitgangspunt bij benoemingen is dat deze volgens een zorgvuldig en transparant proces verlopen, op basis van deskundigheid. Hierbij wordt de artistieke vrijheid en onafhankelijkheid van instellingen geborgd. De minister heeft geen rol bij benoemingen van bestuursleden van culturele organisaties, tenzij de bevoegdheid hiertoe expliciet volgt uit wet- en regelgeving. Voor benoemingen van leden van de Raad voor Cultuur vraagt de minister, conform de ‘beleidsregels benoemingen Raad voor Cultuur, een onafhankelijke benoemingenadviescommissie advies uit

te brengen over de voordracht aan de Koning. Bij de rijkscultuurfondsen vinden benoemingen plaats door de minister op voordracht van de Raad van Toezicht van de desbetreffende organisatie. In specifieke gevallen, zoals bij rijksmusea, is in statutaire bepalingen opgenomen dat de minister wordt gehoord over een voorgenomen benoeming.

189
Hoe zorgt de minister ervoor dat ook kunst- en cultuureducatie in beeld blijven waar de minister scholen meer zekerheid wil geven door middelen structureel beschikbaar te stellen en tegelijkertijd meer samenhang in het onderwijs wil stimuleren?

In het funderend onderwijs heeft cultuuronderwijs een structurele plek binnen het curriculum. Scholen ontvangen via de reguliere bekostiging structureel middelen om hun onderwijs te bekostigen, daaronder valt ook cultuuronderwijs. Scholen hebben bestedingsvrijheid bij de inzet van deze middelen. Daarmee is cultuuronderwijs niet alleen afhankelijk van projectsubsidies. Daarnaast worden via de cultuurbegroting extra middelen ter beschikking gesteld om cultuureducatie te bevorderen, onder andere via het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK). Dit programma wordt uitgevoerd door het Fonds voor Cultuurparticipatie. Binnen CmK wordt sinds 2013 gewerkt aan een stevige samenwerking tussen scholen, culturele instellingen en overheden. Het ministerie van OCW zet zich ervoor in om deze samenwerking tussen cultuur en onderwijs vanaf 2029 eenvoudiger en duurzamer te organiseren.

Met de geactualiseerde kerndoelen voor kunst en cultuur wordt bovendien duidelijker vastgelegd wat leerlingen binnen dit leergebied moeten kennen, kunnen en ervaren. Daarbij is ruimte voor scholen om verbindingen te leggen tussen kunst en cultuur en andere leergebieden.

190
Hoe kan de minister de cultuursector versterken, gezien het feit dat de middelen voor de culturele en creatieve sector in de begroting ‘verdampen’ doordat na correctie voor inflatie het budget krimpt met ongeveer 0,9%?

Eventuele dalingen of stijgingen van de uitgaven kunnen bijvoorbeeld het gevolg zijn van het aflopen van tijdelijke middelen, eerdere kortingen of kasschuiven. De stijgende lonen en prijzen hebben daarnaast ook invloed op het beschikbare budget en zetten de financiële positie van culturele instellingen en makers onder druk. Het kabinet compenseert dit door zo mogelijk jaarlijks loon- en prijsbijstelling uit te keren. Bij Voorjaarsnota 2026 heeft het kabinet besloten een deel van de prijsbijstelling tranche 2026 vanaf 2028 niet uit te keren, maar in te zetten voor rijksbrede problematiek. Dit raakt ook de cultuurbegroting. De totale uitgaven aan cultuur bedragen in 2027 en de jaren daarna rond de € 1,5 miljard. Binnen de beschikbare middelen om de sector toekomstbestendiger te maken, zetten wij onder andere in op meerjarige zekerheid, eenvoudiger financiering, minder regeldruk en een toegankelijker cultuurbestel.

191
Kan de regering de aangekondigde extensivering bij het budget voor de stelseltaken van openbare bibliotheekvoorzieningen vanaf 2028

uitsplitsen per jaar en specificeren wat hiervan de impact is op de KB[38], nationale bibliotheek en haar taken in het veld van de openbare bibliotheken?

De extensivering die bij Voorjaarsnota 2026 is doorgevoerd zit in de reeks bedragen die voor de KB beschikbaar zijn ten behoeve van de digitale openbare bibliotheek. Hiervoor is in 2026 € 20,4 miljoen beschikbaar, in 2027 € 16,3 miljoen, in 2028 € 16,1 miljoen, en vanaf 2029 structureel € 17,1 miljoen per jaar. De KB is een zelfstandig bestuursorgaan en bepaalt zelf en in overleg met het ministerie van OCW waar in de komende jaren minder geld naartoe zal gaan. Dit proces loopt nog en de KB heeft de ruimte om daarbij ook activiteiten in het kader van andere (wettelijke) taken voor het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen tegen het licht te houden.

192
Waarom wordt de structurele bijdrage van OCW aan het Nationaal Archief tussen 2025 en 2031 met ongeveer € 20,5 miljoen verlaagd, terwijl het Nationaal Archief tegelijkertijd extra wettelijke taken krijgt door de nieuwe Archiefwet?

Er is geen sprake van een verlaging van de structurele bijdrage van OCW aan het Nationaal Archief met € 20,5 miljoen. De bijdrage aan het Nationaal Archief is in de afgelopen jaren hoger geweest als gevolg van tijdelijke gelden voor o.a. de WaU en de tijdelijke voorziening voor het raadplegen van het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) die in de komende jaren aflopen. Als gevolg daarvan keert de begroting weer terug naar het niveau van daarvoor, op het effect van het doorvoeren van enkele kleinere taakstellingen, zoals onder andere de efficiencytaakstelling van het kabinet Schoof, na. Voor de taken uit de Archiefwet 2026 zijn via de Voorjaarsnota van 2026 structureel € 7,3 miljoen extra middelen beschikbaar gesteld

193
Kunnen scholen binnen hun structurele bekostiging, ook ruimte krijgen voor vakoverstijgende kunst- en cultuureducatie (bijvoorbeeld in verbinding met taal, burgerschap en digitale geletterdheid/mediawijsheid)?

Naast dat kunst en cultuur binnen het curriculum een zelfstandige waarde hebben, kunnen ze bijdragen aan taalontwikkeling, rekenen, burgerschap, digitale geletterdheid. De actualisatie van de kerndoelen biedt ruimte aan scholen om verschillende vakken en leergebieden in samenhang aan te bieden. Cultuuronderwijs kan daarbij bij uitstek bijdragen aan de ontwikkeling van creativiteit en artistieke vaardigheden én aan het versterken van basisvaardigheden. Scholen hebben binnen de structurele bekostiging de bestedingsvrijheid om middelen in te zetten voor vakoverstijgende kunst- en cultuureducatie.

[38] KB: Koninklijke Bibliotheek

194
Hoe verhouden de toename op de begroting van middelen voor cultuurbeoefening en de afname van middelen in het gemeente- en provinciefonds zich tot het voornemen van de minister om de samenwerking met medeoverheden in cultuurbeoefening ten behoeve van versterking van de culturele en creatieve sector te intensiveren?

Samen met gemeenten en provincies draagt het rijk de verantwoordelijkheid voor de publieke financiering van het culturele landschap. Als de financiële ruimte van gemeenten en provincies onder druk staat, kan dat gevolgen hebben voor culturele voorzieningen en de mogelijkheden om rijksbeleid gezamenlijk uit te voeren. Zoals ook aangekondigd in de kamerbrief ‘Visie op cultuur en cultuursubsidies vanaf 2029’, die op 9 oktober naar uw Kamer is verstuurd, zal het ministerie samen met medebestuurders verkennen of er verbeteringen kunnen worden aangebracht in de samenwerking en verantwoordelijkheidsverdeling. Voor cultuurbeoefening wordt op dit moment ook via de Bestuurlijke Afspraken Cultuurbeoefening 2025-2028 met de medeoverheden samengewerkt op cultuurbeoefening. Betere toegankelijkheid voor cultuur- en erfgoedbeoefenaars en eenduidiger beleid voor ondersteuners en aanbieders staat daarbij centraal. Op dit moment zijn gesprekken gaande om de samenwerking met provincies en gemeenten verder te versterken, via een vervolg op de Bestuurlijke Afspraken Cultuurbeoefening voor 2029 en verder. De Kamer zal hier eind 2028 over worden geïnformeerd.

195
Hoe verklaart de regering dat in de Voorjaarsnota nog een extensivering viel te lezen op het budget voor de (digitale) stelseltaken van de KB, maar nu in de begroting voor 2027 van OCW opvalt dat het budget voor de stelseltaken van openbare bibliotheekvoorzieningen vanaf 2028 omhoog schiet, maar in de jaren erna weer afneemt?

Voor stelseltaken openbare bibliotheekvoorzieningen staat in 2027 een bedrag van € 38,4 miljoen in de begroting en in 2028 € 100,8 miljoen. Dit bedrag loopt daarna heel langzaam iets af.
De verklaring voor de plotse toename van middelen in 2028 is dat de structurele aanvullende middelen voor de financiering van de zorgplicht van gemeenten vanaf dat jaar nog op de OCW-begroting staan. Dit bedrag van circa € 60 miljoen per jaar is voor 2027 al aan het ministerie van BZK overgemaakt zodat het via het gemeentefonds beschikbaar kan komen voor de financiering van de gemeentelijke zorgplicht. Voor de jaren erna staat het bedrag nog op de OCW-begroting, maar het is en blijft bestemd voor de financiering van de zorgplicht. Omdat het budget al is bestemd, is er geen financiële ruimte om de extensivering op het KB-budget mee te compenseren; die extensivering blijft staan.

Het beschikbare bedrag loopt vanaf 2029 geleidelijk af, onder andere door de korting op de prijsbijstellingen (indexaties) in de komende jaren. Dit heeft effect op de begrotingen van verschillende onder het ministerie van OCW ressorterende zelfstandige bestuursorganen, waaronder de KB.

196
Is het kabinet bereid om kunst, cultuur, erfgoed en creativiteit in te zetten als basisvaardigheid, zoals Maak meer ruimte voor creativiteit en Meer Muziek in de Klas c.s. voorstellen, nu onderzoek uitwijst dat ook de vaardigheden lezen en rekenen kunnen worden gestimuleerd met investeringen in kunst en cultuur?

Kunst en cultuureducatie maken onderdeel uit van het wettelijke curriculum voor het funderend onderwijs. Met de geactualiseerde kerndoelen voor kunst en cultuur wordt concreter vastgelegd wat leerlingen op dit terrein moeten kennen, kunnen en ervaren. Deze kerndoelen treden de komende jaren in werking. Er zijn leergebieden als basisvaardigheden aangemerkt: taal, rekenen, burgerschap en digitale geletterdheid. De prioriteit die aan deze vaardigheden wordt gegeven, hangt mede samen met de noodzaak om de beheersing ervan bij leerlingen te verbeteren, ook om zich in het leven en (vervolg)onderwijs te kunnen redden en is geen oordeel over de waarde van andere onderdelen van het onderwijs.
Wel kan cultuureducatie bijdragen aan het versterken van de basisvaardigheden, bijvoorbeeld doordat een creatieve context wordt verbonden aan vakken als taal, rekenen, burgerschap en digitale geletterdheid. Juist creativiteit, verbeeldingskracht en kritisch denken zijn belangrijke onderdelen van de brede ontwikkeling van kinderen.

197
Kan een overzicht gegeven worden van het juridisch verplichte deel en het beleidsmatig gereserveerde deel waar nog geen verplichting voor is aangegaan voor zowel het kopje 'Opdrachten' als 'Bijdrage aan medeoverheden' inclusief bedragen?

In de tabel hieronder zijn de bedragen per onderwerp, uit artikel 14, vermeld. Dat iets nog niet juridisch verplicht is, betekent niet dat het budget niet nodig is. Bijvoorbeeld onderzoeken en andere incidentele opdrachten worden vaak pas in de loop van het begrotingsjaar verplicht.

Begrotingsjaar 2027	**bedragen**
	(€ 1.000)*
1) Opdrachten	
Juridisch verplicht:	
Uitvoering rijksdienst (RCE)	17.945
CIIIC, RVO	8.038
Cultuurkaarten vo en mbo	7.544
Restitutie (WO2 en koloniaal)	1.383
ICT en juridische kosten	600
Onderzoek	237
Diverse opdrachten	908
Beleidsmatig verplicht:	
Uitvoering rijksdienst (RCE)	2.656
Onderzoek	1.893
Diverse opdrachten	1.537
Totaal budget Ontwerpbegroting	**42.741**
2) Bijdragen aan medeoverheden	
Juridisch verplicht:	
Cultuurcoach Caribisch NL	501
Bibliotheken Caribisch NL	206
Beleidsmatig verplicht:	
Bijdragen aan bibliotheken	627
Nader te bepalen bijdragen	123
Totaal budget Ontwerpbegroting	**1.457**

198
Welke perspectieven ziet de minister voor een Gelders Museum met een centrale tentoonstelling over de Gelderse historie, nu de afgelopen jaren al € 5 miljoen werd opzijgezet door de Gelderse politiek, maar er nóg eens € 2,6 miljoen euro nodig is om het museum klaar te maken voor publiek en er daarnaast is jaarlijks 268.000 euro aan subsidie nodig is om het museum in de benen te kunnen houden?

Conform het algemeen kader interbestuurlijk verhoudingen cultuur dragen het Rijk, provincies en gemeenten elk een verantwoordelijkheid om het beheer van de eigen collectie te financieren. Het Rijk financiert daarnaast via het Mondriaan Fonds activiteiten in het museale veld. Het Gelders Museum kan een aanvraag indienen bij openstaande regelingen van het Mondriaan Fonds en andere fondsen voor de (aanvullende) financiering van hun activiteiten.

199
In hoeverre bestaat er in Nederland een samenhangende keten voor culturele talentontwikkeling vanuit het onderwijs naar centra voor de kunsten met het ook op de kunstvakdisciplines?

Het leergebied Kunst en cultuur is erop gericht dat alle leerlingen via het onderwijs kennismaken met kunst en erfgoed. We stimuleren dit met programma's zoals Cultuureducatie met Kwaliteit. Daarnaast kan via de Brede Regeling Combinatiefuncties, onder andere door middel van cultuurcoaches, de verbinding tussen onderwijs, cultuur en buitenschools aanbod worden versterkt zodat leerlingen ook hun weg vinden naar culturele instellingen.
Het is de taak van scholen om leerlingen basiskennis en -vaardigheden mee te geven op het gebied van kunst en cultuur. Vervolgens is het vooral aan aanbieders van cultureel buitenschools aanbod en ouders/verzorgers en het kind zelf om deze kunstzinnige en culturele talentontwikkeling en participatie verder vorm te geven.

200
Waarom is versterking van culturele en creatieve sector niet opgenomen in de nationale talentontwikkeling van het kabinet[39]?

De Rijksbrede Talentstrategie zet in op verhoging van de productiviteit en het opleiden van mensen met oog op de opgaven voor de toekomstige welvaart van Nederland. Het is belangrijk keuzes te maken, omdat het kabinet verwacht dat talent in de toekomst schaars zal zijn. Er zijn opgaven geïdentificeerd die cruciaal zijn voor toekomstige welvaart, op het gebied van digitalisering en AI; energie, klimaat en netcongestie; veiligheid; en life sciences en biotechnologie. Deze zijn aangevuld met maatschappelijke sectoren die noodzakelijk zijn om aan die opgaven te

[39] OCWincijfers, *Nationale talentstrategie*, https://www.ocwincijfers.nl/begroten-en-verantwoorden/begrotingsjaren/begrotingsjaar-2027/iedereen-is-nodig/nationale-talentstrategie

kunnen voldoen: het (funderend) onderwijs, de kinderopvang, het sociaal domein, eerstelijnszorg, ouderenzorg en de woningbouw. Maar uiteraard spelen sterke culturele en creatieve sectoren daarnaast een belangrijke rol in digitalisering, AI en andere vormen van technologische innovatie. De Kamerbrief Industriebrief met Focus van het ministerie van EZ markeert dat de ontwerpkracht van de creatieve industrie randvoorwaardelijk is voor het verdienvermogen en de innovatiekracht van Nederland; creatieve bedrijven en ontwerpers leveren immers een bijdrage aan het toepassen en maatschappelijk betekenisvol maken daarvan.

201
Waarom is versterking van culturele en creatieve sector niet opgenomen in de OCW-brief over talentontwikkeling[40]?

Zie antwoord op vraag nummer 200.

202
Wat is de actuele stand van zaken bij de meerjarenplannen informatiehuishouding als onderdeel van de bedrijfsvoering van alle departementen zoals de Wet open overheid deze voorschrijft?

Het Programma Open Overheid was een belangrijke stimulans voor de uitvoering van deze meerjarenplannen. Eind 2026 loopt dit programma af, waarna de veranderopgave voor openbaarheid en informatiehuishouding wordt voortgezet vanuit de lijnorganisaties bij de departementen en dienstonderdelen. OCW heeft technische stappen voor het veiligstellen van berichtenapps, e-mailberichten en websites gerealiseerd en werkt nu zelf aan een borgingsplan dat toeziet op het continueren van de noodzakelijke vervolgstappen. Sturing en monitoring vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de CIO OCW op basis van rijksbrede indicatoren en periodieke rapportage aan de Bestuursraad. Het Programma Open Overheid zelf valt onder de bevoegdheid van het departement Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties: vragen over de bredere stand van zaken kunnen aan dat departement gericht worden.

203
Welke resultaten boekt het kabinet zoal bij duurzame samenwerking tussen scholen en culturele instellingen, opdat kinderen op school kunnen kennismaken met kunst, cultuur en erfgoed?

Binnen het landelijke programma Cultuureducatie met Kwaliteit werken culturele instellingen, basis- en middelbare scholen, gemeenten, provincies en andere partners sinds 2013 samen aan goed cultuuronderwijs voor alle kinderen in Nederland. Inmiddels doet meer dan 65% van alle basisscholen en 45% van alle vo-scholen mee aan het programma. Scholen die meedoen hebben vaker een vastgelegde visie op

[40] Kamerstuk 36 630 nr. 4

cultuuronderwijs en werken op structurelere basis samen met culturele instellingen.

204

In hoeverre blijken meerjarige (financiële) afspraken tussen culturele instellingen, scholen, ondersteunende organisaties en de gemeente een voorwaarde te vormen voor een sterke en toegankelijke infrastructuur voor cultuureducatie in een gemeente?

Met het landelijke programma Cultuureducatie met Kwaliteit is de afgelopen jaren een stevige infrastructuur voor cultuureducatie opgebouwd tussen het onderwijs, de cultuursector en lokale en regionale overheden. Een belangrijk onderdeel hiervan is de matchingconstructie, waarbij de gemeente of provincie het bedrag dat vanuit het ministerie van OCW beschikbaar wordt gesteld, matcht. Deze meerjarige financiële afspraak zorgt voor commitment op lokaal niveau en een gedeelde verantwoordelijkheid voor een stevige en toegankelijke infrastructuur voor cultuureducatie. Deze infrastructuur bestaat uit culturele instellingen (zogenoemde ‘penvoerders’) die op stedelijk of provinciaal niveau op hun beurt weer afspraken maken met scholen en culturele aanbieders over cultuureducatieve programma’s.

205
Waarom wordt voor alleen het jaar 2027 het bedrag voor cultuureducatie vanuit de cultuurbegroting overgeboekt naar de onderwijsbegroting? Hoe was de inzet voor cultuureducatie de afgelopen jaren geregeld?

De afgelopen jaren was de inzet voor cultuureducatie op dezelfde manier geregeld. Samen met partners uit het veld van cultuur, onderwijs en de medeoverheden, werken wij op dit moment aan een duurzaam en eenvoudiger aanpak voor cultuureducatie, met behoud van de kennis en samenwerkingsverbanden die de afgelopen jaren zijn opgebouwd. Op basis van de uitkomsten wordt een besluit genomen over de wijze van bekostiging. Uw Kamer wordt in de zomer van 2027 geïnformeerd over de nieuwe aanpak.

206
Wat is de stand van zaken ten aanzien van de nieuwe regeling cultuureducatie per 2029 en de vraag of dit via scholen of via culturele instellingen gefinancierd wordt?

Het ministerie van OCW investeert ook na 2028 in cultuureducatie en blijft zich inzetten voor het bevorderen van een inspirerende, creatieve en culturele leeromgeving voor kinderen en jongeren. Er wordt op dit moment samen met stakeholders verkend hoe de inzet op cultuureducatie duurzamer kan worden vormgegeven. Meerjarige afspraken met partners en de medeoverheden zijn daarbij belangrijk om continuïteit en gezamenlijk eigenaarschap te kunnen waarborgen. Dit biedt zekerheid voor scholen en culturele instellingen. De vraag of financiering in de

toekomst via scholen, instellingen of een combinatie loopt, staat daarbij nog open. Daarbij staan toegankelijkheid, uitvoerbaarheid, administratieve lastenverlichting en continuïteit voorop. Uw Kamer wordt in de zomer van 2027 geïnformeerd over de nieuwe aanpak.

207
Wordt bij de subsidie 'Verbreden inzet cultuur' ook cultuur als middel binnen het sociaal domein binnen meegenomen en zo ja, hoe?

Ja. Deze middelen zijn bestemd voor verschillende doelen, die ook raken aan het sociaal domein. Zo is € 3,2 miljoen bestemd voor de combinatiefunctionarissen cultuur (via VWS Sport & Bewegen). Zij verbinden cultuur in hun gemeente met andere sectoren en organisaties, waaronder het sociaal domein. Ook is er € 0,5 miljoen gereserveerd voor de combinatiefunctionarissen cultuur in Caribisch Nederland (via financieel instrument ‘bijdragen aan medeoverheden’). Deze onderwerpen waren beide geraamd onder Verbreden inzet cultuur, maar de middelen zijn daar in de begroting 2027 geen onderdeel meer van, omdat die worden ingezet via (en daarom zijn overgeboekt naar) het ministerie van VWS en het financiële instrument Bijdragen aan medeoverheden. Daarnaast is € 0,5 miljoen bestemd voor het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Tot slot wordt een klein deel van deze subsidie ingezet voor het stimuleren van de doelen en ambities uit de Bestuurlijke Afspraken Cultuurbeoefening. In deze afspraken wordt binnen ambitie 3, uit de Bestuurlijke Afspraken Cultuurbeoefening, ingezet op de verbinding van cultuur met maatschappelijke opgaven, waaronder het sociaal domein. In samenspraak met gemeenten en provincies wordt bekeken welke activiteiten in aanmerking komen voor subsidie.

208
Hoe zorgt de minister ervoor dat de stijgende kosten voor de instandhouding van monumenten en de financiële ondersteuning vanuit het Rijk niet te ver uit elkaar gaan lopen voor eigenaren van monumenten?

Met het toevoegen van uitgekeerde loon- en prijsbijstelling aan de subsidieregelingen voor instandhouding van rijksmonumenten kan het beschikbare budget in deze regelingen meegroeien met de inflatie. In 2026 is dit gebeurd voor zowel de Subsidieregeling instandhouding monumenten als de Woonhuisregeling.

209
Kan de minister in één overzicht aangeven hoeveel geld in 2027 en structureel vanuit zowel de onderwijsbegroting als de cultuurbegroting beschikbaar is voor samenwerking tussen scholen en bibliotheken en schoolbibliotheken, hoeveel scholen hiermee kunnen worden bereikt, hoeveel scholen nog niet worden bereikt en hoeveel geld hiervoor nodig is?

Vanuit de begroting van OCW is er in 2027 € 43 miljoen beschikbaar voor

de lokale samenwerking tussen scholen en bibliotheken. Hiervan is € 24 miljoen vanuit de cultuurbegroting beschikbaar voor bibliotheken en € 19 miljoen vanuit de onderwijsbegroting beschikbaar voor scholen. Vanaf 2028 is er structureel € 50 miljoen beschikbaar. Hiervan is de helft beschikbaar voor bibliotheken en de andere helft beschikbaar voor scholen.

Het geld voor de bibliotheken wordt toegekend in de vorm van een subsidie. Het geld voor de scholen wordt toegevoegd aan de structurele bekostiging voor verbetering van de prestaties op de basisvaardigheden. Scholen kunnen dit geld onder andere besteden aan een schoolbibliotheek. Vanuit de cultuurbegroting is er tot en met 2028 een bedrag beschikbaar van € 3,3 miljoen voor het programma Kunst van Lezen.

Uit onderzoek van Stichting Lezen (2025) blijkt dat 85% van de vo-scholen met voornamelijk havo- en vwo-leerlingen een mediatheek of schoolbibliotheek huisvesten en 72% van de scholen met voornamelijk vmbo-leerlingen. Krap een kwart van de mediatheken heeft een mediathecaris. Er is geen zicht op het exacte aantal po-scholen met een schoolbibliotheek. Wel weten we dat 65% van de po-scholen deelneemt aan het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school of vergelijkbare programma's.

Het is lastig in te schatten hoeveel geld er exact nodig is om alle scholen van een schoolbibliotheek te voorzien. Uit onderzoek van de KWINK groep (2023) komt naar voren dat de kosten voor de Bibliotheek op school voor het primair onderwijs € 150 miljoen per jaar bedragen en voor het voortgezet onderwijs ongeveer € 42 miljoen per jaar.

210
In hoeverre bestaat er regelgeving die makers in de culturele sector beschermt tegen uitholling van hun auteursrechten, intellectueel eigendom en rechtspositie door generatieve artificial intelligence en in hoeverre komt er regelgeving aan die hen zulke bescherming gaat bieden?

Allereerst willen we benadrukken dat we de legitieme zorgen van de makers in de culturele sector serieus nemen. Veel AI-modellen zijn getraind op miljoenen afbeeldingen, teksten en muziekstukken van menselijke makers, zonder hun toestemming, zonder bronvermelding en zonder compensatie. Aanbieders van AI-modellen gebruiken het levenswerk van makers om een commercieel product te bouwen dat vervolgens concurreert met diezelfde makers. Samen met onze collega's van JenV en EZK zetten we ons daarom in voor een evenwichtig auteursrechtelijk kader, waarin de belangen van innovatie en die van rechthebbenden zorgvuldig met elkaar in balans worden gebracht. Dit kader wordt op Europees Niveau bepaald.
In 2024 is de Europese AI-verordening (Verordening (EU) 2024/1689) tot stand gekomen. Op grond van deze verordening zijn aanbieders van AI-

modellen voor algemene doeleinden (‘General-Purpose AI Models’) verplicht intern beleid te voeren dat de naleving van het Unierecht inzake het auteursrecht waarborgt. Uit het Unierecht inzake het auteursrecht vloeit voort dat aanbieders van AI-modellen geen werken van anderen mogen gebruiken, tenzij de rechthebbenden van die werken daarvoor toestemming hebben gegeven, óf sprake is van een uitzondering op het auteursrecht. Een relevante uitzondering voor aanbieders van AI-modellen is de tekst- en datamining uitzondering (zoals neergelegd in artikel 4 van de ‘Richtlijn inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt’ en geïmplementeerd in artikel 15o Auteurswet). Gebruikmaking daarvan vereist dat de aanbieders rechtmatig toegang hebben tot de werken en het auteursrecht door de rechthebbenden van die werken niet uitdrukkelijk (en op passende wijze) is voorbehouden. Dit laatste vergt bijvoorbeeld een voorbehoud door middel van machinaal leesbare middelen bij een online ter beschikking gesteld werk. De handhaving van deze opt-out is in de praktijk vaak problematisch o.a. door het ontbreken van transparantie aan de zijde van de aanbieders van AI-modellen.
De AI-verordening (artikel 53, eerste lid, onder d) schrijft met het oog daarop ook voor dat aanbieders van AI-modellen voor algemene doeleinden een voldoende gedetailleerde samenvatting opstellen van de content die voor de training van het model is aangewend en deze samenvatting openbaar beschikbaar maken. Dit instrument beoogt rechthebbenden in staat te stellen te verifiëren of hun rechten worden gerespecteerd.
De Europese Commissie heeft op 25 mei 2026 een zogeheten ‘Call for Evidence’ (een openbare raadpleging) gepubliceerd over onder meer het gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken voor AI. Daaruit blijkt dat, hoewel het geldende Europese regelgevende kader - waaronder de auteursrechtelijke bepalingen uit de AI-verordening- rechthebbenden zeker ondersteunt bij de uitoefening van hun rechten, dit mogelijk niet volstaat om alle barrières rondom effectieve controle en licentiëring voor AI-toepassingen weg te nemen. De Europese Commissie onderzoekt momenteel langs welke wegen zij de licentiëring en handhaving van het auteursrecht in de context van AI kan intensiveren. Dit kan mogelijk leiden tot een wetgevend initiatief van de Europese Commissie. In dat geval zal dit op zijn vroegst in de eerste helft van 2027 worden verwacht. De minister van JenV zal uw Kamer over een dergelijk initiatief op de gebruikelijke wijze informeren door middel van een BNC-fiche.

211
Welke aanpassingen zijn er gelet op de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed in de Erfgoedwet nog nodig om internetbronnen en games voldoende te beschermen, ook voor digitaal cultureel erfgoed in particulier bezit, zodat dit in Nederland toegankelijk blijft voor komende generaties?

De Erfgoedwet staat niet in de weg aan het duurzaam toegankelijk maken van internetbronnen en games door erfgoedinstellingen. Het is aan de erfgoedinstellingen zelf om te bepalen of opname van dergelijke bronnen

in de collectie past binnen hun beleid. Wel dienen ze hierbij de Auteurswet en andere relevante wet- en regelgeving in acht te nemen. Voor wat betreft internetbronnen is dit nu nog een erg bewerkelijk proces. Daarom heeft mijn ambtsvoorganger een wetsvoorbereidend traject opgestart om uit zoeken of er een praktische route is naar een betere wettelijke facilitering van webharvestingactiviteiten door één of meer organisaties. Uw Kamer wordt eind 2027 geïnformeerd over de uitkomst van dit traject, waarbij ook relevant is welke uitvoeringsaspecten een rol spelen en wat eventuele kosten hiervan zijn. Erfgoedinstellingen kunnen games die niet langer in de handel zijn ('out of commerce') op basis van een uitzondering in de Auteurswet, onder welbepaalde voorwaarden en omstandigheden reeds verzamelen, conserveren en beschikbaar stellen. Deze uitzondering geldt niet voor particulieren.

212
Hoeveel geld gaat er vanuit de regeling specifiek cultuurbeleid en de subsidies en opdrachten aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed naar archeologische projecten?

Er gaat in 2027 vanuit deze twee posten in totaal € 9,3 miljoen naar archeologische projecten en initiatieven. Hiervan valt € 2,4 miljoen onder de post specifiek cultuurbeleid. De grootste post hierbinnen is het Innovatieplatform Nederlandse Archeologie (€ 1,8 miljoen). De overige posten daarbinnen hebben betrekking op publieksbereik en het versterken van de sector (onder meer door bij te dragen aan Nationale archeologiedagen en vrijwilligersorganisatie AWN). Verder wordt er vanuit de archeologiemiddelen voor € 3,2 miljoen geïnvesteerd in het interbestuurlijke programma Erfgoed en Overheid, dat is gericht op het versterken van de erfgoedbrede capaciteit en deskundigheid bij gemeenten. Tot slot ontvangt de RCE in totaal € 3,7 miljoen voor diverse structurele taken, waaronder € 1,5 miljoen voor de rijksrol ten aanzien van maritieme archeologie en € 1,1 miljoen voor de monitoring en instandhouding van archeologische rijksmonumenten.

213
Hoe waarborgt u dat de investeringen in CIIIC[41]/ immersieve technologie bijdragen aan de ontwikkeling van de culturele en creatieve sector (en niet leiden tot een verdere verschuiving van middelen weg van de bestaande culturele infrastructuur)?

Met CIIIC investeert het Nationaal Groeifonds in de economische versterking, arbeidsmarkt en infrastructuur van het gehele ecosysteem voor immersieve ervaringen (IX). Het doel van CIIIC is dus breder dan de ontwikkeling van de culturele en creatieve sectoren. Toch komt CIIIC deze sectoren duidelijk ten goede. Zo ontvangt het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie € 32 miljoen voor de uitvoering van het programma ADRIE, dat twintig consortia financiert om artistiek en ontwerpend

[41] CIIIC: Creative Industries Immersive Impact Coalition

onderzoek te doen (waarvan de helft onder voorbehoud van doorgang tweede fase, vanaf 2028). Ook een innovatieregeling van RVO (de ‘Innovation Impact Challenge’), voucherregelingen voor bijscholing en trainingsmodules hebben financiële impact en bieden kansen aan het creatief MKB, dat door CIIIC actief benaderd wordt. Een voorbeeld is de ontwikkeling van een netwerk van IX-labs waar instellingen als NXT-museum (Amsterdam) en het Katoenhuis (Rotterdam) deel van uitmaken, en waar culturele en creatieve instellingen kunnen werken aan immersieve ervaringen. Kortom, CIIIC leidt niet tot verdringing, maar juist tot verruiming van de middelen voor culturele en creatieve sectoren.

214
Welke publieke belangen en voorwaarden worden gehanteerd bij de investeringen in CIIIC/immersieve technologie ten aanzien van auteursrecht, eerlijke beloning, toegankelijkheid en zeggenschap van makers?

CIIIC bevordert het respect voor publieke waarden en een zorgvuldige omgang met auteursrechten, door ze te koppelen aan alle investeringen in de vijf actielijnen ervan. Ook is er een zelftoets voor aanvragers en een trainingsprogramma over publieke waarden, met workshops en intervisie. Het gaat om de volgende waarden, die deels identiek zijn aan de specifiek culturele gedragscodes: veiligheid, gezondheid (zowel fysiek als mentaal) en privacy (bescherming van gebruikersdata en persoonlijke informatie); democratie (bescherming tegen manipulatie en misleiding) en open Europese standaarden; inclusiviteit, participatie en non-discriminatie; duurzaamheid; *good governance*. De specifiek culturele gedragscodes zoals eerlijke beloning (fair practice) worden alleen door het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie expliciet toegepast. Intellectuele eigendomsrechten, inclusief zeggenschap van makers, dienen nageleefd te worden. OCW heeft met de vijf uitvoerders van CIIIC (TNO, RVO, NWO/SIA, TKI ClickNL en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie) afspraken gemaakt zodat intellectuele eigendomsrechten conform de wet en binnen kaders van de eigen regelingen geborgd worden. De regeling IIC van RVO bijvoorbeeld zorgt ervoor dat de ontwikkelde prototypes eigendom blijven van de ontwikkelaars ervan.

215
Hoe zorgt de regering ervoor dat de implementatie van het Faro-verdrag ook daadwerkelijk gaat plaats vinden vanaf 2027 en verder?

Nederland heeft het Verdrag van Faro in 2024 ondertekend. Het verdrag ligt tot 5 november 2026 ter stilzwijgende goedkeuring voor aan de Eerste en Tweede Kamer. Daardoor is nog niet bekend wanneer de formele aanvaarding plaatsvindt. Erfgoedinstellingen en overheden, waaronder OCW, werken echter al jaren in lijn met het Verdrag van Faro. Voor de uitvoering van het Verdrag van Faro zijn structureel middelen beschikbaar op de OCW-begroting. Samen met mede-overheden en het erfgoedveld wordt tot medio 2027 de Netwerkagenda Erfgoedbeoefening 2028-2032 ontwikkeld waarin de concrete activiteiten m.b.t. de implementatie van het Verdrag van Faro uiteengezet worden. Uw Kamer wordt hierover in 2027 geïnformeerd.

216
Hoeveel procent van het personeel van de landelijke publieke omroepen werkt in vaste dienst en hoeveel procent wordt flexibel ingehuurd of ingehuurd van buitenproducenten?

De NPO heeft met de werknemersorganisaties een bandbreedte-afspraak gemaakt van minimaal 70% contracten voor onbepaalde tijd vs. maximaal 30% contracten voor bepaalde tijd. De stand op 31-12-2025 was 81%

contracten voor onbepaalde tijd en 19% contracten voor bepaalde tijd. Hiermee zit de NPO ruimschoots boven de afgesproken bandbreedte. Gegevens over het flexibel inhuren van ZZP’ers worden binnen de landelijke publieke omroep niet centraal bijgehouden. Ook heeft de NPO geen inzicht in de wijze waarop producenten hun medewerkers contracteren.

217
In hoeverre kunnen de bezuinigingen op de Landelijke Publieke Omroep (ook van het kabinet-Schoof) nog leiden tot verdere bezuinigingen op de cultuurprogrammering en hoeverre is de omvang van het cultuuraanbod bij de publieke omroepen gewaarborgd met de bepalingen in de Mediawet?

Door de hoogte van de bezuinigingen is het onvermijdelijk dat ook de programmering van de landelijke publieke omroep wordt geraakt, waaronder de cultuurprogrammering. Het is aan NPO en omroepen om binnen de mediawettelijke kaders keuzes te maken hoe de besparingen opgevangen worden. Uit de Begroting NPO 2027 blijkt dat in 2027 binnen de totale uitgaven aan aanbod het aandeel van cultuuraanbod gelijk blijft. Binnen het afgenomen programmabudget als gevolg van de bezuinigingen blijft er procentueel een even groot aandeel van dat programmabudget beschikbaar voor cultuurprogrammering. Er wordt binnen de totale besparingsopgave relatief gezien dus niet extra bezuinigd op cultuur. De taak om cultuurprogrammering te verzorgen is geborgd in artikel 2.1 van de Mediawet 2008.

218

Hoeveel archiefmateriaal van Beeld en Geluid valt er rechtenvrij beschikbaar te stellen met de € 1,2 miljoen voor het project Schatkamer?

Afgelopen mei is het online platform de Schatkamer gelanceerd. Hiermee zijn ruim 700.000 radio- en televisieprogramma’s die met publiek geld zijn gemaakt en gedigitaliseerd gratis beschikbaar gemaakt voor het brede publiek. Vanaf 1 januari 2027 krijgt Beeld en Geluid jaarlijks een bijdrage van € 1,2 miljoen voor de Schatkamer. Deze bijdrage zal door Beeld en Geluid worden gebruikt voor de instandhouding van het platform.

219
Op basis van welke onderzoeken of evaluaties is besloten om vanaf 2027 precies € 18,9 miljoen te bezuinigen op subsidies? Kan de regering een concreet overzicht geven van de stichtingen, adviesbureaus of organisatiepartners waarvan de subsidie vanaf 2027 deels of helemaal wordt stopgezet?

Het bedrag voor de subsidietaakstelling is bepaald door middel van een rijksbrede verdeelsleutel waarbij voor de grondslag is gekeken naar de subsidiebudgetten van departementen. Er zijn dus geen onderzoeken of evaluaties gedaan voor de bepaling van het bedrag.
In onderstaande tabel staat een lijst met de subsidieregelingen waar de taakstelling betrekking op heeft. In sommige gevallen wordt er niet op een specifieke subsidieregeling gekort, maar wordt het subsidiebudget op een artikel verlaagd. In die gevallen geldt dat door de inzet van deze

middelen voor de invulling van de subsidietaakstelling er minder budgettaire ruimte is voor de ontwikkeling van beleidsinitiatieven.

Subsidieregeling Meerurenmaatwerk.
Nederlands Onderwijs in het Buitenland.
Overige subsidies op artikel 1.
Overige subsidies op artikel 3.
Regeling doorstroom beroepskolom (VABOK)
Expertisecentrum Loopbaanoriëntatie
Overige subsidies op artikel 4.
Subsidiebudget op artikel 7.
Lerarenbeurs
De subsidietaakstelling is verwerkt op het budget voor Specifiek cultuurbeleid, dat bestemd is voor diverse tijdelijke projectsubsidies.
Onderzoeksjournalistiek
Overige subsidies op artikel 15.
Nederlandse vereniging van wetenschapsmusea en science centers (VSC)
Stichting Toekomstbeeld der Techniek (STT)
Netherlands Academy of Engineering (NAE)
Efficiencykorting van 2,1% per subsidie op artikel 16

220
Op welke manier verwacht de regering op korte termijn aan de Lissabon-norm, die voorschrijft dat 3% van het bbp naar onderzoek gaat, te voldoen en welk aandeel hiervan komt vanuit overheidsinvesteringen?

Het kabinet investeert structureel € 428 miljoen in onderzoek en wetenschap. Hiermee zet het kabinet een stap richting de Lissabon-doelstelling om 3% van het bbp aan publieke en private R&D-investeringen te besteden, waarvan 1% aan publieke R&D. Het geheel aan investeringen van dit kabinet in onderzoek en ontwikkeling brengt de Lissabondoelstelling dichterbij en zorgt voor continuïteit en stabiliteit. In 2027 besteedt de overheid naar verwachting 0,76% van het bbp aan publieke R&D. Daarnaast heeft de minister van EZK uw Kamer op 11 juni 2025 geïnformeerd over het R&D-actieplan om meer private investeringen in onderzoek en ontwikkeling te mobiliseren. Er is geen raming beschikbaar van de private investeringen in R&D in 2027.

221
Welk aandeel van publieke investeringen in onderzoek gaat naar verwachting naar onderzoek op het gebied van defensie vanaf 2027?

Het Rathenau Instituut biedt in de Totale investeringen in wetenschap en innovatie 2024-2030 inzicht in de verdeling van de R&D-uitgaven naar sociaaleconomische doelstelling (NABS-codes). In de periode 2024-2030 laten de defensiegerelateerde R&D-uitgaven de sterkste groei zien

vergeleken met de andere sociaaleconomische doelstellingen, zowel in absolute als in relatieve zin. De uitgaven nemen toe met 95,6 miljoen euro: van 313,2 miljoen euro in 2024 naar 408,9 miljoen euro in 2030 (+31%). Hierdoor stijgt het aandeel van defensie in de totale R&D-uitgaven van 10,1% in 2024 naar 13,4% in 2030. De investeringen van het kabinet Jetten in defensie zijn nog niet verwerkt in deze meerjarenraming.

222
Hoe denkt de regering de bezuiniging van € 25,4 miljoen op het eigen personeel en de uitvoerders op te vangen, terwijl organisaties zoals DUO[42] en de Inspectie van het Onderwijs naast hun normale werk extra taken krijgen voor het controleren van de basisvaardigheden en de nieuwe kerndoelen? Bestaat er een risico op overbelasting en fouten bij de uitvoering?

Momenteel brengt het ministerie van OCW voor de bezuiniging van € 25,4 miljoen op het eigen personeel en de uitvoerders de opties in kaart om hier invulling aan te geven. Daarbij wordt ingezet op efficiency en scherpe keuzes om bepaalde taken niet meer te doen. Ten tijde van de Voorjaarsnota wordt uw Kamer hierover nader geïnformeerd. Het is bij taakstellingen van deze omvang niet te vermijden dat deze consequenties hebben voor de taken die kunnen worden gedaan, naast het efficiënter werken.

223
Welk deel van de extra middelen voor Wetenschap en onderzoek in 2027 wordt ingezet binnen de vier belangrijkste domeinen genoemd in de Nationale Talentstrategie?

Het geld voor sectorplannen wordt ingezet binnen dezelfde domeinen als de domeinen uit de Nationale Talentstrategie. Dit gaat om een investering van € 132 miljoen structureel. Die domeinen zijn digitalisering en AI, veiligheid en weerbaarheid, energie- en klimaattechnologie en life sciences en biotechnologie. Sectorplannen is het enige andere instrument dat specifiek wordt ingezet binnen deze domeinen. Ook van de andere investeringen zal mogelijk een deel naar deze domeinen gaan, maar het is niet bekend welk deel. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat een deel van het geld van de matchingsregeling Horizon Europe terechtkomt bij projecten binnen de genoemde domeinen.

224
Wordt er met de term ‘talentontwikkeling’ hetzelfde bedoeld als met de term ‘talentstrategie’?

Nee. Met talentontwikkeling wordt gedoeld op de bijdrage van OCW aan NWO voor de subsidies die NWO verstrekt voor het NWO-

[42] DUO: Dienst Uitvoering Onderwijs

talentprogramma. Het doel van het NWO-Talentprogramma is creatieve ruimte scheppen voor avontuurlijke, talentvolle, baanbrekende onderzoekers, waarin zij onderzoek naar hun keuze kunnen doen, een eigen onderzoekslijn kunnen ontwikkelen en hun talent verder kunnen ontplooien. Het Talentprogramma kent drie financieringsvormen, Veni, Vidi en Vici, afgestemd op verschillende fasen in de wetenschappelijke carrière van onderzoekers.

225
Op basis waarvan komt de begroting op € 165.885 in 2027, 2028 en 2029?

Dit is het bedrag dat het eerdere jaren ook was, met uitzondering van het jaar 2025, waarin het bedrag voor talentontwikkeling eenmalig verhoogd was.

226
Op basis waarvan komt de begroting op € 157.765 in 2030 en 2031?

Het bedrag voor talentenontwikkeling daalt van € 166 miljoen in 2029 naar 158 miljoen in 2030. Dit is het gevolg van de invulling van de taakstellingen van het vorig kabinet op NWO, zoals de subsidietaakstelling.

227
Kan de regering een specifiek en expliciet overzicht bieden waaraan de € 828,2 miljoen algemene middelen besteed wordt vanaf 2025 tot en met 2031?

NWO legt in haar begroting uit hoe zij van plan is om deze rijksbijdrage te besteden en publiceert die jaarlijks op haar website. Wij verwijzen uw Kamer in dit verband naar de website van NWO.

228
Hoe verhoudt de bekostiging vanuit de eerste geldstroom zich tot de bekostiging voor onderzoek dat via de competities van het NWO plaats vindt en welke verhouding acht de regering wenselijk?

Het kabinet rapporteert jaarlijks over de verhouding tussen de verschillende geldstormen op OCWincijfers.nl, zowel voor hogescholen als voor universiteiten.
Bij hogescholen zien we in de eerste geldstroom een stijging van 32% over de periode 2020-2025. De tweede geldstroom stijgt in dezelfde periode met 85%. De tweede geldstroom is daarmee relatief het meeste gegroeid.
Bij universiteiten zien we in de eerste geldstroom een stijging van 42% in deze periode. De tweede geldstroom stijgt met 47%. De tweede geldstroom is dus 5 procentpunt harder gestegen dan de eerste geldstroom, tussen 2020 en 2025.

Het kabinet streeft naar het in evenwicht houden van deze twee geldstromen om stabiliteit en kwaliteit in onderzoek en wetenschap te bewaken.

229
Kan nader worden toegelicht hoe de middelen voor het gemeentefonds gender- en lhbtiq+-gelijkheid worden uitgegeven?

De middelen voor het gemeentefonds worden door middel van een decentralisatie-uitkering verstrekt aan deelnemende gemeenten. Voor de programma's Veilige steden en Regenboogsteden, die na 2026 worden verlengd, geldt dat middelen aan gemeenten beschikbaar worden gesteld voor de doelen binnen de programma's.

230
Wat is de reden voor het gereserveerde bedrag voor subsidies, ondanks dat er een laag percentage juridisch is verplicht? Welke voornemens zijn er?

Het percentage juridisch verplicht voor 2027 betreft meerjarige projectsubsidies. Veel beleidsvoornemens starten in 2027 en worden gedurende 2027 juridisch verplicht. Zo starten de activiteiten in het kader van de aanpak geweld tegen vrouwen en de versterkte aanpak lhbtiq+-veiligheid 2026-2029 in 2027.

231
Wat is de reden voor het gereserveerde bedrag voor opdrachten, ondanks dat er een zeer laag percentage juridisch is verplicht? Welke voornemens zijn er?

Het percentage juridisch verplicht voor 2027 betreft meerjarige opdrachten. Veel beleidsvoornemens starten in 2027 en worden gedurende 2027 juridisch verplicht. Zo starten de activiteiten in het kader van de aanpak geweld tegen vrouwen en de versterkte aanpak lhbtiq+-veiligheid 2026-2029 in 2027.

232
In hoeverre zijn digitale vervangingen van analoge archiefstukken en conversies van oude bestandsformaten, qua rechtsgeldigheid boven twijfel verheven?

Rechtsgeldigheid van digitale vervangingen van analoge stukken en digitale documenten is belangrijk. Die moeten inderdaad boven twijfel verheven zijn. Daarom worden er zowel in de Archiefwet 1995 als in de Archiefwet 2026 eisen gesteld aan de vervanging van analoge documenten. Het gaat daarbij enerzijds om procedurele eisen om te verzekeren dat een vervangingsproces onderbouwd is (denk bijvoorbeeld aan kwaliteitsprocedures) en anderzijds inhoudelijke eisen, zoals het behoud van de juiste en volledige inhoud en de voorkomende metadata. Deze eisen zijn in de afgelopen decennia door de verschillende verantwoordelijke overheidsorganen vertaald naar een staande praktijk. In het geval van omzetting van documenten in digitale vorm naar een ander bestandsformaat wordt eveneens geëist dat dit gebeurt met juiste en volledige weergave van de inhoud van de documenten en de voorkomende metadata. Op de uitvoering wordt vanuit de Archiefwet toezicht gehouden door de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (voor het Rijk) en de gemeente-, provincie- en waterschapsarchivarissen in het land (voor de decentrale overheden).

233
In hoeverre zouden een gezamenlijke digitale hardware infrastructuur van het Nationaal Archief, de KB en hun digitale depots de regie op de informatieveiligheid en digitale soevereiniteit van ons nationale digitale erfgoed ten goede komen en zou integratie kansen bieden voor kostenbesparing en kwaliteitsverbetering?

Het Nationaal Archief en de Koninklijke Bibliotheek hebben ieder een eigen wettelijke taak en positie binnen het erfgoeddomein: de archiefsector en het bibliotheekstelsel. De informatie in hun e-depots verschilt daardoor in aard, doel en gebruik. De functionele inrichting en architectuur van de systemen loopt sterk uiteen. Volledige integratie van deze systemen is technisch complex en levert naar verwachting geen efficiencyvoordelen op die opwegen tegen de kosten en risico’s. Ook kan het door het combineren van de verschillende functies in één systeem juist leiden tot kwaliteitsverlies van de verschillende functies.

Voor informatieveiligheid en digitale soevereiniteit draait het vooral om de onderliggende hardware-infrastructuur, en die is het best geborgd binnen de Rijksinfrastructuur onder de Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2. Beide instellingen maken daar al gebruik van. Het nationale digitale erfgoed staat daarmee al onder publieke regie en is niet afhankelijk van commerciële hyperscalers (commerciële partijen met wereldwijds datacenters). Een gezamenlijke hardware-infrastructuur voegt daarom voor regie en soevereiniteit weinig toe. Schaalvoordelen worden al benut via de rijksbrede datacenterconsolidatie.

Samen met andere erfgoedinstellingen werken beide organisaties aan de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed 2025–2028, met als uitgangspunt ‘delen vanuit de bron’. Erfgoed wordt daarbij niet op één plek samengebracht, maar zonder kwaliteitsverlies gekoppeld en uitgewisseld over grenzen van systemen en organisaties heen. Het Nationaal Archief en de Koninklijke Bibliotheek vervullen hierin de rol van landelijke knooppunt.

234
Kan de regering een nadere cijfermatige en methodologische onderbouwing geven om aan te tonen dat het Nationaal Archief zich absoluut moet focussen op het toegankelijk maken van overgebrachte archieven van verantwoordelijke overheidsorganen ten koste van een vermindering van de toegankelijkheid van ons nationale erfgoed?

Vooropgesteld wordt dat de publieke dienstverlening voor het Nationaal Archief centraal blijft staan, en daarmee ook de toegankelijkheid van ons nationale erfgoed, maar op een andere wijze zal worden ingericht. De tijdelijke gelden van de programma's Werk aan uitvoering lopen af eind 2031 (circa € 4,0 miljoen gemiddeld per jaar) en de tijdelijke gelden van Open Overheid BZK lopen af eind 2027 (circa € 4,0 miljoen in 2026 en waarschijnlijk ook in 2027). Daarnaast heeft het NA te maken met toekomstige uitdagingen, onder andere door de invloed van digitalisering. Hiervoor verwijzen we naar de brief die we uw Kamer 13 oktober jl. hebben gestuurd.[43] Tegelijkertijd is het verzekeren van de duurzame toegankelijkheid van archieven een grote opgave door hun groeiende volume en veranderende vorm. Dit wordt gestaafd door een rapport van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed over urgente knelpunten in de overbrenging van papieren en digitale archieven, dat binnenkort aan de Tweede Kamer wordt gestuurd. De instroom van papieren overheidsarchieven blijft stabiel, terwijl de instroom van digitale overheidsarchieven voorlopig beperkt blijft, maar de komende jaren en decennia flink zal groeien. Daarbij is het Nationaal Archief afhankelijk van de kwaliteit van de archieven bij de rijksoverheidsorganisaties. De digitalisering vraagt namelijk dat rijksoverheidsorganisaties al tijdens het ontwerpen, kopen, bouwen, inrichten en/of aanpassen van informatiesystemen, passende maatregelen nemen voor de duurzame toegankelijkheid van archief. En dat zij vervolgens deze archieven – als die blijvend te bewaren zijn – op termijn en duurzaam toegankelijk kunnen overbrengen naar het Nationaal Archief. Daarbij heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een coördinerende taak vanuit diens verantwoordelijkheid voor een goede organisatie van de rijksdienst. De Inspectie heeft in haar rapport geconstateerd dat digitale archieven vaak nog onvoldoende duurzaam toegankelijk zijn en dat de kwaliteit van de archieven nog verbeterd moet worden voordat de te bewaren archieven overgebracht kunnen worden naar het Nationaal Archief. Met het oog daarop verleent het Nationaal Archief advies over de toepassing van de Archiefwet. Tot slot zal het Nationaal Archief ook de eigen processen en systemen moeten aanpassen aan deze ontwikkelingen.

235
Voor welke subsidieregelingen zijn er afgelopen jaar meer aanvragen gedaan dan dat er middelen beschikbaar waren?

[43] Kamerstukken II, 2026/27, 36689-14.

Subsidieregelingen meer aanvragen dan middelen beschikbaar (Enkel regelingen op aanvraag die meerdere instellingen kunnen aanvragen)
Praktijkgerichte havo
School & Omgeving
Innovatieprogramma onderwijshuisvesting (NGF)
Intensivering en verbreding regionale samenwerking kansengelijkheid in het onderwijs
Aanvulling, verbreding of verdieping onderwijsregio’s 2025
Subsidieregeling indemniteit bruiklenen
Subsidieregeling instandhouding monumenten (sim)
Regeling Regionaal Investeringsfonds (RIF)
Subsidieregelingen beurzenprogramma’s EUI (HGIS) Subsidieregeling sociale veiligheid in hoger onderwijs en wetenschap
Regeling Praktijkleren (Voor het HO-gedeelte van de subsidie waren meer aanvragen)

236
Voor welke subsidieregelingen zijn er afgelopen jaar minder aanvragen gedaan dan dat er middelen beschikbaar waren?

Subsidieregelingen minder aanvragen dan middelen beschikbaar (Enkel regelingen op aanvraag die meerdere instellingen kunnen aanvragen)
Basisvaardigheden
Zij-instroom
Lerarenbeurs
Praktijkgericht programma VMBO-gl/tl
Onderwijspersoneel opleiding tot leraar (SOOL)
Schoolleiders po van buiten het onderwijs
Statushouders en Oekraïense ontheemden en de Stap naar de klas
Instructeursbeurs mbo
Techkwadraat 1e tijdvak (NGF)
Techkwadraat 2e tijdvak (NGF)
Maatschappelijke Diensttijd
Wijzigingsregeling onderwijscoalities af- en ombouw gesloten jeugdhulp 2025-2027
Ondersteuning en preventie thuiszittende jeugdigen
Meerurenmaatwerk
Landelijk dekkend netwerk onderwijsregio's 2026-2029
Beproeven examenprogramma's
Ontwikkelkracht (NGF)
Regeling Doorstroom beroepskolom (VABOK)
Woonhuisregeling
Subsidieregeling stimulering herbestemming monumenten
Tegemoetkoming tweede lerarenopleiding

Regeling afstudeersteun (bestuursbeurzen HO)

237
Op welke subsidieregelingen wordt er in 2027 onderuitputting verwacht?

Met deze ontwerpbegroting 2027 wordt het parlement gevraagd de voorgestelde uitgaven en verplichtingen voor het jaar 2027 te autoriseren. Zo oefent het parlement voor 2027 haar budgetrecht uit. Een belangrijk uitgangspunt in de begrotingscyclus is dat budgettaire ramingen realistisch moeten zijn. Daaruit volgt dat de bedragen die in deze begroting staan op dit moment de meest realistische ramingen zijn. Er wordt op dit moment dus geen onderuitputting voor 2027 verondersteld. De begroting 2027 wordt geactualiseerd bij Voorjaarsnota en Najaarsnota, waarbij het parlement ook wordt geïnformeerd over verwachte mee- en tegenvallers voor het jaar 2027.

238
Op welke wijze wordt uitvoering gegeven aan de aangenomen moties over een governancestructuur waarin het Nationaal Onderwijsmuseum vanuit de sector kan worden voortgezet en de Kamer de vastgestelde structurele subsidie te bevestigen[44]?

Zoals aangegeven in de brief van 14 september jl. lopen de gesprekken met de onderwijssector hierover.

239
In hoeverre heeft de investering in digitale transitie betrekking op regulering en financieringsstromen (contentheffing) ter bescherming van de culturele en creatieve sector (als gevolg van snelle ontwikkelingen van kunstmatige intelligentie)?

De investering in digitale transformatie heeft hier geen betrekking op. De begrote middelen zijn bedoeld om te stimuleren dat mensen en organisaties in de culturele en creatieve sector in staat zijn om de kansen van digitalisering op verantwoorde wijze te benutten. Daartoe zijn in de afgelopen jaren maatregelen ontwikkeld om kennisdeling te bevorderen (bijvoorbeeld een scholingsregeling), om innovatie in en door de sector aan te jagen (een innovatieloket) en om gedeelde infrastructuur te ontwikkelen (bijvoorbeeld voorzieningen gericht op het delen van kwalitatieve erfgoed- en publieksdata). Gebruikers van de scholingsregeling kunnen die wel inzetten voor bijvoorbeeld opleiding of bijscholing gericht op hun eigen omgang met kunstmatige intelligentie.

240
Welke gevolgen heeft de beschikbare ruimte voor teamprofessionalisering in 2027 voor de inzet van scholen op basisvaardigheden en de implementatie van het vernieuwde curriculum?

Scholen zijn nu al volop aan de slag met het versterken van de basisvaardigheden en de implementatie van het nieuwe curriculum. Daarbij maken zij gebruik van de subsidie basisvaardigheden en de huidige middelen voor professionalisering. Vanaf kalenderjaar 2027 wordt de subsidie basisvaardigheden omgezet in structurele bekostiging. Alle scholen krijgen dan de extra impuls om de basisvaardigheden te verbeteren.
Vanaf 2028 krijgen scholen meer ruimte voor professionalisering. Deze extra ruimte kunnen scholen inzetten voor thema’s die ze zelf op teamniveau willen aanpakken. In 2027 is er € 6 miljoen beschikbaar voor het ontwikkelen van een ondersteuningsaanbod over hoe teamleren in de praktijk goed kan worden gedaan. In de decemberbrief lerarenstrategie informeren wij uw Kamer nader over onze voornemens.

241 Hoeveel leerlingen hebben de afgelopen 10 jaar pro/vmbo-bb advies gekregen terwijl zij bij een mogelijkheid tot enkelvoudig pro-advies dat

[44] Kamerstuk 36800-VIII, nr. 183

advies hadden gekregen, welk percentage daarvan gaat alsnog naar vmbo-bb en welk percentage daarvan stroomt later alsnog door naar het praktijkonderwijs?

Het is niet mogelijk om aan te geven welke leerlingen in die jaren mogelijk een enkelvoudig toetsadvies praktijkonderwijs hadden gehad, omdat de grenswaarde hiervoor niet is bepaald. Het is wel mogelijk om te kijken naar hoeveel leerlingen de afgelopen jaren het toetsadvies praktijkonderwijs/vmbo-bb hebben gehad en waar zij vervolgens naar zijn toe gestroomd. Alleen de cijfers van de schooljaren 2020/2021, 2021/2022 en 2022/2023 zijn hiervoor beschikbaar, omdat alleen voor die jaren zowel de toetsadviezen als cijfers voor doorstroom bekend zijn. Van het totaal van de groep die over deze schooljaren het toetsadvies praktijkonderwijs/vmbo-bb behaald hebben is 52 procent direct naar het praktijkonderwijs ingestroomd en 48 procent naar andere onderwijstypen. Het is uit de cijfers niet specifiek te bepalen of een jongere in vmbo-bb is ingestroomd, omdat er veel gemengde brugklassen in het vmbo zijn. Van de groep jongeren die niet op het praktijkonderwijs is ingestroomd ging circa 7 procent later (in de eerste 3 jaar) alsnog naar het praktijkonderwijs.

242
Hoe wordt bij een eventuele uitbreiding van de Wet Gratis Schoolboeken met devices inzichtelijk gemaakt wat dit betekent voor de financiële ruimte van scholen voor leermiddelen en andere onderwijsuitgaven?

Dat is vooralsnog niet aan de orde. De motie Moorman c.s[45]. verzoekt inzichtelijk te maken of de Wet Gratis Schoolboeken omgevormd kan worden tot een Wet Gratis Leermiddelen waarin devices zijn opgenomen. Uw Kamer wordt geïnformeerd over de uitwerking van deze motie in de kamerbief over het Regieplan digitalisering funderend onderwijs, verwacht in december 2026.

243
Hoe zorgt de minister ervoor dat één helder en transparant kwaliteitskader voor leermiddelen op dezelfde wijze toepasbaar is op publieke en private aanbieders?

Publieke en private aanbieders en scholen zijn alle vertegenwoordigd in de Kwaliteitsalliantie. Zij gaan samenwerken aan de implementatie van het kwaliteitskader, dat dit najaar wordt gepresenteerd. Een uniforme handleiding van het kwaliteitskader en een pilot met scholen en leermiddelenmakers ondersteunen de eenduidige toepassing en helpt lessen te trekken voor de doorontwikkeling van het kader.

244
Hoe wordt inzichtelijk gemaakt hoe middelen die bestemd zijn voor de ontwikkeling en kwaliteit van leermiddelen daadwerkelijk worden

[45] Kamerstukken II 2025/26, 32 034, nr. 80.

ingezet?

Uw Kamer wordt regelmatig geïnformeerd over de voortgang van de activiteiten die de ontwikkeling en kwaliteit van leermiddelen betreft, zoals het NGF-programma Impuls Open Leermateriaal en het kwaliteitskader en kwaliteitsalliantie voor leermiddelen. Een nadere inhoudelijke toelichting is weergegeven in Kamerbrief over actieplan Digitalisering in het funderend onderwijs van 3 februari 2026 en de zevende voortgangsbrief Masterplan Basisvaardigheden van 4 december 2025.

245
Hoe wordt bij de inrichting en toepassing van het kwaliteitskader geborgd dat scholen verschillende typen leermiddelen op dezelfde kwaliteitscriteria kunnen beoordelen?

De criteria zijn toepasbaar op verschillende typen leermiddelen en ondersteund door experts en onderzoek uiteraard. Een uniforme handleiding van het kwaliteitskader en een pilot met scholen en leermiddelenmakers ondersteunen de eenduidige toepassing en helpt lessen te trekken voor de mogelijke doorontwikkeling van het kader naar een keurmerk.

246
Wordt overwogen academische vrijheid juridisch te verankeren en welke overwegingen spelen daarbij een rol?

Academische vrijheid is juridisch verankerd in artikel 1.6 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Daarnaast komt academische vrijheid aan bod in verschillende internationale verdragen waaraan Nederland gebonden is. Een jaar geleden heeft de toenmalige minister van OCW de KNAW verzocht te adviseren of daarmee de academische vrijheid in Nederland voldoende juridisch beschermd is. Op 14 oktober is het advies van de KNAW ‘Vrijheid verankerd’ verschenen. In dit rapport concludeert de KNAW dat de academische vrijheid in Nederland onvoldoende juridisch beschermd is. De minister van OCW vindt het heel belangrijk om de academische vrijheid te beschermen, samen met de kennisinstellingen en academici zelf. De minister van OCW gaat daarom de komende periode de adviezen van de KNAW goed bestuderen en hierover in gesprek met het veld en binnen het kabinet om te kijken wat de mogelijkheden zijn om de academische vrijheid te versterken. Voor het kerstreces komt de minister van OCW hier in een brief aan uw Kamer op terug.

247
Gaat het Landelijk beeld volwasseneneducatie - behalve op landelijk niveau zicht te leveren in de effecten van de uitvoering van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs op de aanpak van laaggeletterdheid - ook mogelijke ontwikkelingen in de aantallen laaggeletterden in Nederland in beeld brengen, of komt daar op enige andere wijze een actueler beeld

van?

Het ‘Landelijk beeld volwasseneneducatie’ biedt zicht op een aantal indicatoren die relevant zijn voor de aanpak van basisvaardigheden van volwassenen. Het gaat dan onder andere om hoeveel mensen (bij benadering) een cursus hebben gevolgd, of zij Nederlands als moedertaal hebben en enkele andere achtergrondkenmerken. Dit geeft geen zicht op de ontwikkelingen op de totale aantallen volwassenen met beperkte basisvaardigheden in Nederland. Alleen het internationale PIAAC-onderzoek, dat door de OESO wordt uitgevoerd, meet dit. De meest recente cijfers zijn in 2024 gepubliceerd.

248
Op welke manier wordt de positie en het welzijn van de groep studenten met een migratieachtergrond vastgesteld?

Studentenwelzijn wordt in het mbo gemonitord met de jaarlijkse JOB-monitor 2026. Hierin wordt geen uitsplitsing gemaakt op basis van migratieachtergrond. In het hbo en wo wordt herkomst meegenomen in de tweejaarlijkse Monitor Mentale gezondheid en Middelengebruik Studenten hbo en wo. Uit de meting van 2023 bleek dat bij studenten met een migratieachtergrond depressie-/angstklachten en levensmoeheid vaker voorkomen dan onder studenten zonder migratieachtergrond. In 2025 is er geen duidelijke samenhang geconstateerd. Er is verder geen monitor die de positie van deze groep studenten specifiek vaststelt.

249
Kan de regering aangeven welke formele en informele belemmeringen voor studenten met een migratieachtergrond momenteel bij OCW bekend zijn?

Voor het mbo is de grootste belemmering voor de onderwijsloopbaan moeite hebben met het vinden van een stageplek. In het Schoolverlatersonderzoek van CBS (2025) wordt gevraagd naar discriminatie tijdens de stage. Tussen de 8 en 9 procent van de studenten heeft aangegeven situaties te hebben meegemaakt waarvan zij dachten dat het te maken had met discriminatie. Volgens de studenten is vooral uiterlijk/huidskleur, land waar ouders vandaan komen of geloof de reden van discriminatie, blijkt uit onderzoek van CBS.

In het hbo en wo blijkt uit een aantal onderzoeken en monitors dat studenten met een migratieachtergrond een hogere kans op uitval en switch hebben, zoals uit onderzoek van Dialogic. Het Trendrapport HO (DUO, 2026) wijst jaarlijks op disproportionele verschillen in studiesucces, uitval en switch op basis van achtergrondkenmerken zoals herkomst. Studenten met een migratieachtergrond stromen bovendien minder in bij selecterende opleidingen, blijkt uit onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs, en hebben vaker te maken met stagediscriminatie. In de Studentenmonitor (ResearchNed) rapporteren studenten met een migratieachtergrond meer studievertraging en meer moeilijkheden in hun financiële situatie.

250
Wat zet het kabinet in om het tekort aan mbo-stageplaatsen in de zorg te verkleinen, en te zorgen dat er voldoende doktersassistenten worden opgeleid en de daarvoor benodigde praktijkervaring kunnen opdoen?

Het tekort aan stageplaatsen is landelijk relatief klein (circa 1 procent), maar stijgt, met name in de zorgsector (tekort van circa 1,5%). In combinatie met teruglopende studentaantallen en het eindigen van het Stagefonds Zorg in 2028 is dit zorgwekkend, omdat gediplomeerden nodig zijn om de zorg in stand te houden. Het kabinet ontwikkelt daarom een plan van aanpak, waaraan de ministeries van OCW en VWS samen werken, conform de motie van het lid Bushoff. Onlangs vond hiervoor een ronde tafel plaats met onderwijs en werkgevers in de zorg, SBB, en de ministeries van OCW en VWS. Geconcludeerd is dat een gedifferentieerde aanpak nodig is, gericht op de plekken waar de grootste tekorten zitten, met aandacht voor de kwaliteit van stagebegeleiding, innovatie en passende financiering. Het plan van aanpak bouwt voort op de bestaande inzet vanuit het ‘Stagepact mbo 2023-2027’. De Tweede Kamer wordt eind dit jaar nader geïnformeerd over het plan van aanpak.

251
Wat zet het kabinet in om te bevorderen dat geneeskundestudenten tijdens de basisopleiding goed geïnformeerd worden over de mogelijkheden om zich te specialiseren als huisarts, arts

ouderengeneeskunde en/of andere artsen die extramuraal werken?

Het ministerie van VWS voert in samenwerking met het ministerie van OCW en veldpartijen, zoals onderwijsinstellingen, een verkenning uit naar kansrijke interventies om de spreiding van huisartsen over het land te verbeteren. In deze verkenning is ook aandacht voor voorlichting over het kiezen van een bepaalde specialisatie waar nu een tekort aan is. Het ministerie van VWS verwacht de Kamer voor het tweede kwartaal van 2027 verder te informeren over deze verkenning (Kamerbrief Voortgang AZWA afspraak).

252
Wat zet het kabinet in om te bevorderen dat meer geneeskundestudenten kiezen voor een extramurale specialisatie waarin sprake is van tekorten zoals huisartsengeneeskunde of ouderengeneeskunde?

Zie antwoord op 251.

253
Wat zet het kabinet in om te bevorderen dat meer geneeskundestudenten worden opgeleid in regio's waar sprake is van een tekort aan huisartsen en artsen ouderengeneeskunde?

Zie antwoord op 251.

254
Hoe zorgt het kabinet ervoor dat de kwaliteit van de leefomgeving wordt meegenomen bij ruimtelijke opgaven zodat er geen achterstandswijken van de toekomst worden gebouwd, bijvoorbeeld door zorg voor voldoende culturele voorzieningen en aandacht voor identiteit en erfgoed?

Het kabinet werkt aan de *Nota Ruimte* waarin de kwaliteit van de leefomgeving een belangrijk onderdeel is conform de *Omgevingswet*. Het kabinet onderschrijft het belang van erfgoed, identiteit en culturele voorzieningen op de kwaliteit van de leefomgeving en besteedt hier aandacht aan in het *programma Erfgoed en Leefomgeving* (Open overheid) onder de *Nota Ruimte*. Onderdeel van het programma is dat cultuur en erfgoed vanaf het begin mee worden genomen in ruimtelijke afwegingen en een volwaardige plaats krijgen in de ruimtelijke ordening. In de Nota Ruimte wordt eveneens aandacht besteed aan het voorzieningenvraagstuk en kondigt het kabinet aan dat het Rijk gaat werken aan ruimtelijk voorzieningenbeleid om bij te dragen aan leefbaarheid en identiteit in complete wijken.

255
Welke gevolgen hebben de fiscale en arbeidsmarktontwikkelingen voor zelfstandigen, voor de betaalbaarheid van fair pay binnen de culturele en creatieve sector?

Zie antwoord bij vraagnummer 256.

256
Hoe wordt ervoor gezorgd dat de verhouding tussen de investeringen in fair pay en de afbouw van de aftrek voor zelfstandigen zonder personeel - en daarmee stijgende kosten - daadwerkelijk leiden tot duurzame verbetering van de inkomenspositie van makers en andere werkenden in de sector?

Antwoord op vraagnummers 255 en 256:
Fair pay is een belangrijk uitgangspunt om weerbaarheid en zelfredzaamheid van de werkenden in de culturele en creatieve sector te

vergroten. Wat gewenst en betaalbaar is, is een uitkomst van het gesprek tussen werkenden, werkgevers en opdrachtgevers. Dit gesprek kan bijvoorbeeld gevoerd worden via de ketentafels van Platform ACCT en in sommige gevallen, zoals bij toneel en dans, bij cao-onderhandelingen. Een samenstel van factoren – zoals de afbouw van de aftrek voor zelfstandigen - kan zorgen voor gestegen kosten, daarbij moet ook de vraag gesteld worden of de financiële randvoorwaarden afdoende zijn om op een verantwoorde manier te produceren. Als dat niet zo is, moet de conclusie ook kunnen zijn dat een activiteit niet haalbaar is.

257
Gaat het onderzoek naar de toegankelijkheid van de AV-sector voor mensen met een beperking tevens adviezen opleveren voor de toegankelijkheid van de publieke programmering van de media voor mensen met een (audiovisuele) beperking, of zet het kabinet wellicht anderszins op dit vlak ontwikkelingen in gang?

Het onderzoeksbureau DSP-Groep voert momenteel in opdracht van het ministerie van OCW een onderzoek uit naar de mate van toegankelijkheid voor en representatie van mensen met een beperking in Nederlandse film/AV-producties die in de periode 2020-2025 zijn gerealiseerd. Het gaat daarbij om speelfilms, dramaseries en creatieve documentaires die (deels) zijn gefinancierd door het Nederlands Filmfonds of de landelijke publieke omroep. Dit onderzoek vloeit voort uit het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Een andere aanleiding is de toezegging aan uw Kamer om inzicht te verkrijgen in de toegankelijkheid van de Nederlandse culturele sector. Het onderzoek is niet gericht op de publieke programmering in zijn geheel. In het kader van het wetsvoorstel hervorming landelijke publieke omroep is gekeken naar het beter borgen van toegankelijkheidseisen voor aanbod van de landelijke publieke omroep. In dit wetsvoorstel wordt voorgesteld toegankelijkheidseisen, bijvoorbeeld op het gebied van audiodescriptie, wettelijk te verankeren. Hiermee wordt toegankelijkheid van aanbod van de landelijke publieke omroep nader geborgd.

258
Kan nader worden toegelicht wat de stand van zaken is met betrekking tot het voeren van het onderzoek naar anti-emancipatoire invloeden en waarom het onderzoek tot op heden nog niet is gestart?

Het aanbestedingstraject voor dit onderzoek is naar verwachting in november afgerond waarna met de uitvoering van het onderzoek kan worden gestart.